

ona

Quadern de debat

37 - abril 1996 - 500 ptes.

**El català a les Illes:
la normalitat és enfora**

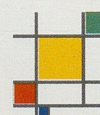

Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. Compromeses amb la naturalesa

El nostre compromís és de preservar la nostra major riquesa, la naturalesa. Per aquest motiu, s'ha protegit especialment més d'un terç del nostre territori. Es tracta d'un esforç constant encaminat a conservar, protegir i embellir el nostre entorn turístic, amb la finalitat de garantir la tranquil·litat i el descans als nostres visitants.

*Aquí, a les Illes Balears,
la naturalesa segueix
el seu curs.*

 IBATUR
INSTITUTO BALEAR
DE PROMOCION DEL TURISMO
CONSELLERIA DE TURISME
GOVERN BALEAR

ona

Quadern de debat

n. 37, abril 1996

Edita: Fundesba, S.L.

Directora gerent: Sinfo García Gómez.

Director: Sebastià Verd.

Consell assessor: Pedro Calvo (administratiu).
Miquel Capellà (advocat).
Mateu Carrió (arquitecte).
Antoni Fleixes (economista).
Jaume Garau (psicòleg).
Sinfo García (dtra. gerent Fundesba).
Pere Mascaró (economista).
Francesc Obrador (tècnic turístic).
Empar Rocabruna (economista).

Secretària de redacció: Magdalena F. Mulet.

Redacció i col·laboradors: Constanza Forteza.
Gina Garcías.
Antoni Llompart.
Miquel Massutí.
Antoni Oliver.
Caterina Ortega.
Joana M. Roque.
Antoni Rosselló.

Disseny: A. Caro.

Impressió: Imp. Homar. Tel. 43 08 61 - Palma de Mallorca

Administració i Publicitat: Fundesba, S.L.
Joaquim Botia, 11, 1r, A
Tel. 71 16 61 - Fax 71 91 94
07012-Palma de Mallorca

Dipòsit legal: PM-608-1992

Preu: 500 pessetes

Subscripció: 4.500 ptes. per any (10 números)

(Miquel Massutí és l'autor de totes les fotografies no signades)

EL CATALÀ A LES BALEARS

Josep Maria Llompart deia que el català de Mallorca corria el perill de llatinització, és a dir, de ser una llengua acadèmicament reconeguda però absolutament inservible per a la vida quotidiana. També deia que durant els anys que a les escoles no s'ensenyava el català es podia assistir a actes oficials on des de la tribuna es parlava en castellà mentre el públic conversava en català, mentre que en el futur podríem arribar a veure com els oradors, o els polítics, empenen el català però que el públic parla en castellà.

La llengua pròpia de la nostra comunitat autònoma continua malalta. En els darrers mesos s'han donat passos que semblen positius. ONA ha volgut fer una diagnosi de la situació.

Í N D E X

Senya d'identitat 4

Editorial

El poble, la clau de la llengua 6-11

Joan Miralles

Per damunt del bé i del mal 12-17

Joan Barceló

Filar contra la precarietat 18-23

Damià Pons i Pons

Qüestió d'amor propi 24-29

Catalina Capó, Andreu Crespi, Simó Gornés i Pere Polo

Mans a l'obra 30-35

Antoni Mir

Cap a la normalització social 36-40

Neus Picó

La clau d'Ona 41-50

Tarja de subscripció

En

Adreça

Ciutat Tel

C/c. Banc o Caixa d'Estalvis

Signatura:

Per a subscripcions, copieu aquesta tarja i adreçau-la a Fundesba, S.L.
Joaquim Botia, 11, 1r. A. 07012-Palma de Mallorca o telefonau al 71 16 61 (Fax 71 91 94)

Senya d'identitat

A un món cada vegada més obert, en el qual a diari s'esbuequen les fronteres per donar pas a un internacionalisme que fa del mercat global el seu paradigma més apreciat, tal volta pugui semblar raonable demanar-se què feim, a les Balears, quan reivindicam un ús normal de la llengua catalana, pròpia de les nostres illes?, per què aquesta aparent caparrudesa d'anar contra corrent per fer que el català s'apregui a l'escola, es llegeixi o s'escolti als mitjans de comunicació i s'usi sense cap limitació als carrers i a les botigues? La resposta d'una part de la societat desinformada és sempre la mateixa: millor seria aprofitar aquest temps per aprendre l'anglès o l'alemany. Una resposta que té aliats importants, desitjosos de posar totes les traves possibles, aliats que, en definitiva, el que volen -que sempre han volgut- és evitar una vertebració social dels illencs, de cadascun dels col·lectius humans d'aquestes terres insulars, entorn de la més significativa senya d'identitat: la seva llengua.

Des d'ONA, i des d'una visió que creim adequada als temps que vivim, defensam que la internacionalització de les relacions econòmiques i culturals necessita un joc de contrapesos per evitar que l'individualisme trenqui radicalment amb la solidaritat. En el passat els grans moviments políticoeconòmics tractaren d'unificar mercats i societats, tant en nom d'un estat protector i omnipresent com del liberalisme ultramontà, la conseqüència del qual cosa va ésser, en els dos casos, l'acumulació d'injustícies i la despersonalització de les societats. Per tant, l'experiència ens recomana mirar al darrere per no reincidir en els mateixos errors. Les fronteres han de ser obertes, l'estat no pot sacrificar l'individu, però aquest ha de poder conviure a un entorn que el convidi a ésser solidari amb els seus veïns i a través d'ells ésser solidari amb tot el món. Per poder aixecar una societat universal més justa cal construir primer els fonaments, els pilars dels ponts que, en definitiva, han de comunicar totes les societats. La família, la ciutat, la regió, la nació són conceptes que se situen a aquesta base. Són, però, conceptes oberts, pels quals ha de circular lliurement l'aire exterior però que per això mateix han de mantenir i reforçar les seves senyes d'identitat.

Territori i llengua són, en aquest sentit, les senyes que identifiquen l'entorn d'un col·lectiu humà, com a punt de referència més enllà de la llibertat d'ésser, sobretot, persona individualment reconeguda com a tal, amb tots els drets que ningú mai no li podrà negar. Ningú no formarà part d'un grup cultural si no és voluntàriament i, molt manco, ningú no pot ésser forçat a restar a un territori o a no poder elegir lliurement el seu lloc de residència. Europa és, precisament, un punt de referència obligat, un espai de relació on els molts pobles que formen els estats de la Unió es poden trobar i comunicar lliurement. En aquest sentit, la lliure circulació de persones i de capitals entre els seus diferents estats i nacions, fa que un territori com el de les Illes Balears sigui poblat, i de cada dia ho serà més, per col·lectius del més variat origen cultural. El multilingüisme ja és aquí. Però això no és cap impediment, sinó un revulsiu, per reclamar un major suport a la normalització de la llengua pròpia de les Illes. La societat balear, o cadascun dels pobles de les Balears, ha d'establir internament els lligams de solidaritat que el permetin funcionar com a col·lectiu -tal com sempre han fet les nacions que han disposat de llibertat política per fer-ho- la qual cosa suposa que hi hagi una voluntària complicitat entre tots els seus membres per, d'aquesta manera, elegir el model de convivència cultural que els correspon per al present i per a la història.

Aquesta és, si més no, una de les motivacions que obliguen l'administració autonòmica a prendre la iniciativa de la normalització lingüística per primera vegada des de 1986 que se n'aprova la Llei. Hi pot haver, evidentment, sentiments nacionalistes que des d'ONA no només entenem sinó que desitjariem veure potenciats i que res no tenen a veure amb la imatge dels nacionalismes insolidaris i opressors que tant de mal fan a la imatge dels defensors de les llibertats nacionals. El president Soler, amb el canvi de rumb iniciat des que és al Consolat de la Mar, ha evidenciat un afany de normalització lingüística digne

de ser aplaudit, però hi ha sobretot, en el comportament del president i del seu entorn, un sentit pràctic, el sentit que un poble cohesionat per les seves senyes d'identitat és més capaç que els seus competidors de defensar allò que ha de caracteritzar les Balears per sobreviure a Europa: la qualitat de vida.

En efecte, el respecte al paisatge de tota la vida, als usos i als costums de la gent que durant segles ha poblat un territori farà que el creixement econòmic sigui respectuós amb l'entorn. La llengua dels pares, avis i besavis esdevé la senya d'identitat que uneix els esforços per preservar el present de l'internacionalisme unificador, per evitar qualsevol tipus de sotmetiment als poders econòmics multinacionals més enllà del que s'hagi cregut prudent pactar en virtut de la pròpia prosperitat interior. Una política de normalització lingüística és la signatura que requereix qualsevol contracte per al país que tenguí esment del futur. És, endemés, la fita més important per al desenvolupament sostenible que es reclama tan insistentment i des de tants de sectors polítics i socials. Una cosa sense l'altra no té raó d'ésser.

Altra cosa, com s'insisteix des del Govern balear, és que aquesta política de normalització es vulgui fer sense imposicions, apel·lant a la voluntat de la majoria per fer que l'ús social acabi per imposar-se en un clima de bona convivència. També en aquest cas hem d'ésser al costat dels que desitgen processos tranquils i ben assenyllats, però una diagnosi rigorosa de la situació ens convida a no perdre temps i a actuar decididament per repectar, si més no, els drets dels catalanoparlant d'aquestes illes a poder expressar-se lliurement en la seva llengua, un dret que és extensible no només a l'administració -sobre aquest punt no hi hauria d'haver lloc a cap discrepància- sinó a l'esfera del que és quotidià, és a dir, al carrer, al bar, a les botigues. L'ensenyament del català a les escoles ha d'ésser necessàriament obligatori per garantir que ningú que s'hagi format a les Illes, és a dir de la majoria de la població futura, no tenguí cap impediment per entendre la llengua del país (altra cosa és que voluntàriament decideixi no parlar-la) i, d'altra banda, s'ha de garantir el dret a poder adreçar-se davant l'administració, a través de qualsevol finestra o funcionari, en català.

El Pla pilot que el Govern ha impulsat a set municipis pot ésser un bon punt de referència per començar, com ho poden ésser les ajudes que es facin per a la normalització als mitjans de comunicació, el reciclatge dels funcionaris o els seguiments de l'ensenyament a les escoles, però més important que tot això és arribar a aconseguir la complicitat de la societat en paral·lel a unes mesures que ja ens semblen inajornables. Dissortadament s'ha perdut massa temps, dissortadament el Partit Popular que ha governant l'autonomia de les Illes mai no s'havia mostrat entusiasmat pel respecte a les senyes d'identitat dels pobles balears, a no ésser que aquestes només es referissin a les demostracions folklòriques. És hora de rectificar el rumb i ens alegrem que hi hagi símptomes que això és possible. El que hem de fer, per tant, és donar suport a aquestes iniciatives i exigir-ne el seu compliment. Ens hi jugam el futur com a societat lliure i sobirana en el conjunt de pobles d'Espanya, d'Europa i, en definitiva, de tot el món.

Per tant, la resposta a la pregunta inicial, què feim a les Balears quan reivindicam l'ús normal de la llengua que ens és pròpia?, no pot ser altra: aplicar allò que és de sentit comú, és a dir, el seny, per fer que la nostra societat sigui competitiva no només econòmicament sinó, sobretot, culturalment i social. S'han de defensar, en definitiva, criteris de qualitat de vida, que és allò per a la qual cosa molts diuen apostar però sense saber ben bé què volen dir.

La normalitat lingüística encara és enfora

Fa vint anys que una escola, Mata de Jonc, va trencar el model lingüístic educatiu de Mallorca. Va esser el primer centre escolar que plantà cara a un sistema que durant tota la Dictadura havia barrat les portes a qualsevol intent d'ensenyament oficial de català. L'aprenentatge del català només era possible privadament, gràcies a l'Obra Cultural Balear i a un petit grup de mestres que gosaven mantenir encesa la flama de la llengua. Han passat vint anys d'aquelles primeres passes decisives i, evidentment, s'ha avançat molt cap a la normalització, però tal volta no el suficient per poder dir que avui la normalitat sigui real. Tot el contrari: la normalitat lingüística és encara molt llunyana, tal com ha reconegut el director general de Política Lingüística quan ha assegurat que serà necessari esperar una o dues generacions per poder parlar d'un ús social del català en igualtat de condicions amb el castellà.

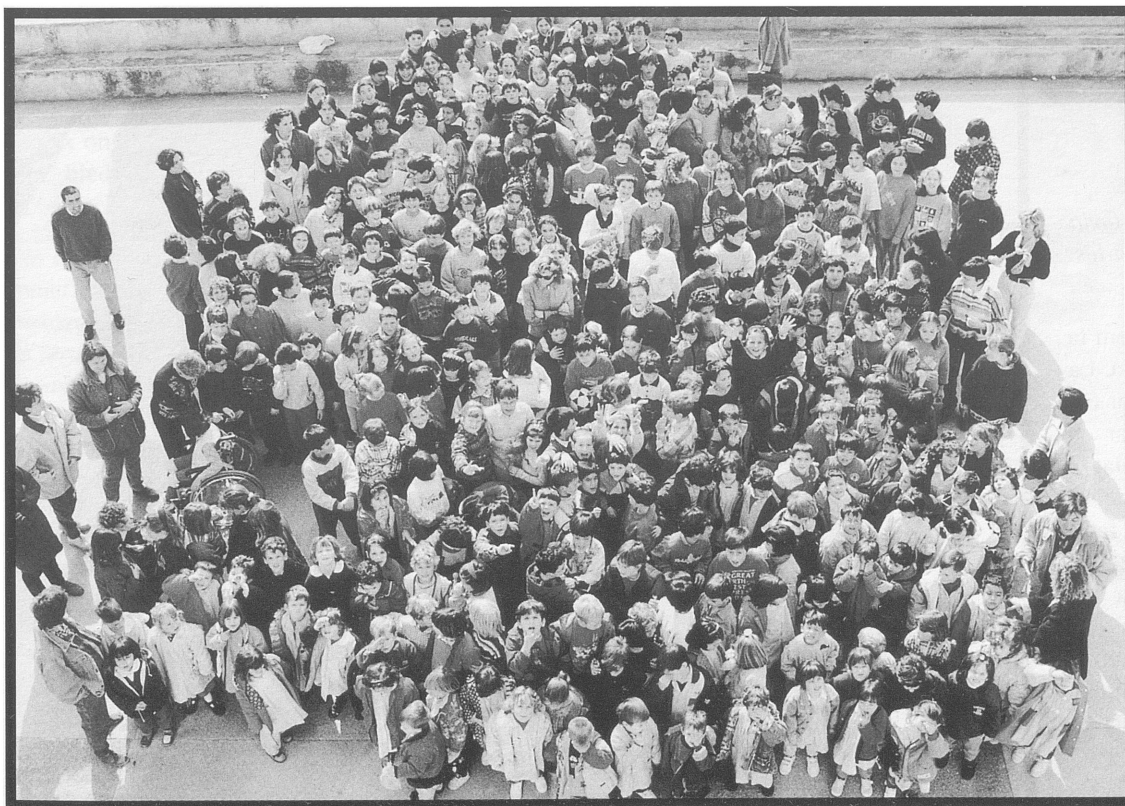
L'ensenyament del català a l'escola ha estat molt criticat, ha provocat algunes de les manifestacions més multitudinàries que es recorden a Mallorca i, malgrat tot, els majors avanços s'han donat als centres escolars. L'herència de Mata de Jonc va poder fructificar i ben aviat les escoles mallorquines anaren incrementant el nombre d'alumnes. Avui la major part de col·legis disposen d'aules en català o, en el pitjor dels casos, aules on s'ensenyava la llengua pròpia de les Balears, tal com la qualifica - perquè no hi hagi errors polítics possibles - l'Estatut d'Autonomia. Però a pesar d'això, i baldament la Llei de normalització lingüísti-

ca que el Parlament balear va aprovar ja fa deu anys, encara hi ha prop de cinquanta mil alumnes que no reben cap classe en català, per als quals la llengua del país és una llengua estrangera que, si així s'exigeix, s'ha d'aprendre com a una assignatura més, com l'anglès o l'alemany, però amb el desavantatge que no gaudeix del mateix prestigi social, és a dir, mercantil, d'aquestes llengües estrangeres.

Podem dir que s'ha avançat, però no el suficient i, a més a més, a poc a poc. La utilització del català pels organismes públics és, quasi sempre, un pur requisit administratiu, com ho és la retolació de les carreteres o dels carrers. L'ús social del català lluny d'avançar, ha vist frenat el seu avanç com ho demostren les enquestes fetes entre els joves de Mallorca, més del cinquanta per cent dels quals confessen que la seva llengua de relació social, la que utilitzen per parlar entre ells, és el castellà. Aprenen la seva llengua materna a l'escola, fins i tot se'ls exigeix que en acabar l'ensenyament primari hagin de demostrar suficient coneixement del català, però no el fan servir. Aquesta és la dinàmica que des de diferents entitats públiques i privades es vol corregir. La política lingüística necessitava un cop de timó.

Des d'ONA hem volgut fer un repàs general a la situació lingüística de Mallorca i, en general, de tota la Comunitat Autònoma després que el Govern balear decidís fomentar de manera oficial l'ús social de la llengua. En aquest

número hem entrevistat alguns dels principals responsables de la normalització lingüística, dels encarregats de fer que l'esforç dels pioners, dels que saberen obrir el camí a través de l'Obra Cultural Balear dels anys seixanta o des de Mata de Jonc, ja en els setanta, hagi servit per poder avançar cap a una normalitat que -diguem-ho una altra vegada- encara és molt enfora.

Mata de Jonc:
curs 1995/96.

El poble, la clau de la llengua

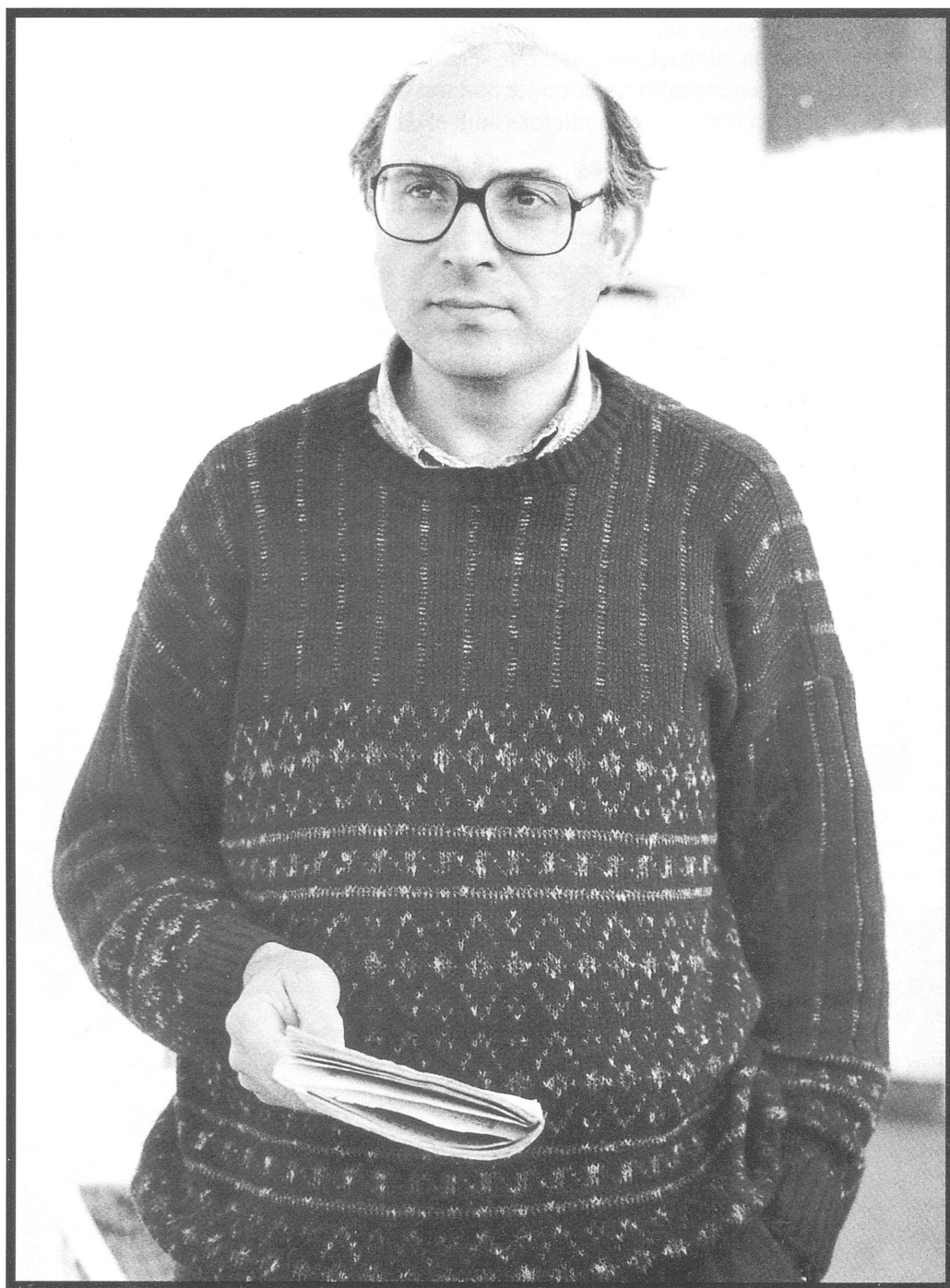
Entrevista a Joan Miralles

per Antoni Rosselló

Parla amb la seguretat d'expressar opinions fonamentades en estudis i enquestes sobre la realitat sociolingüística de les Illes i exposa les seves idees amb raó i passió. El catedràtic Joan Miralles, tot i valorar el paper dels poders públics en el redreçament cultural de Balears, ressalta que és el convenciment del poble el que assegurarà la pervivència de català, una llengua coneguda a les Illes des del segle XIII. Defensor del llenguatge viu, "sempre que estigui esporgat i seleccionat", Joan Miralles reclama per a les formes lingüístiques de les Illes el mateix tracte de plena igualtat que les formes continentals.

-A grans trets, quin diagnòstic faria de la situació sociolingüística a les Illes?

-La resposta a la pregunta que em fa és més complexa del que sembla. La primera cosa que hem de valorar és fins a quin punt podem contestar d'una manera taxativa. En realitat ens falten dades, especialment dels darrers anys. Últimament s'han fet enquestes sobre l'ús i el coneixement de la llengua, però falten encara molts d'estudis. Sigui com sigui, hi ha coses ja prou sabudes, per exemple que Menorca és l'illa que gaudeix de la millor situació sociolingüística, bastant millor que la que tenim a Palma i a Eivissa, sobretot.

-L'avenç aconseguit als darrers vint anys en l'ús i el coneixement de la llengua catalana es correspon amb una millora de la qualitat lingüística?

-Crec que hem millorat respecte als coneixements més o menys teòrics de la llengua, i potser fins i tot hi ha hagut un canvi d'actitud a determinats nivells i àmbits, però això no vol dir que també hagi millorat la qualitat lingüística, sobretot entre la gent jove. Ara, probablement, entre els joves hi ha molta més gent que sap escriure amb més correcció que fa vint anys, però també crec que, almenys des del punt de vista fonètic, s'han estès una sèrie de trets fonètics per influència del castellà que no són tradicionals, que no són genuïns, i que abans estaven circumscrits a diferents nuclis d'al·lotes educades a col·legis privats molt concrets els quals, curiosament, s'han contagiats als al·lots ciutadans, i fins i tot entre els joves dels pobles de Mallorca.

-No creu, però, que també és preocupant la constant pèrdua de l'ús social de la llengua?

-Naturalment, encara que hi ha diferències entre l'ús que se'n fa a Palma i a la part forana de Mallorca. Jo record que de nin era molt freqüent a Palma adreçar-se en castellà a un desconegut, ús que ja té una certa tradició, i entre la gent jove encara persisteix aquest costum. No obstant això, el que ha canviat és l'actitud d'usar la llengua catalana a nivell, diguem-ne, més públic o formal. El fet que ara al Parlament es parli quasi únicament en català és positiu i confirma aquest avenç. De fet, temps enrere no era així a l'antiga Diputació.

-Però la gent jove pareix que té la tendència a no fer ús del català, especialment en determinats àmbits recreatius o festius.

-A pesar de l'increment de l'ús social de la llengua en termes generals, és ver que almenys entre part de la gent jove ciutadana, a afectes lúdics i d'entreteniment, el castellà n'és la llengua vehicular, malgrat que a casa seva potser es parli en català. Respecte a la qüestió de la qualitat lingüística, el mateix al·lot que ara sap que en lloc de dir "barco" ha d'usar "vaixell" i que coneix on ha de col·locar els apòstrofs potser pronuncia la "ela" bleda o bé comet altres incorreccions.

-No creu que hi ha gent que comet l'error de mesclar registres lingüístics a l'hora de fer determinats parlaments públics?

-Sí, és així. I aquesta anomalia es nota principalment quan els illencs parlen en públic, ja que la mescla de registres converteix el discurs en una espècie de desgavell lingüístic, segurament a causa del desconeixement i de la falta de la pràctica d'ús de l'estàndard.

-No considera que hi ha una sobrevaloració de les

variants dialectals? No creu que aquesta actitud amaga un intent d'enfortir la variant mallorquina per, en certa manera, anul·lar el català estàndard?

-Hem de partir de la base que la principal modalitat és l'estàndard, que ens agermana amb les altres terres del domini, però també hem d'intentar protegir allò que l'Estatut d'Autonomia anomena modalitats lingüístiques, hem de pensar que aquestes modalitats lingüístiques -diguem-ho així- moltes vegades són més genuïnes que altres formes continentals, sobretot les de Barcelona. Per tant, pens que mantenir aquestes formes usals a les Illes és una idea molt important sempre i quan compleixin determinades condicions, han de constar al Diccionari general i, el que és més important, hi han de figurar no com a dialectalismes sinó com a paraules usals de la llengua, que han passat a fer part, en definitiva, del Diccionari general. És així que aquestes formes lingüístiques no seran solament utilitzables per part dels illencs sinó també per part de qualsevol persona del domini lingüístic català.

-Cal posar al mateix nivell, doncs, les formes lingüístiques illenques que les usals al continent?

-Ja he comentat que el manteniment de les modalitats lingüístiques pròpies de les Illes és una necessitat d'enorme importància, raó per la qual la paraula "al·lot", per exemple, ha d'estar a la mateixa altura al Diccionari general que l'equivalent continental "noi". Igualment, ara que avança l'elaboració de la gramàtica oficial de l'Institut d'Estudis Catalans, determinades formes gramaticals també genuïnes de les Illes -per ventura més genuïnes que d'altres del continent- han de tenir els mateixos drets que les formes lingüístiques continentals.

-Però la insistència en l'ús de les varietats dialectals no pot suposar un empobriment de la modalitat estàndard?

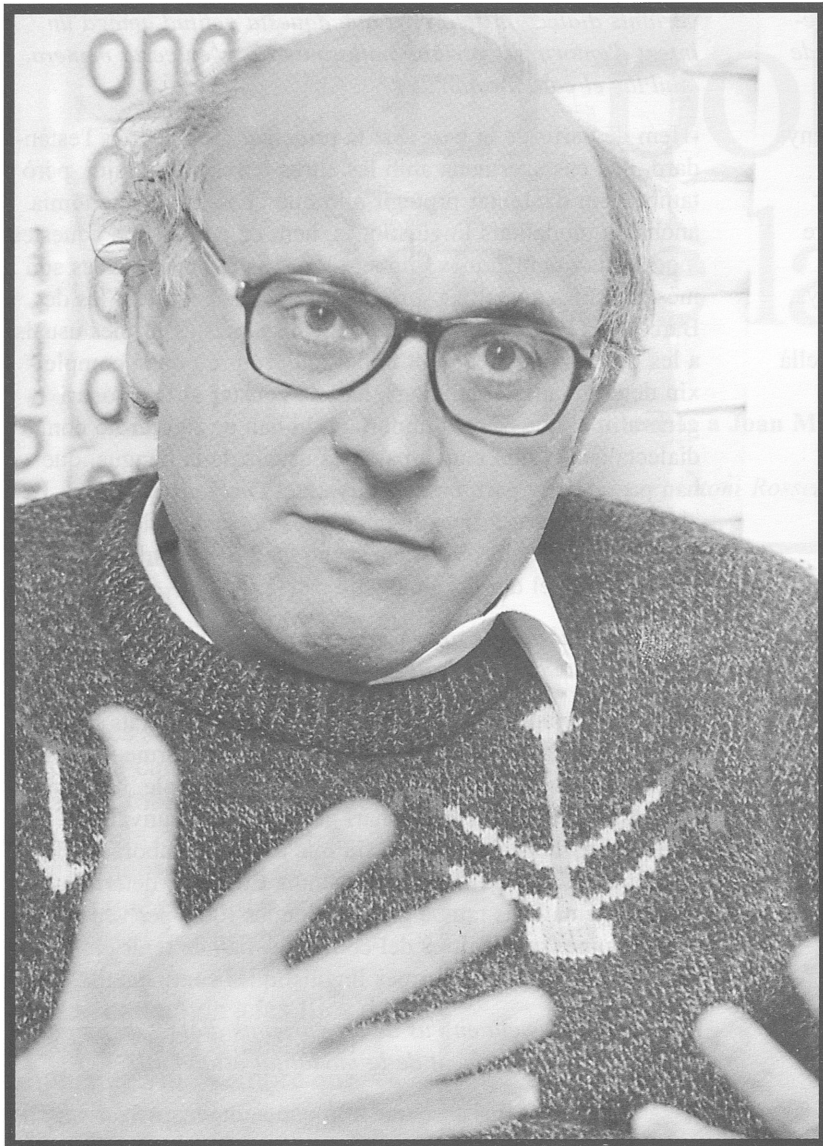
-De cap manera. Insistesc que allò que anomenam "varietats dialectals", didàcticament o pedagògicament parlant, s'anomenen així, però des del moment que s'han incorporat al Diccionari general, sense l'afegitó de "dialectal", "balear" o d'altres, no són ja dialectalismes sinó mots generals de ple dret. És important no perdre de vista que la llengua estàndard és, en

definitiva, una llengua de norma, normativa, que reclama la utilització d'usos formals. És necessari que sigui una llengua clara i precisa, susceptible d'esser apresada amb més o menys facilitat, de caràcter unitari, però que també disposi de certa flexibilitat, en la qual totes les variants dialectals genuïnes s'hi vegin representades. D'altra banda, la llengua estàndard no ha de produir rebuig en el seu ús per part -diguem-ho així- dels parlants perifèrics i no s'ha de fonamentar solament en la parla de Barcelona.

-Quins varen ésser els

El montuïrer Joan Miralles i Montserrat és catedràtic de filologia catalana i la seva activitat docent ha transcorregut a la Universitat de les Illes Balears, on actualment ocupa el càrrec de cap del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General. L'any 1974 publicà el llibre "Un poble, un temps", un estudi d'història oral de la Mallorca pre-turística, i a finals de l'any passat en sortí una revisió i ampliació.

Joan Miralles és autor de "Vida i obra de Pere Capellà", "Un llibre de cort reial mallorquí del segle XIV", "Receptari mallorquí del segle XIV", "Els carrers de Montuïri" i "La història oral. Qüestionari i guia didàctica". És coautor, amb Antoni Lluï, del llibre "Catàleg de noms de persona". Aquest mateix mes sortirà publicat un nou llibre de Joan Miralles, "Onomàstica i literatura", i més envant "Corpus d'antropònims mallorquins del segle XIV". A més, ha editat un centenar d'articles científics d'història de la llengua, onomàstica, literatura popular i història local, entre d'altres temes.

criteris usats per la Universitat de les Illes a l'hora d'incorporar determinats mots usuals a les Balears?

-Quan nosaltres fèrem a l'Institut d'Estudis Catalans la proposta d'estàndard oral vàrem actuar de manera que distingíem unes formes d'àmbit general i d'altres d'àmbit restringit. Les d'àmbit general eren aquelles usades en dos o més grans dialectes, i les d'àmbit restringit les usades en un sol gran dialecte. Aleshores, es pot contemplar amb prou nitidesa que en una bona partida de casos les modalitats insulars fan part de l'àmbit general i d'altres, per contra, pertanyen al restringit. Però això no significa que pel fet que una forma fonètica, morfològica, lèxica o sintàctica sigui usual només a les Illes, no es pugui utilitzar també en qualsevol part del domini lingüístic.

-És correcte, per tant, que les formes lingüístiques d'àmbit restringit s'utilitzin també en un àmbit formal?

-El que passa és que una persona que fa ús de la llengua a nivell públic o formal -per exemple un presentador d'un espai de televisió- pot utilitzar les formes lingüístiques d'àmbit restringit, però a la vegada ha de saber que hi ha unes formes més generals. Vull dir que pot usar perfectament aquestes formes restringides i si vol usar les formes de català d'àmbit

general també ho pot fer, encara que això no resulta tan fàcil com pareix, ja que no sols és un problema de coneixements sinó també d'ús. No és tan fàcil passar d'una parla "dialectal" a una altra amb la correcció adequada.

-De tota manera, darrerament s'han admès al Diccionari general paraules que han provocat una certa polèmica...

-Tal com he dit abans, els criteris d'extensió geogràfica i demogràfica en l'admissió de noves paraules són els principals, però no definitius i únics, perquè en determinats casos cal aplicar d'altres raons de prioritat com és ara la genuïtat lingüística. Per exemple, parlant dels casos de "caldo" i "brou", l'Institut d'Estudis Catalans acceptà "caldo" -contra el meu parer- fonamentant aquesta decisió que el primer dels dos mots és pràcticament l'única forma que trobam al continent, mentre que "brou" ja només es conserva a les Illes. Ara bé, això no ha d'implacar que al Diccionari l'entrada corresponent a "caldo" no remeti a "brou", que és la forma més genuïna i tradicional.

-Es considera un defensor d'aquesta manera de parlar que s'anomena llengua viva?

-Sí, però sempre i quan el lèxic de la llengua sigui curosament esporgat i seleccionat. El mateix podem dir de la morfologia. Evidentment, el que no es pot fer és recollir i donar com a bona dins el català estàndard qualsevol forma dialectal, ja que sempre hi ha d'haver un procés de selecció. Ara bé, això que hom diu a vegades que el català estàndard és un invent de laboratori, que no s'avé amb la realitat de la llengua i que s'inventen formes, no és ver. Ni en fonètica, ni en morfologia, ni en sintaxi, ni en lèxic inventam res: senzillament, seleccionam. I ho feim a partir d'una realitat. Si triam entre una i altra forma per incorporar-

la de ple dret al patrimoni comú de la llengua és perquè ve definida pel seu ús majoritari, pel fet d'esser corrent en una àmplia extensió geogràfica, o simplement perquè és una forma genuïna de la llengua, encara que tengui un àmbit d'ús restringit.

POLÍTICA LINGÜÍSTICA

Quins creu que haurien d'esser els eixos bàsics d'una política lingüística efectiva a les Illes?

Aquesta pregunta no és fàcil de respondre en pocs mots si no és a grans trets. Jo sempre partesc de la base que el futur d'una llengua -sigui quina sigui- depèn no solament de la voluntat dels poders públics sinó de la voluntat de pervivència que li atorga el teixit social. De fet, per molt que pitgi en aquest tema el president Soler -ell o qualsevol altre- si als habitants de les Illes realment no els interessa la continuïtat de la llengua difícilment serà possible. Per tant, jo sempre dic que aquesta responsabilitat recau en els poders públics i en la societat, i uns i altres hem de procurar que el català es mantengui i, informalment i formalment, sigui conreat literàriament i científicament, i fins i tot que sigui un instrument de cultura exportable.

-Però per tal d'assolir aquest objectiu no creu que cal superar prejudicis lingüístics com la diglòssia, per exemple?

-Per aconseguir aquestes fites és bàsic que els poders públics adoptin actituds afavoridores del coneixement i de l'ús de la llengua pròpia de les Illes, la catalana. A més, cal fer notar al conjunt del teixit social la necessitat d'arraconar determinades actituds i prejudicis sociolingüístics. Per exemple, el cas del predomini de la llengua A (el castellà) en contraposició a la llengua B (el català), fet sobre el qual tant han parlat els sociolingüistes al llarg dels darrers anys.

-Quins altres aspectes o actituds sobre la llengua caldria modificar per tal d'aconseguir-ne el ple ús?

-M'interessa dir que fer un discurs només de caire "patriòtic", basat en fets de caire històric o de recuperació de senyals d'identitat no crec que sigui suficient. Probablement hem adduït massa els esdeveniments del segle XIII, de l'any 1229, mentre que hem perdut massa de vista que les llengües són alguna cosa més i que els arguments i factors de caire pragmàtic tenen també una importància fonamental. Dic això perquè per convèncer el claustre de professors d'una escola que cal fer ensenyament en català, a part dels arguments històrics esmentats, cal també incidir en el fet que el català pot servir per progressar dins l'escala social, així com per aprendre altres idiomes. És menester no oblidar que vivim en una àrea on -vulguis o no vulguis- el turisme és i continuarà essent la principal força productiva de l'illa.

-Hi ha gent que estudia el català com a llengua pont per després assimilar-ne d'altres...

-El coneixement d'idiomes és bàsic per a la major part de la societat actual, ja que està demostrat que com més idiomes hom domina més fàcil és aprendre'n de nous. No sé qui deia que a l'hora d'aprendre altres llengües només costen un poc les deu primeres, ja que llavors les altres s'aprenen més fàcilment. Evidentment, aquesta afirmació és exagerada, però té un fons de certesa. La gent que té més facilitat per aprendre idiomes és la que s'ha vist obligada a aprendre'n dos o tres de nin. Per contra, els qui tenen més dificultats per assimilar-ne d'altres són els qui han viscut en un medi unilingüe. Aquest és el cas dels angloparlants i dels castellanoparlants, amb la diferència fonamental que els angloparlants són, molt probablement, els únics humans que poden anar pel món essent unilingües, mentre que per als castellanoparlants això no és possible, per bé que aquests darrers anys és cert que hi ha un interès creixent pel coneixement del castellà o espanyol, a nivell europeu sobretot.

LLEI DE NORMALITZACIÓ

-Quines són les principals mancances de la Llei de normalització lingüística?

-Sens dubte la manca de rigor en la seva aplicació, però això no és culpa del text legal sinó dels poders públics encarregats de la seva aplicació. Quan nosaltres preparàvem l'avantprojecte d'aquesta llei ens trobàvem limitats per la Constitució Espanyola, pels estatuts d'autonomia i, en general, per les altres lleis de normalització. Hom es pot demanar per què no hi establírem, per exemple, que la llengua catalana hauria de

ser l'únic idioma oficial: senzillament perquè teníem les limitacions de les fites ressenyades i perquè no cal confondre el desig amb la realitat. Per tant, la situació és la que tenim. Estam inscrits en un Estat que té el castellà com a única llengua oficial per a tot el territori estatal, si bé hi ha d'altres llengües també oficials en determinats territoris. Això sí, nosaltres intentàrem donar la màxima preponderància al català com a única llengua pròpia de les Illes Balears, perquè no oblidem que és la llengua territorial d'aquí i l'única llengua pròpia i tradicional des del segle XIII. Així, doncs, entre les mancances de la Llei cal destacar la falta d'aplicació i l'existència d'unes fites jurídiques i legals limitadores.

-Però després de deu anys d'aplicació de la Llei de normalització lingüística un percentatge molt elevat d'alumnes no té cap assignatura en català.

-Ja dic que la major part de les disposicions d'aquesta norma legal no han estat aplicades i això és perceptible en qualsevol dels àmbits en què hom es fixi. Per exemple, hi ha conselleries que encara funcionen bàsicament, i fins i tot únicament, en castellà.

-Pareix que els receptors de l'articulat de la Llei de normalització no s'esforcen gens ni mica a assumir-la en constatar l'exemple que donen els responsables de l'administració encarregada d'aplicar-la...

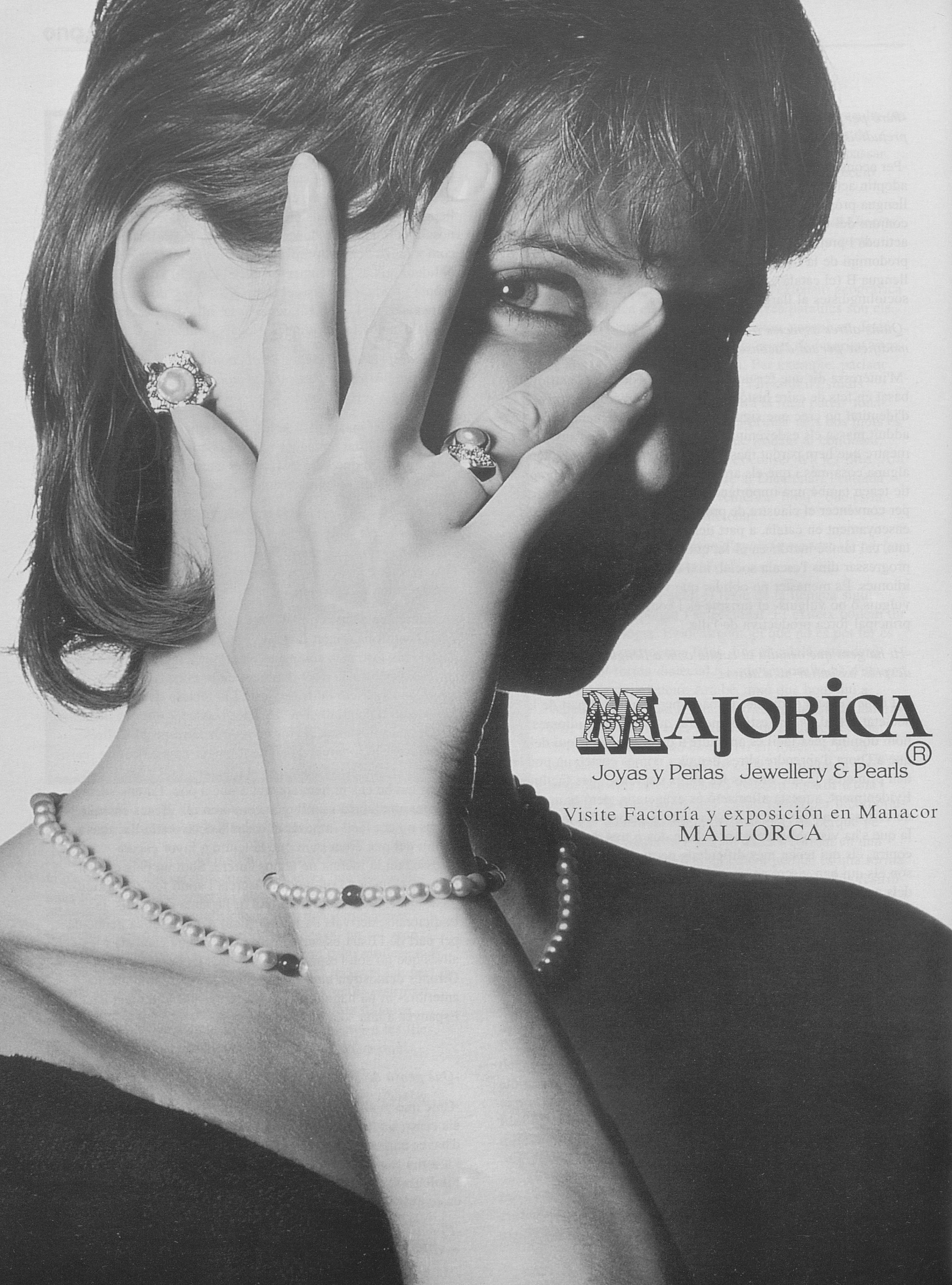
-A diferència d'altres pobles -per exemple Catalunya- que en aquest sentit ha tengut una burgesia empenedora i un teixit social més fort, més compacte i més agosarat, a les Illes no ha estat així per raons molt diverses, entre elles l'aïllament, el retard en l'aparició de la burgesia i la feblesa de la nostra "revolució industrial". Dic això per constatar que les Illes sempre han funcionat de forma retardada respecte a altres comunitats, però també quan hem tengut lleis en contra -casos del Decret de Nova Planta i la pragmàtica de Carles III de 1768- també ens hi hem adaptat a poc a poc. En una societat de gent analfabeta i unilingüe com eren els illencs en aquells temps no era fàcil imposar el castellà. Llavors la llei anava en contra del que érem i ara que la tenim a favor encara arrossegam la inèrcia de temps enrere. Som un país que en gran part funciona mitjançant decrets i si no fos així difícilment avançaríem, sobretot quan hi ha tants de perills, ja tradicionals, derivats de la imposició d'una política genocida per part de l'Estat espanyol contra la llengua catalana i les altres que no són l'espanyol. Els llibres de Francesc Ferrer i Gironès demostren que des del segle XVIII -i amb intents anteriors- hi ha hagut una política de reduir a la mala les Espanyes a una sola llengua i cultura.

ORDRE ROTGER

-Què pensa de l'eficàcia de l'Ordre Rotger?

-Crec que té alguns punts positius, però passa massa la pilota als centres educatius i en aquest sentit pens que s'haurien d'haver marcat de manera decidida i valenta uns mínims a curt i a mitjà termini. En el seu moment, al Departament de Filologia Catalana i Lingüística de la Universitat de les Illes ja en fèrem una valoració crítica.

-El mateix conseller Bartomeu Rotger ja ha anunciat que es modificarà...

MAJORICA®

Joyas y Perlas Jewellery & Pearls

Visite Factoría y exposición en Manacor
MALLORCA

-Sí, en alguns punts. El que no pot fer és oblidar-se que hi hagué una oposició molt forta per part de diferents sectors socials i polítics, de la qual cosa jo mateix vaig esser uns dels sorpresos per l'embranchida que va prendre la protesta. L'organització d'aquella multitudinària cadena humana va ser també una acció ben efectiva.

-Què creu que pot significar per a la normalització cultural de Mallorca l'aparició del diari "Balears" en llengua catalana?

-D'entrada s'ha de saludar de manera entusiasta i generosa. Però el que jo no voldria -i supòs que molta altra gent tampoc- és que aquest diari fos una simple còpia o calc d'allò que havia estat el diari del qual prové, almanco nominalment. Crec que en aquest sentit no s'haurien d'estalviar mitjans tècnics ni humans per fer que aquest diari compleixi la seva funció, que crec que no ha d'estar circumscrita només a ser un full informatiu municipal de Palma o de la part forana de Mallorca, sinó que ha de ser un periòdic amb tots els ets i uts. Que dugui bona informació nacional -és a dir, dels Països Catalans- estatal i internacional. Ha d'esser un diari normal, modern, competitiu, que ha de valer no solament perquè estigui escrit en llengua catalana.

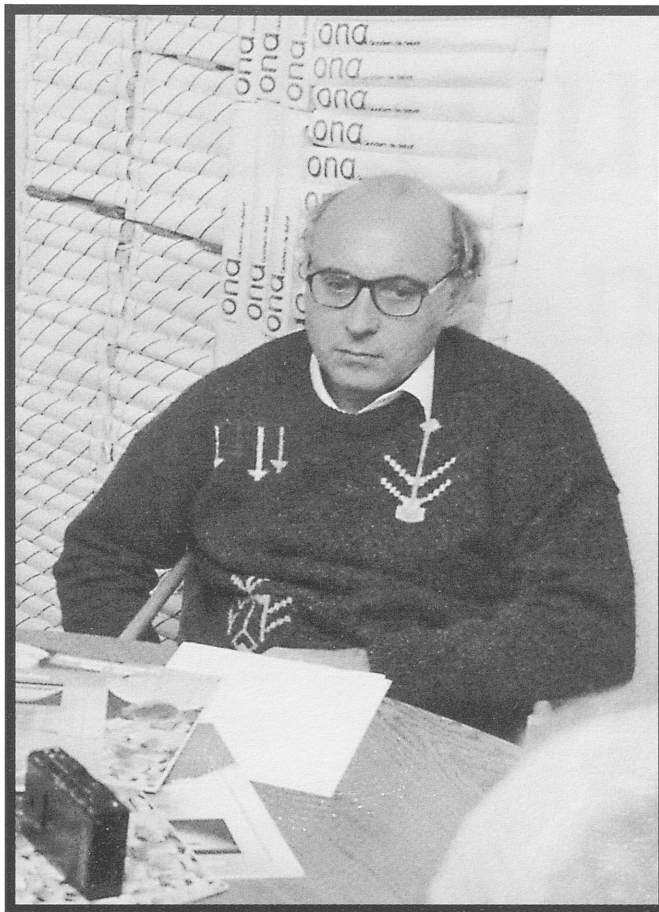
-Que pugui informar del que passa al món des de l'òptica de les Illes.

-Així hauria d'esser. Per ventura aquest desig és una utopia, però està comprovat que en aquest món que vivim qualsevol producte cultural ha d'esser competitiu. Supòs que al començament de la reconversió idiomàtica el diari serà un autèntic best-seller -com ho va ser al seu moment el diari "Avui"- però a la larga s'ha de poder comprar no sols perquè estigui escrit en català sinó perquè, a més, sigui un bon diari, atractiu, entretingut, que informi bé i ràpidament, amb objectivitat i de manera suficient, que no caigui de les mans, en una paraula.

VALENCIANITZACIÓ

-Hi ha el perill que les Illes pateixin un procés de valencianització?

-La societat illenca és diferent de la catalana i de la valenciana i els resultats electorals confirmen que són països amb maneres pròpies de sentir i de veure les coses. Les eleccions demostren que, tot i compartir una mateixa llengua i cultura, tenim diferències polítiques i econòmiques importants. Però crec que l'autoodi que mostra part de la societat valenciana cap a la llengua catalana no serà possible traslladar-lo aquí. S'ha de tenir en compte també una cosa: una de les diferències bàsi-

ques que hi ha entre les Illes i el País Valencià és que, a part d'una demografia major- allà sempre hi ha hagut comarques castellanoparlants, per tant hi ha hagut un contacte més antic amb el castellà, a diferència d'aquí. Fa poc he estat a Alacant i he comprovat una vegada més que no sols perilla el manteniment de la llengua catalana sinó fins i tot la simbologia cultural autòctona tradicional.

-Quins aspectes negatius creu que hi ha respecte a la plena recuperació cultural?

-Estic absolutament en contra de l'actitud que manifesten alguns principatins -i també gent d'aquí- que són més papistes que el Papa i més fabristes que Fabra, que d'alguna manera critiquen que a l'estàndard hi hagi determinades formes illenques, i aquesta és una actitud políticament nefasta, com també ho és que hi hagi professors -segons m'han dit- que ensenyen als seus alumnes determinats aspectes de la

Generalitat catalana i, per contra, no diuen res sobre el Govern. Compartir una llengua i una cultura a determinats territoris, on cada un d'ells té una idiosincràsia pròpia, no ha d'implicar l'existència d'una imposició centralista, curta de vista, sectorial, a nivell de Països Catalans. Des de Catalunya estant i aquí hi ha gent que pensa que Principat i Països Catalans són el mateix, que la llengua i la cultura catalanes s'aturen a la frontera principatina i que la resta dels territoris catalans, País Valencià i Illes Balears, són simples afegitons perifèrics.

-Què li sembla la política lingüística empresa pel president Cristòfol Soler?

-La política del nou president del Govern crec que ha suposat una nova esperança per a una part important de la societat de les Illes, i de forma especial entre els àmbits socials i culturals més compromesos, encara que aquesta esperança es mescla amb un sentiment de preocupació, ja que aquesta política veim que encara està sotmesa a les vicissituds polítiques d'abast estatal i d'aquí mateix. Però en aquest sentit supòs que ara les coses no aniran pitjor que abans sinó millor. El que és altament preocupant és que dins el mateix Partit Popular de les Illes existeixin, segons sembla, desacords amb la política lingüística de Soler, el qual, al cap i a la fi, no fa més que confirmar des del punt de vista científic que dos més dos fan quatre. M'agradaria que els militants del PP que no tenen clar el tema de la llengua deixassin definitivament de banda l'autoodi, però no sé si això és demanar massa... Tanmateix, crec que hem de ser optimistes.

Per damunt del bé i del mal

Entrevista a Joan Barceló

per Sebastià Verd

Fa de la moderació i de la tolerància el tret principal del seu tarannà polític. És, per al nostre entrevistat, tot un credo del qual no només se'n sent orgullós sinó que l'utilitza com a eina de reflexió per dur endavant la tasca normalitzadora que li han encomanat. Tal volta per això, pel seu esperit conciliador, va ser l'elegit pel president Soler per tal de dur endavant la seva particular revolució lingüística, és a dir, per rescatar de l'oblit la Llei de normalització que fa deu anys va aprovar el Parlament balear. Joan Barceló té damunt la seva taula del despatx, a la Conselleria, una fotografia de Francesc de B. Moll, de qui va esser alumne i a qui confessa una gran devoció intel·lectual. Ens diu que el nomenament com a director general de Política Lingüística el va sorprendre molt, perquè no és cap lingüista sinó un mestre que es llicencià en Filosofia pura per la Universitat de Sant Tomàs d'Aquino de Roma i que, això sí, sempre s'ha mostrat disposat a fer feina per a la comunitat. Creu que arribarà el dia en què el català se situarà socialment al nivell que li pertoca, però que això no serà demà sinó que hauran de passar una o dues generacions.

Només fa mig any que es creà la Direcció General de Política Lingüística i per tant no ha tengut temps de fer massa coses, però ja es mostra satisfet per haver pogut enllestir un conveni amb set ajuntaments per fomentar l'ús social del català a tots els àmbits de la vida local. És, ens diu, una primera passa, a la qual n'han de seguir moltes més. A poc a poc i sense ferir ningú.

-Fa poc que s'ha signat el conveni. Tal vegada podem començar per aquí: què ha pretès el Govern amb aquesta iniciativa?

-El Govern vol fer que l'ús del català sigui absolutament normal a la societat illenca. En aquest sentit, el conveni és una de les vint-i-cinc mesures que va dissenyar la Conselleria de Cultura tot d'una que el president Soler va ser investit. La intenció és, evidentment, la promoció de l'ús social de la nostra llengua. Vàrem creure que era necessari dur endavant una experiència pilot, per demostrar que el nostre programa era possible i, per

això, ens vàrem adreçar a tots els ajuntaments convidant-los a dissenyar un projecte lingüístic de municipi semblant al projecte lingüístic que fan els centres escolars, allà on s'implicassin totes les forces socials, polítiques, religioses i, fins i tot, esportives en la utilització habitual i normal de la llengua. La resposta va ser més important del que esperàvem. S'hi presentaren vint-i-cinc municipis, de manera que ha estat menester fer una selecció, de la qual cosa se n'ha encarregat una comissió tècnica, fins arribar a l'elecció dels set que han signat el conveni.

-Quins criteris s'han utilitzat per a la selecció?

-Bé, d'entrada li vull dir que els altres municipis no romandran al marge pel fet de no haver signat aquest conveni concret, sinó que seran municipis col·laboradors, per dir-ho de qualche manera entenedora. M'agradaria que quedàs ben clar que des de la Direcció General de Política Lingüística, i des de tot el Govern, tenim les portes ben obertes a totes les propostes. Però bé, la primera passa la farem amb aquests set pobles. Ja li he dit que la selecció la va fer una comissió tècnica que avaluà els projectes, el compromís adquirit amb els diferents estaments socials dels municipis i, també, l'aportació que fa cadascun dels ajuntaments. El que no s'ha fet és mirar el color polític. Això és una cosa que mai no farem. M'explic? Miri, ni que em matin no li sabria dir quin color té l'Ajuntament de Pollença, per

Joan Barceló és el director general de Política Lingüística, un càrrec la creació del qual va esser anunciada pel president Soler durant el discurs d'investidura. Va néixer el 1948 a Sant Joan, poble d'on va ser batle durant deu anys, amb la UCD i, posteriorment, amb Unió Mallorquina. Després de deixar la batlia es donà de baixa al partit i es trasllada a Manacor per fer classes a l'Institut. A les darreres eleccions municipals - després d'un llarg parèntesi sense militància política, acceptà formar part de la candidatura municipal del PP d'aquesta ciutat amb la intenció de convertir-se en responsable de l'àrea de cultura. Poques setmanes més tard Cristòfol Soler el nomenà primer responsable de la Direcció General.

Es confessa mestre per vocació i un gran amant de la llengua catalana que va aprendre anant a classe amb Francesc de Borja Moll. Va estudiar magisteri i filosofia pura a la Universitat de Sant Tomàs d'Aquino de Roma.

exemple. No ho sé i m'estim més que no m'ho diguin. Moltes vegades les disputes partidistes impedeixen arribar a acords i això és una cosa que no pot passar amb les qüestions lingüístiques. Per a mi l'ús social de la llengua ha de ser per damunt del bé i del mal. Bé, en definitiva i contestant la seva pregunta: el conveni pretén que cada municipi doni una resposta a les demandes d'ús de la llengua, des de l'escola, encara que no tenim competències el Ministeri ha demostrat la seva bona voluntat de col·laborar en aquesta qüestió, fins a les associacions de la tercera edat passant per empreses, comerços, botigues, així com edició de llibres i tota casta de promoció cultural relacionada amb l'entorn del poble. En definitiva, l'objectiu, allò que ens interessa, és l'ús social de la llengua, que tothom pugui exercir el seu dret lingüístic sense cap trava ni imposició.

NO A LA IMMERSIÓ A LA FORÇA

-Precisament, l'altre dia, quan es va fer la signatura del conveni al Consolat de la Mar el president Soler reiterà que la política lingüística no s'havia de fer amb imposicions. I no obstant hem pogut llegir a algunes cròniques periodístiques que el Govern pretén una immersió lingüística, és a dir, imposar l'ús del català.

-Des del Govern ningú no ha parlat mai d'immersió. Ni en el text del conveni ni a cap acord que hagi sorgit d'aquesta taula on ara ens trobam mai no trobarà la paraula immersió. Però no podem tancar la boca a ningú i resulta que hi ha certa premsa que utilitza aquest vocabulari, d'immersió, d'imposició i d'utilització de la força. Nosaltres volem fomentar l'ús de la llengua de forma voluntària i no per la via de la immersió, a no ser a aquells centres i a aquelles comunitats que sí vulguin immersió, però això ho han de demanar voluntàriament, com és el cas, per exemple, de l'escola Mata de Jonc que acaba de complir vint anys. Mata de Jonc és un exemple admirable, però ningú no els ha obligat, sinó que és fruit de la voluntat d'uns mestres i d'uns pares per aplicar un determinat model lingüístic que nosaltres respectam i aplaudim. Mai no hem d'obligar a usar el català sinó que hem de seduir els ciutadans de les Illes perquè estimin la seva llengua i perquè en facin un ús social absolutament normal.

LA SEDUCCIÓ COM A EINA DE NORMALITZACIÓ

-Però... de veritat creu que la seducció és una bona eina per aconseguir aquest ús social del qual parla. A tots els països del món l'ensenyament de la llengua és obligatori. En circumstàncies normals i a països civilitzats cap persona no pot defugir d'aprendre a llegir i a escriure en la seva llengua. En canvi aquí, nosaltres, apel·lam al voluntarisme.

-És que tampoc no podem defugir de la nostra història. Les coses no sempre són com nosaltres desitjaríem sinó que, així de simple, són com són i res no podem fer per baratar el passat. Sincerament, crec que en aquests moments no podem fer altra cosa que fomentar la convivència i l'harmonia entre les dues llengües, entre el català i el castellà, per la línia de la seducció i per la línia de fer que l'ús de la nostra llengua tenguí un sentit utilitarista. És a dir, per fer que saber parlar, llegir i escriure en català sigui ben considerat en la promoció laboral, tant a l'administració com a l'empresa privada. Si el fet de saber català pot reportar uns beneficis sens dubte podrem avançar més aviat i, el que és més important, amb més eficàcia que per la línia de la imposició. En aquests moments ja tenim que tots els escolars que acaben EGB ho fan amb uns certs coneixements, com a mínim, del català. És una primera passa. I a través del temps, tira a tira, i a poc a poc, s'ha d'anar escalonadament cap a la línia d'instituir legalment un

ensenyament obligatori en llengua catalana. Però ara és impossible. El que nosaltres hem de fer primer és vendre bé el producte i, sobretot, aconseguir que la gent ens el compri, és a dir, hem d'aconseguir engrescar la societat en lloc de crispar-la.

EL MULTILINGÜISME QUE VE

-Em fa gràcia aquesta comparació que ha fet de comprar i vendre. És un bon exemple, però... sembla que en el mercat ja hi ha altres llengües i que per mor d'aquest sentit mercantilista de la nostra societat, el català ja no només ha de competir amb el castellà sinó que també ho ha de fer, i cada vegada més, amb l'anglès o l'alemany...

-Aquesta és la qüestió. Ens hem de preparar per conviure amb un fet que ja és real, el multilingüisme. Però mai no hem de renunciar al nostre ésser. Com ben bé diu Martin Heidegger "el llenguatge és la morada de l'ésser, és la casa de la nostra existència". El dia que nosaltres renunciem al nostre llenguatge habitual i normal haurem renunciat a la nostra pròpia existència: ni mallorquins, ni menorquins, ni eivissencs, ni formenterencs existirem ja com a tals. Serem, simplement, habitants del món dins d'un aeroport, sense pàtria, sense déu ni sentiments, on la gent vesteix texans, beu Coca-cola i no coneix ningú. Si en set-cents anys no hem renunciat a desaparèixer com a poble, per què ho hauríem de fer ara? És més, crec que així com van les coses, de cara a la Unió Europea, és bo que poguem fomentar la nostra llengua dins de la futura Europa que volem que sigui l'Europa dels pobles.

-Però no n'hi ha prou amb voluntarismes, amb ésser tolerants, si no hi ha mitjans per fomentar l'ús social de la llengua, com vostè diu. Amb quins mitjans compta la Direcció General de Política Lingüística per fer la seva tasca?

-Comptam amb un pressupost bastant elevat per començar, encara que no sigui comparable amb el d'altres comunitats autònomes. Enguany gastarem 480 milions en política lingüística.

-En ...?

-En els Plans pilots, en la producció de material didàctic, en el foment de l'ús social de la llengua en els mitjans de comunicació, en l'edició de llibres, de videos..., en camps d'aprenentatge, en la promoció de la retolació i de la toponímia pròpia de les nostres Illes, en convenis amb la Universitat... Els camps d'actuació són molts i, endemés, com li he dit, tenim les portes obertes a tot tipus de suggeriments. La qüestió és arribar a bon port, anar cap endavant, sense perdre de vista les petites coses que en principi poden semblar poc importants però que ens ajuden molt, a aconseguir, per exemple, que si avui passam per davant el Bar El Dorado i demà ens temem que li han canviat el nom i que ara es diu, com per altra banda s'havia dit sempre, Ca Na Capitana... bé, llavors, podren comprovar que les coses baraten de veritat.

CONTRA UN MODEL ÚNIC D'ESCOLA

-I l'escola?

-És evident que l'escola ens preocupa molt. Continuarem fent les coses com fins ara, que, crec, ens dona bons resultats. Hem vist com els professors s'han reunit i han elaborat el seu propi projecte lingüístic de centre, en funció de la seva pròpia realitat social i lingüística, que fa que no hi pugui haver un model únic per a tothom. No és el mateix l'escola del Rafal, o la de Son Gotleu, a Palma, que la de Son Macià on tots els nins parlen en mallorquí, per bé que ja hi hagi un fenomen nou: el dels estrangers. Però els estrangers que viuen a les zones rurals tenen més interès que els seus al·lots s'escolaritzin en la llengua

del país, sabem perfectament que els nins petits poden aprendre dues i tres llengües sense cap problema i sense cap esforç.

-Certament, però vostè mateix ho diu: no és el mateix la part forana, si és que encara podem emprar aquesta terminologia, que Palma, com tampoc no és el mateix Sant Josep que Eivissa, per citar algun exemple dels municipis que han signat el Pla pilot. I això potser ens hauria de preocupar, perquè... no pensa que ens podríem trobar amb una part de les Illes lingüísticament normalitzada mentre que la resta es castellanitza cada vegada més? Per exemple: què passarà a Palma?

-En el cas de Palma pretenem que la Campanya de Normalització Lingüística s'hi centri de manera específica. Pensam dedicar-nos a coses concretes a Palma, però... què vol que li digui... és molt difícil envestir Palma amb un pla de normalització lingüística. És una acció molt important, molt ambiciosa, però és mala de fer. No és el mateix que fer-ho a Sencelles on ens podem asseure per analitzar quins carrers encara no s'han retolat en català, o quines botigues no s'han normalitzat, per veure si podem convèncer els propietaris que ho facin... o, llibres... què no s'ha fet encara, podem pensar per exemple: "fa falta una biografia de sor Francinaina Cirer"... bé, idè la farem, o "ens aniria bé editar una toponímia del poble o retolar els camins de foravila per si ve un estranger que vulgui anar a l'ermita"... idè també ho podem fer. A un poble petit hi pots donar respostes immediates, però a Ciutat... algú ens ha dit que hauríem d'haver començat per la badia de Palma perquè cada vegada s'assembla més a Califòrnia o a Las Vegas que no a Mallorca, però... pens que és millor començar per allà on les coses encara es conserven bé i evitar que es perdin, ja actuarem després a les altres bandes. De fet dins del conveni hi figura una zona turística important, hi ha els municipis de Pollença i Alcúdia. Serà una experiència interessant que podrà ésser traslladada a Palma i a molts d'altres llocs. Ja li he dit, no podem actuar per la via de la imposició sinó de la convicció. És evident que m'hagués agradat que l'Ajuntament de Palma hagués dit: vet aquí cinquanta milions per a un pla de normalització de la ciutat antiga, i nosaltres n'hi haguessin pogut posar altres cinquanta... però... hi ha coses que encara no poden ésser.

EL CANVI GENERACIONAL DEL PP

-De totes maneres, em permetrà que li faci una confessió personal: pot ser encara faltin moltes, moltes coses a fer, però fa només un any mai no m'hauria pensat que el Partit Popular hagués arribat a aquest punt. No té vostè la sensació de jugar en camp contrari?

-No... miri, en el Partit Popular, com a tota la societat, hi ha un canvi generacional. Les coses ja no seran pus mai igual... avui hi ha un esperit nou, una il·lusió nova, unes ganes de fer feina noves... Pot ser que fins ara el tema lingüístic, com l'ecologia, quedàs reservat exclusivament a un sector de gent o fins i tot a uns determinats partits polítics, però les coses ja no són així. Avui no queda més remei que ésser ecologista i, sincerament, pens que la legislació ecologista de les Balears ja és de les més avançades d'Europa. I això s'ha fet amb el Partit Popular, de la mateixa manera que la Llei de normalització lingüística, que és del 1986, és una llei que avui no es podria fer més ben feta. Si la comparem amb la de Navarra, la del País Basc o la de Galícia, la nostra és extraordinària, és progressista, possibilita

sens dubte que l'ús de la llengua sigui absolutament normal en un període breu de temps...

-No em dirà vostè...

-No, jo no vull defensar el PP sinó uns objectius concrets. La Llei és objectivament molt bona i va ésser aprovada amb els vots el Partit Popular, encara que és cert, i supòs que això és el que vostè em volia dir, que han estat uns anys una mica lents, s'han fet passes molt curtes, però és un instrument excel·lent. I la utilitzarem a fons, sens dubte. És el que va dir el president Soler al seu discurs d'investidura.

-Cosa que li va merèixer una primera pàgina de l'ABC que l'acusà de voler vendre les Illes al catalanisme. No tothom combrega amb el president dins del PP.

-Sí, dissortadament és així, però això no ens ha d'espantar. Hi ha gent, aquí i a Madrid, que, fent ús de la seva llibertat d'expressió, encara que de vegades ens pugui semblar una llibertat mal entesa, es dedica a llevar-nos la pell. Bé, però què hi podem fer? Per damunt de tot respectam la llibertat i sols els

podem tancar la boca demostrant que no anam errats, que els equivocats són ells i que el que nosaltres feim és el que més convé a la societat de les Illes. Avui la diversitat és la norma, els monolitismes han passat a la història i per molt que ho desitgem és impossible que tothom estigui d'acord. Per tant, és normal que dins del PP hi hagi veus discrepants. És un fet absolutament normal.

LA LLENGUA COM A PATRIMONI COL·LECTIU

-Algunes d'aquestes veus discrepants creuen que la defensa de la llengua és una qüestió estrictament personal, que no hi ha drets lingüístics col·lectius i que per tant l'ensenyament del català no pot ésser obligatori. Vostè, abans, s'ha referit a l'ecologisme com a nova aportació al pensament social: creu que territori i llengua són conceptes que no tenen res a veure l'un amb l'altre?

-Jo pens que s'ha de defensar i promocionar l'ús de la llengua com a una cosa col·lectiva. La llengua no és meua ni teua sinó que és nostra. Per això no n'hem de fer ni partit ni bandera, perquè això ens ha fet més mal que bé. Moltes vegades els processos de normalització s'han fet malbé per les disputes partidistes. I això no pot ser.

-Creu que és possible continuar avançant en el procés de

"SA NOS TRA"

Obra Social
i Cultural

**Amb el patrimoni
cultural de
les Balears i el seu
principal exponent:
la llengua.**

**Col.laboració en
publicacions editades
íntegrament en català:**

Tià de Sa Real

El Turó

Enciclopèdia de Menorca

Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera

**Col.laboració amb
institucions:**

Universitat de les Illes Balears

Obra Cultural Balear

Institut d'Estudis Eivissencs

Institut Menorquí d'Estudis

Cercle artístic de Ciutadella

Associació de Premsa Forana de
Mallorca

Joves de Mallorca per la llengua

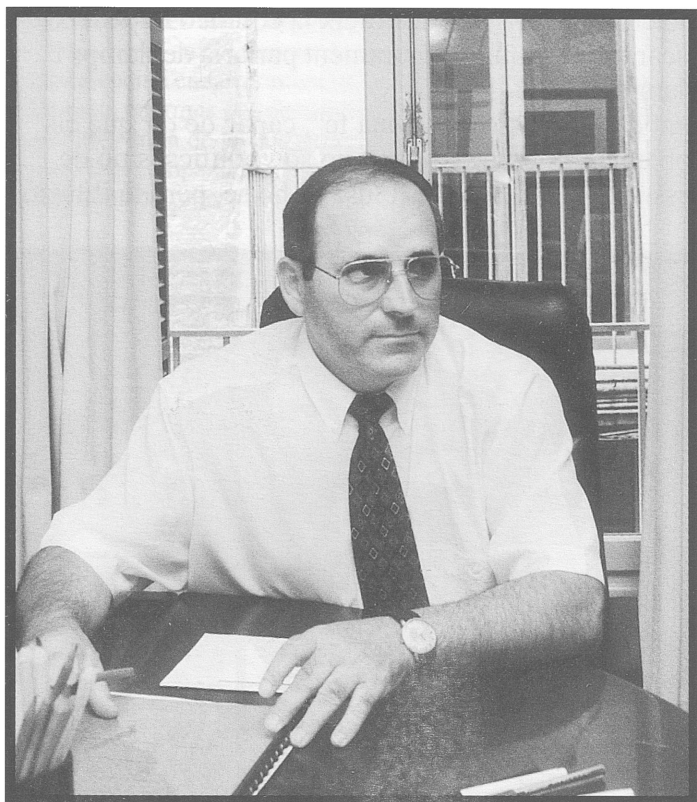
Escoletes Mallorquines

Fundació Teatre del Mar

Grup d'Ornitologia Balear

normalització amb uns mitjans de comunicació en català que són clarament insuficients... Ara som davant un nou diari en la nostra llengua, però a pesar del voluntarisme de les cadenes locals gairebé no s'ha avançat gens ni en la ràdio ni en la televisió.

-Estic convençut que de cada dia hi haurà més mitjans en català, perquè això és una roda que no es pot aturar. Poc o molt hi ha televisió i ràdio en català. També hi ha la premsa forana i algunes revistes. I ara sortirà el primer diari. Potser encara no sigui suficient, però... miri, passa al mateix que amb l'ecologia. Avui tothom està a favor de la naturalesa, és un valor assumit per la societat. Doncs bé, el mateix podem dir de la llengua, encara que hi ha un sector discrepant. Però la immensa majoria és a favor de la conservació i del foment de la llengua i, per tant, nosaltres hem d'afavorir allò que creu aquesta immensa majoria.

LA SUPERVIVÈNCIA DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

-Potser sí que hi hagi una immensa majoria, però avui per avui les publicacions en català, a Mallorca, són minoritàries i la publicitat no es decanta precisament cap a elles. I si això és així, com poden sobreviure?

-Jo estic convençut que les coses ben fetes sempre tenen una bona acollida i, d'altra banda, com li he dit, és evident que nosaltres hem d'afavorir allò que és socialment beneficiós per al conjunt de la societat. D'altra banda també és evident que el Govern té una missió subsidiària a complir i, de la mateixa manera que fa les carreteres, perquè els particulars no en farien cap, també ha de fer o d'actuar en favor de tot allò que és un servei públic. I el president Soler ha dit molt clarament que les institucions són responsables de l'extensió de l'ús de la llengua. I aquesta responsabilitat no s'ha de traduir només que ens donin la culpa del que feim o no feim nosaltres, sinó a promocionar aquells que a la vegada promouen l'ús de la llengua, inclosos els mitjans de comunicació, tant sigui premsa, com ràdio o

televisió. Seria un contrasentit que no s'afavorís una llengua que ha estat minoritzada i, fins i tot, en perill d'extinció.

-Diu que ha estat en perill d'extinció, però pens que tal volta parlaria en present si no fos director general de política lingüística.

-Bé, baldament la situació encara no sigui tan bona com tots desitjam ningú no pot dir que no s'hagi avançat. A l'administració, per exemple, el català ja és la principal llengua de comunicació, encara que és cert que no passa el mateix al carrer. Per això s'ha d'insistir en la necessitat de fomentar l'ús social, que és el que es farà mitjançant el Consell Assessor de la Llengua que es constituirà molt probablement el pròxim dia 23 d'abril. Un Consell que agruparà polítics, escriptors, periodistes i professionals de la més diversa gamma d'activitats que tinguin qualque cosa a dir sobre aquest tema. Podríem dir que serà una petita Reial Acadèmia on es podrà defensar l'ús de la llengua catalana de manera col·lectiva.

"L'ORDRE ROTGER ÉS UNA PASSA NO UN OBJECTIU"

-Vostè pensa que malgrat tot s'ha avançat prou, sobretot a l'escola. Això no obstant, el balanç de l'aplicació de l'anomenada Ordre Rotger ha estat molt criticat per l'oposició i, de fet, encara es pot recordar el rebuig que va tenir quan s'aprovà perquè se la considerava molt insuficient.

-Sobre aquest tema li vull ser molt sincer. És possible que l'Ordre Rotger sigui insuficient, però hem de pensar que és una passa, molt important tal com els fets han demostrat, però només una passa, cap a una meta que ha de venir després. El problema és que molta gent volia que l'Ordre fos una meta. I les passes són passes, que ens duen a la meta, però mai no són l'objectiu. Per tant, al meu entendre, les crítiques que va rebre l'Ordre Rotger no tenien sentit. La prova és que gràcies a l'Ordre s'ha aconseguit per primera vegada que els centres escolars disposin d'un projecte lingüístic, la qual cosa vol dir no imposició, no immersió, sinó consens entre els pares i els mestres d'un determinat centre per dissenyar conjuntament el model desitjat. Els resultats són evidents, tal com exposaren públicament el conseller Bartomeu Rotger i el director provincial del Ministeri, Bartomeu Llinas... Que la situació podria ser millor, que s'hauria pogut arribar al cent per cent del centres, tot això em sembla evident, però el fet és que per primera vegada s'ha aconseguit mobilitzar la gent entorn d'un projecte lingüístic. Això em sembla positiu. Avui és una realitat que almanco fins a vuitè d'EGB els alumnes surten sabent parlar i escriure correctament la nostra llengua.

-Sí, però aquesta només és la realitat de les escoles públiques. I les privades?

-La nostra realitat social és molt diversa. Jo veng d'una escola privada, encara que concertada i sé que hi ha sensibilitats molt diferents en relació a la nostra llengua. Sé que, fins i tot, hi ha gent que duu els seus fills a uns determinats centres perquè no són tan exigents amb el català. Hem d'intentar convèncer aquesta gent, aquests centres que fins ara, per la via de la tolerància, de la no imposició, han decidit que no desitgen menjar tant com els altres, que faran bé si deixen de banda la seva actitud actual i atenen millor la llengua pròpia del país. Aquesta és una situació que en honor a la tolerància hem d'admetre. El que no podem admetre és que hi hagi enganys i que es prometi una cosa i se'n faci una altra, és a dir, que hi hagi rebaixes a l'hora d'ensenyar el català. En aquest sentit nosaltres hem de garantir la qualitat de l'ensenyament. I d'ensenyament només n'hi ha de dues classes: de bo o de dolent, tant es val si és públic o privat...

Filar contra la precarietat

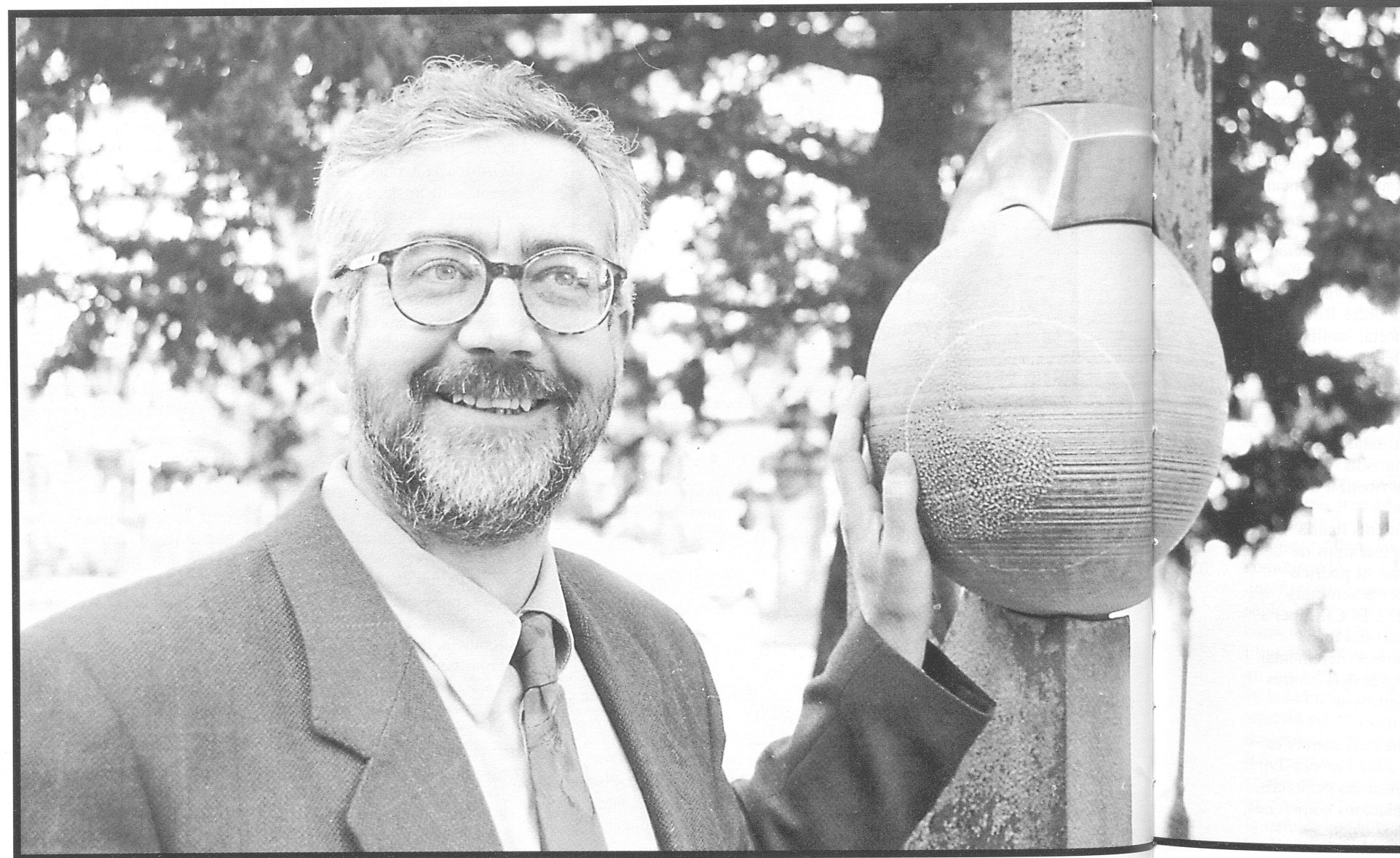
Entrevista a Damià Pons i Pons

per Joana Maria Roque

Si Damià Pons fos més major podria parèixer un "pare de la pàtria". Quan era més jove, segurament tenia una certa aparença de "progre", utòpic reivindicatiu. Ara sembla un home de paraula i és un conseller de moltes paraules. Les idees li vénen com a cireres. Si n'agafes una surten les altres com un enfilall. I, per ara, sense corcs aparents.

És teòric, pedagog -o pedagògic- i, sovint sembla un d'aquells homes de principis de segle que quan llegien el diari als que no ho sabien fer en el "Casino" del poble, hi afegien molts de comentaris per si no s'entenia bé o no es coneixien els antecedents de les notícies. S'explica molt i bé i encara que, a vegades, pel seu to de veu paregui enfadat amb l'interlocutor, no sol ser així. Està enfadat amb la història, o amb una part de la història i amb el mal temps que destrueix la collita o impedeix pescar. Si flastomàs, segurament parlaria de llamps i rellamps.

També és un home de "bona fe", capaç de dir que els problemes amb què ha topat no són polítics, sinó de pressuposts. I és sincer. Il·lús, no ho sé, però té il·lusió.

També té un cert aspecte de cantautor. Mai no l'he sentit cantar, però supòs que, almenys sap la lletra de "Els Segadors" i de "La Balanguera" de memòria. Estima el seu poble, que no és sols Campanet, és Mallorca, les Illes i tots els països de parla catalana.

-Podria explicar les seves primeres impressions com a conseller insular de Cultura? Amb la composició de forces que hi ha en el Consell Insular de Mallorca (CIM), pot fer una feina positiva o es troba amb molts de problemes, entrebancs o dificultats?

-Les limitacions no vénen tant per la composició política del CIM com per uns altres condicionants, bàsicament de tipus pressupostari o derivats de l'escassetat dels mitjans humans i tècnics disponibles. Un exemple. El Servei de Patrimoni està infradotat i ha de resoldre desenes i desenes d'expedients i ha d'atendre dia a dia múltiples tasques d'inspecció o d'intervenció sobre els nostres béns patrimonials. És evident que ara com ara encara no està en condicions de fer-ho. Això duu com a conseqüència l'endarreriment en la resolució dels expedients i les dificultats enormes per desenvolupar programes d'actuació que vagin més enllà de les urgències del dia a dia.

Facem una comparació, per posar més en evidència les limitacions de funcionament que té la Comissió de Cultura i

Patrimoni Històric del CIM. La Conselleria de Cultura del Govern balear té un conseller, un director general d'Educació, un director general de Cultura i Esports, un director general de Normalització Lingüística, una secretària general tècnica i algun assessor. La Comissió de Cultura del CIM té un únic càrrec polític: el conseller. Idò bé, resulta que la Conselleria de Cultura del Govern balear tan sols té el doble de pressupost que la Comissió de Cultura del CIM. Aquestes dades comparatives demostren que el CIM encara continua volent resoldre la seva gestió amb un organigrama polític que correspon a una administració local de no gaire volum. La precarietat de recursos de la Comissió de Cultura del CIM és molt notable. I aquesta precarietat, a més, s'emmarca en una precarietat més general: la del CIM i la de la Comunitat Autònoma. Crec que

no són més que els diferents graons d'un mateix problema: la manca absoluta de recursos de les institucions públiques de les Balears. Dins el context del finançament autonòmic, hem estat profundament discriminats. Si feim un repàs dels darrers quinze anys, podem constatar que les Balears són possiblement el territori de l'Estat on s'han fet manco inversions culturals de gran volum. A quasi totes les capitals provincials, sobretot a les més grans, s'han construït museus, auditoriums, teatres...

El Teatre Principal els darrers cinc anys ha presentat una sol·licitud d'ajut per fer una reforma a fons de l'escenari, valorada en més de 250 milions de pessetes, i cada any la resposta ha estat negativa. És un altre exemple.

En resum, tenc la sensació, seria més exacte dir la certesa, que els pressuposts permeten anar fents cosetes, donar una mica d'alè a les demandes del dia a dia, a permetre que la societat civil pugui comptar amb un cert suport de l'administració. Tot això està bé, és clar, però és del tot insuficient. Si continuem per aquest camí, mai no podrem dotar la nostra illa de les infraestructures culturals modernes i completes que necessitem. Mai no podrem arribar a tenir unes indústries culturals competitives ni tampoc els mitjans de comunicació audiovisual en català que ens fan tanta falta, i que difícilment mai l'empresa privada no es decidirà a crear.

Amb els pressuposts d'enguany serà molt difícil poder atendre les infinites sol·licituds legítimes que plantegen al CIM tants i tants de col·lectius i associacions que treballen per la cultura al nostre país. I és ben segur que les grans mancances -la reforma de l'edifici de la Misericòrdia per convertir-lo en una gran centre cultural en seria la primera- no podran ésser ateses si no ens arriben recursos de fora del CIM.

-Però estan clares les competències? Se sap, per exemple, a qui correspon donar subvencions a les entitats culturals i per a quines coses?

-El Govern balear va transferir, a les primeries de l'any passat, les competències en cultura als consells insulars. Des d'aleshores hi hauria d'haver hagut un procés d'ajustament de les responsabilitats de cada nivell d'administració. S'hauria d'haver reflexionat i analitzat, Govern i consells, sobre el desenvolupament d'aquest procés. Fins ara no s'ha fet. Que jo sàpiga no hi ha hagut ni una sola reunió entre el Govern i els consells. S'hauria d'haver revisat la dotació econòmica inicial de les transferències. Segons els meus comptes, el Govern al Consell Insular de Mallorca li va traspasar una quantitat

Va néixer a 1950. A 1975 es va llicenciar en filologia romànica per la Universitat de Barcelona. És catedràtic d'institut des de 1982 i en l'actualitat és professor associat del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UIB. Imparteix classes de literatura catalana.

Ha publicat alguns llibres de poemes com Teranyina (1973), Mapa del desig (1977) i Territori d'incògnites (1988).

Al llarg de la seva trajectòria ha aconseguit nombrosos premis entre els quals destaquen el Premi "Andreu Roig" de Poesia (1973), en la III Festa de les Lletres a Campos, amb el recull Fracàs de paraules. El Premi "Ciutat de Palma" d'Investigació (1988), amb el projecte La cultura literària a Mallorca entre els dos segles (1891-1909) i el Premi "Bartomeu Oliver" (1990), atorgat per l'Obra Cultural Balear en el marc del Premis 31 de Desembre. També obtingué l'any 1993 el Premi Jaume I d'Actuació Cívica Catalana, atorgat per la Fundació Jaume I.

Ha col·laborat com a investigador i articulista a revistes com Mayurka, Randa, Debat Nacionalista, Lluc, Mallorca Socialista, Pissarra, etc..

Des de 1977 és militant del PSM. Actualment és president de la Comissió de Cultura del Consell Insular de Mallorca

que era inferior a la que pujaven els costos dels serveis i ajuts que fins aleshores oferia el mateix Govern. A més, va traspasar serveis en un estat de dotació del tot insuficient. Del Servei de Patrimoni, per exemple, tan sols va venir el personal, amb mancances inexplicables de determinats tipus de professionals, d'altra banda, però vengueren sense local, ni mobiliari, ni ordinadors, fins i tot sense la biblioteca especialitzada que havien anat formant.

Els responsables de la Conselleria del Govern balear ara diuen que no tenen competències. I canalitzen totes les peticions que no els interessin cap al CIM. Ara bé, quan volen sí que en tenen i sí que troben els recursos que necessiten. Enguany, per exemple, commemoraran el centenari de les rondalles mallorquines. També ben segur que continuaran editant llibres. Sobretot s'han volgut alliberar d'aquells compromisos que fermen i que et mengen el pressupost i s'han deixat les mans lliures per poder actuar amb discrecionalitat, intervenint en els àmbits i iniciatives que en cada moment els puguin interessar.

- Així, com s'haurien de delimitar d'una manera clara les competències del Govern i dels consells insulars?

-Pens que els consells insulars haurien d'assumir la gestió de la cultura en els seus respectius àmbits geogràfics. I l'haurien d'assumir de manera absoluta. No té sentit que el CIM sigui el responsable de l'àrea de Patrimoni Històric i de la xarxa de biblioteques i que el Govern conservi la gestió del Museu de Mallorca i de la Biblioteca Pública, que són de titularitat estatal. Al Govern balear li correspondrien dues grans tasques, que per a mi són molt importants: el foment de les relacions culturals entre les diferents Illes, així com també la coordinació de les seves polítiques culturals. La segona gran tasca que li correspondria al Govern balear seria la d'impulsar la projecció de la cultura de les Balears cap a l'exterior, amb una especial prioritat cap a Catalunya i el País Valencià. A mi em sembla que a la Llei de transferències queda prou clar que aquestes dues competències són responsabilitat del Govern balear. Fins ara, però, res de res. La primera, no l'exerceix; la segona, la traspasa als consells insulars.

LA NORMALITZACIÓ DE LA LLENGUA

-I la normalització de la llengua, de qui creu que hauria de ser competència?

-Evidentment de la totalitat dels poders públics, de totes les administracions implantades a les Balears, des de l'estatal fins a la local, passant per l'autònoma i la insular. L'única política de normalització lingüística realment viable és aquella que aspira a amarar-ho tot. Les actuacions aïllades o sectorials mai no poden ser suficients. Dins aquesta estratègia de globalitat, que hauria de ser assumida per tots els nivells administratius i de govern, hi ha d'haver un repartiment de papers i d'àmbits. De vegades, diverses institucions convé que facin confluïr una part dels seus recursos en una actuació comuna. Això seria necessari quan les actuacions tenguessin molta d'envergadura econòmica i quan, a més, fessin aconsellable que el seu desenvolupament s'impulsàs des de la pluralitat i el consens polítics.

El Govern balear, que a la fi ha creat una Direcció General de Política Lingüística, i el CIM no han de fer les mateixes coses. Per tant, si el Govern balear l'any 1996 ha establert un pla de normalització, el CIM ha de donar cobertura als àmbits i actuacions que ells deixin fora. Alguns estan perfectament delimitats. Per exemple, és evident que el suport genèric a l'edició bibliogràfica i fonogràfica en llengua catalana queda en mans del CIM. I enguany en els pressupostos incrementam la partida en tres milions. Si el Govern no ha pensat en el foment

del cinema en català, el CIM haurà d'intentar arribar a acords amb els distribuïdors i propietaris de cinemes de Mallorca. Igualment, si ells no estableixen fórmules per ajudar les publicacions periòdiques en català que queden fora de la premsa forana, nosaltres intentarem donar-los suport per fer possible que vagin una mica més lleugeres del que van. O sigui, cada institució ha d'assumir les seves responsabilitats, que convé que siguin concretes i ben delimitades. I això és compatible amb la conveniència d'impulsar algunes iniciatives -en la línia de la campanya de normalització lingüística d'anys anteriors- que impliquin els doblers i el compromís de diverses institucions, per a dur endavant plans de normalització en comú. Amb la implicació dels ajuntaments també, és clar. Per exemple seria molt necessari fer algun tipus d'actuació coordinada en l'àrea dels municipis de la badia de Palma, que tenen una situació lingüística alarmant. El CIM està ben disposat a participar-hi.

A DINS I A FORA DE LES ESCOLES

-Per ventura aquí hi ha dos territoris clars: dins les escoles i instituts i a defora, o sigui, al carrer. Com creu que s'hauria d'organitzar?

-És evident que la normalització lingüística a les escoles ha de passar fonamentalment per les institucions que tenen les competències en matèria educativa. I també hi tenen un paper decisiu els professors i els pares, és clar. Ara com ara són el Ministeri d'Educació -que en té la responsabilitat global i primordial- i el Govern balear, que és competent en l'aspecte de la regulació de l'ensenyament de la llengua catalana. Duim perduts deu anys, durant els quals les dues administracions s'han anat traspasant responsabilitats i s'han fet servir d'excusa l'una a l'altra per justificar el no haver pres determinades decisions que s'haurien d'haver pres. La situació actual és la demostració més clara que cap de les dues administracions no ha tengut la suficient voluntat política de fer avançar de manera generalitzada la normalització de la llengua en l'àmbit educatiu.

El Govern balear ha de ser el responsable de la planificació global del nostre sistema educatiu i ha d'exercir la capacitat normativa que tindrà en totes les ocasions que faci falta. Evidentment el camí iniciat per l'anomenada Ordre Rotger no ens permetrà sortir del laberint. Va néixer morta, inútil.

L'ensenyament en català ha de ser establert legalment d'acord amb l'enunciat de la nostra Llei de normalització lingüística que assenyalava que el català ha de ser la llengua vehicular de l'ensenyament. Això vol dir que el procés que s'ha d'impulsar és cap a la generalització de l'ensenyament en català. Així ho mana la llei i la necessitat pràctica, perquè tan sols l'ensenyament en català podrà garantir que arribem a una situació de normalitat lingüística.

El paper dels consells insulars i dels Ajuntaments hauria d'orientar-se a completar i a donar un determinat tipus de suport a l'administració educativa autonòmica: hi podrien aportar manteniment d'instal·lacions, ajuts per a activitats extraescolars i per a formació de biblioteques... El CIM, per exemple, pot destinar, i així ho farem, una part del fons bibliogràfic que es forma amb el suport genèric a incrementar el nombre de llibres en català de les biblioteques dels centres escolars. És una altra manera concreta de facilitar la normalització lingüística en l'àmbit de l'escola.

Arribar a una situació de normalitat lingüística als carrers és encara més complex i difícil que aconseguir-ho a l'escola. En referir-nos al carrer, parlem dels usos comunicatius personals, de la retolació, de la publicitat, de les interrelacions comercials, de l'oferta de productes culturals i per al temps d'oci...

El carrer es normalitzarà a través de les actuacions de l'administració, però sobretot a partir de l'assumpció per part dels ciutadans de la voluntat d'usar la llengua del país i de la capacitat de la societat civil organitzada - entitats i associacions de tot signe- d'anar creant espais propis que funcionin amb naturalitat en català.

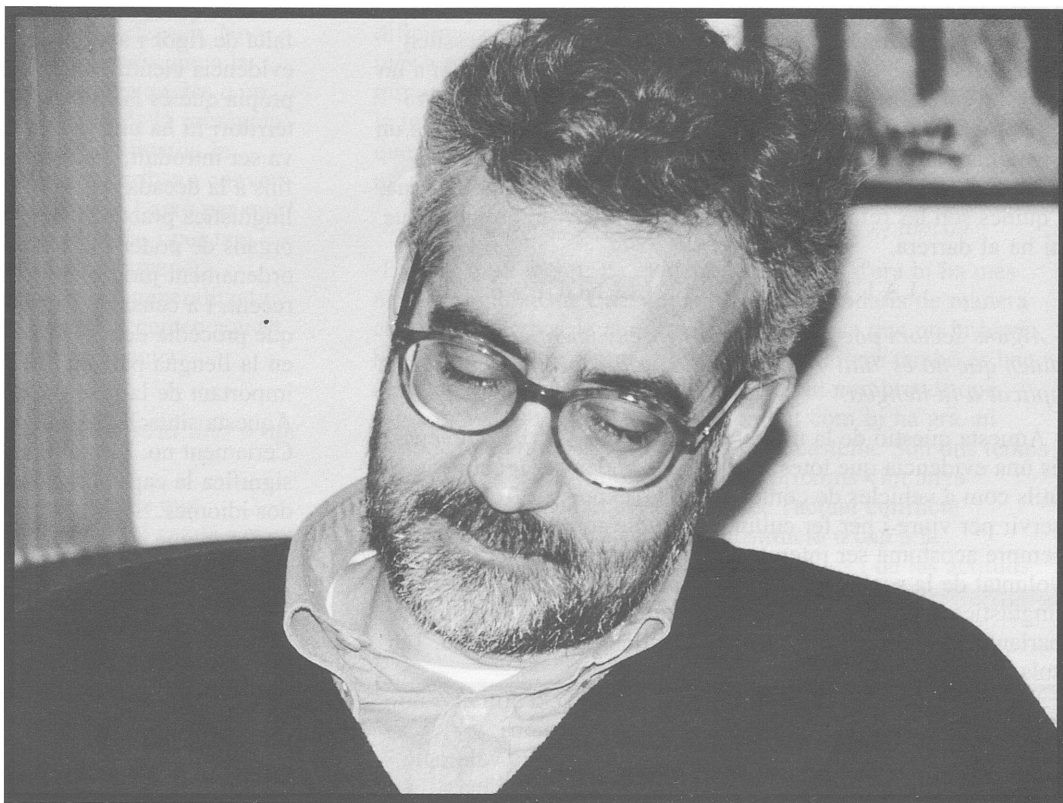
ELS JOVES D'ARA

-Si no record malament vostè va ser un dels promotors de Mata de Jonc, la primera escola en català que hi va haver a Mallorca. Han passat vint anys. Ara per ara, la major part dels joves "viuen" en català?

-No, jo no en vaig ser promotor, encara que a causa de la meua relació d'amistat amb Isidor Marí i amb Damià Ferrà-Ponç, que varen tenir fills en la primera promoció d'alumnes, vaig poder seguir de ben a prop la gran aventura de crear, contra mil dificultats, una escola en català. Va ser una obra molt de mèrit. Mata de Jonc va servir per obrir els ulls a altres ensenyants i pares. Fou un model pròxim i mallorquí que ben aviat va estimular l'aparició d'altres escoles semblants.

El nostre país és reduït a nivell geogràfic, però és prou heterogeni. No és igual parlar de Palma o de la costa turística que del Pla o del Raiguer. Hi ha diferents realitats lingüístiques, que sobretot es donen entre els joves. Molts d'ells els darrers quinze anys han tengut l'oportunitat d'estudiar a l'escola la llengua del país. Alguns, la minoria, l'han apres de veritat; a d'altres, l'aprenentatge escolar els ha estat insuficient, o bé perquè no els ho han ensenyat prou bé o perquè a causa d'haver viscut dins ambients lingüístics molt castellanitzats els coneixements adquirits dins l'aula no els han bastat. Més enllà de totes les mancances i deficiències, però, hi ha un fet cert: una part dels nostres joves ha sortit alfabetitzada de l'escola. Aquest és un fet històric absolutament nou. I un alfabetitzat és aquell que sap parlar, llegir i escriure la llengua del seu país. Això és així dins totes les societats culturalment normalitzades. Ara ens trobam amb la paradoxa següent: per una banda, mai no hi havia hagut tants de joves com hi ha ara que són conscients de la seva identitat lingüística i del valor de la llengua catalana com a element d'identitat i com a vehicle de comunicació; de l'altra, tampoc mai no n'hi havia hagut tants que funcionassin en castellà. A Mallorca, en aquest final de segle, hi ha més ciutadans que mai no hi havia hagut que són conscients de la seva identitat de poble, amb uns trets culturals i lingüístics ben definits, però a la vegada és també el moment en què hi ha més sectors que són del tot estranys a tot allò que és la cultura històrica del país. Vivim una època en què es dona aquesta polarització. Cadascun dels dos grups té la seva pròpia dinàmica. A la llarga és inevitable que un dels dos acabi incorporant l'altre. En bona lògica, i talment com es pretén arreu del món, la gent, i sigui quina sigui la seva procedència, ha d'acabar fent-se seva i considerant com a pròpia la llengua i la cultura que són les històriques de l'illa.

La lògica de relació que funciona dins una societat

lingüísticament normal és la que fa que siguin els nouvinguts els que s'adaptin i s'integrin a la llengua històrica de la societat que els ha acollit. Tots els ciutadans han de tenir un bon coneixement oral i escrit del castellà, però només n'han de fer ús quan així ho requereixin les necessitats de la comunicació. Passar-se al castellà a l'hora de parlar amb un castellanoparlant que entén el català és una actitud doblement negativa: d'una banda, representa arraconar l'idioma propi del país; de l'altra, és deixar d'exercir una funció pedagògica orientada a facilitar als castellanoparlants la seva integració lingüística, cosa que no els representa cap pèrdua sinó el guany d'un altre idioma que els enriquirà i els farà sentir-se més a casa seva.

És necessari incidir sobre els sectors juvenils, amb naturalitat, des de cadascun dels centres d'interès que els poden resultar més atractius: ofertes d'oci, música, mitjans de comunicació... I evidentment també mitjançant l'ensenyament en català. Certament aquest és el gran repte: la incorporació dels joves que no hi estan al projecte de fer normal l'ús del català a Mallorca en tots els àmbits i sectors d'edat.

-Què entén per una llengua "normal"?

-Una llengua normal o normalitzada és una llengua completa, que al mateix temps que és sentida com a pròpia per la societat compta amb el suport de les institucions públiques i de les entitats civils. Una llengua completa és aquella que tant serveix per parlar amb la família o els amics com per escriure un article de bioquímica, per veure-hi la televisió o escoltar-hi la ràdio, per adreçar una instància a l'administració o per fer una factura a un ciutadà que acaba de comprar-se una sèrie d'electrodomèstics.

Una llengua que tan sols viu i es manifesta, i a més de manera restringida, en determinats sectors socials i culturals o en determinats àmbits d'ús, és una llengua condemnada a mort. La llengua ha de poder i ha de ser capaç de cobrir tots els registres de la comunicació, tant els públics com els privats. Hi ha d'haver productes en català per a totes les demandes, almenys per a les més majoritàries. Hi pot haver qui pensi que això és impossible, tenint en compte el volum demogràfic reduït del

nostre espai lingüístic. Els PPCC globalment són capaços de produir una gran part dels productes culturals que necessiten tenir per ser una cultura normalitzada. És ver que si anam a un quiosc veurem centenars de revistes de temàtiques diferents i que probablement no serà possible que mai hi hagi en català un ventall tan ampli d'ofertes, però la qüestió és quines revistes llegeixen la immensa majoria dels ciutadans, en quina llengua, i quines són les referències culturals i político-simbòliques que hi ha al darrera.

LA UTILITAT DE LES LLENGÜES

- Alguns sectors poc favorables a l'ensenyament en català diuen que no és "útil". Com entén aquest concepte d'utilitat aplicat a la llengua?

- Aquesta qüestió de la utilitat és molt tramposa. Per començar és una evidència que totes les llengües poden ser igualment útils com a vehicles de comunicació i d'expressió. Totes poden servir per viure i per fer cultura. El dubte sobre la utilitat, que sempre acostuma ser interessat, sol aparèixer en relació a la voluntat de la societat de donar-n'hi o no, d'utilitat. Cap societat lingüísticament normalitzada, sigui quin sigui el seu volum de parlants, mai no es planteja si la seva llengua és útil o no. Tan sols en fa ús, a tots els nivells i àmbits.

En realitat el que succeeix és que la qüestió de la utilitat o no d'una llengua mai no depèn de les seves dimensions demogràfiques o territorials. És la consideració i la valoració que en tenen la societat i el poder allò que en determina l'afirmació o la negació de la seva utilitat. Una llengua d'àmbit reduït que al seu darrera tengui unes estructures de poder polític que li donin legitimitat, prestigi i promoció no viurà en el dubte permanent de la seva utilitat o no. I el fet que confiïn en la utilitat de la seva llengua és compatible amb la necessitat que puguin tenir els ciutadans de disposar parcialment i de manera subalterna d'una altra llengua per accedir a determinats nivells de comunicació. Els noruecs, els finesos o els suecs no dubten ni un sol moment de la utilitat de les seves respectives llengües, encara que amb més o menys freqüència recorrin a l'anglès.

Les opinions que invoquen la no utilitat de l'ensenyament del català i en català responen a prejudicis polítics i lingüístics de valoració a la baixa de la llengua del país. I no hi ha cap país nacionalment normalitzat que no valori positivament la seva llengua -sigui quin sigui el seu nombre de parlants-, la valoren com a element de cohesió social i d'autoidentificació, però també perquè és útil per viure i per riure, per treballar i per estimar, per parlar i per escoltar.

Als mallorquins, des de l'inici del segle XVIII, ens han volgut fer aprendre el castellà a cops de decret i de raons enganyoses. I si ens el volgueren fer aprendre no era perquè amb el seu aprenentatge volguessin fer més feliç la nostra gent, era perquè era útil a les estratègies d'un poder polític -el de la nació castellana- que tenia un projecte uniformitzador i assimilista de tots els territoris de l'Estat.

Evidentment el català és almenys tan útil com tots els altres idiomes, ja que té les facultats que fan falta per poder ser un vehicle d'expressió, comunicació i cultura. Tenim una llarga història que ho demostra. I tenim un present en el qual el català posa en evidència, dia a dia, que serveix per a tot. Els qui ho neguen és perquè voldrien reduir-lo a la condició de subaltern i d'idioma d'estar per casa.

EL BILINGÜISME

- Com entén això que som una societat bilingüe? Ho som de veritat? Els dos idiomes, català i castellà, han d'estar al mateix nivell? Hi ha d'haver una discriminació positiva a favor del català?

- L'ús d'aquest terme acostuma fer-se des de la més absoluta falta de rigor i amb una gran càrrega ideològica. És una evidència científica que les Balears tenen una llengua històrica pròpia que és la catalana i que, a més a més, dins el seu territori hi ha una presència important del castellà. Aquest hi va ser introduït, en una primera fase (dels inicis del segle XVIII fins a la dècada de 1960), com a conseqüència de la política lingüística practicada per l'Estat espanyol, a través dels seus òrgans de poder i d'influència (escola, administració, ordenament jurídic, repressió política...). En una fase més recent, i a causa de l'arribada massiva de població immigrada que procedia dels països castellans, el castellà és va convertir en la llengua personal i habitual d'una part quantitativament important de la gent del nostre país.

Aquesta situació, però, ens defineix com a societat bilingüe? Certament no. El mot bilingüisme, si volem ser rigorosos, significa la capacitat d'usar amb un nivell igual de competència dos idiomes. Seria la forma més bàsica de poliglòtisme. Hi ha societats que en la seva totalitat siguin capaces d'usar al mateix nivell de qualitat i en la totalitat de les funcions comunicatives dues llengües? No, no n'hi ha. Hi pot haver individus bilingües perfectes dins una societat. N'hi pot haver més molts o més pocs, però no hi ha cap societat que sigui completament bilingüe. El bilingüisme social és sempre una fal·làcia.

Acostuma ser l'argument que invoquen aquells que estan satisfets amb una situació en què la llengua pròpia del país ha estat desplaçada, a causa del suport amb què l'ha afavorida el poder, per la llengua que originàriament n'era externa. D'altra banda, també fallen els indicadors que permetrien qualificar les Balears de bilingües segons l'òptica d'aquells que defensen que ho són. És bilingüe el nostre sistema educatiu, amb més d'un 70% d'alumnat que tan sols fa ensenyament en castellà? És bilingüe l'oferta de mitjans de comunicació -premsa, ràdio i televisió- que els nostres ciutadans tenen al seu abast? Tots aquests àmbits socials públics són pràcticament monolingües en castellà. No hi ha cap bilingüisme equilibrat, sinó una desigualtat d'ús i de funcions entre les dues llengües. Hi ha una situació de diglòssia, de substitució d'una llengua per l'altra. I si ens referim als ciutadans com a individus, què succeeix?

Només els catalanoparlants seriem poc més o manco bilingües. Per tot això, és evident que si presentem les Balears com un país bilingüe cometem el pecat de l'autoengany o de la fal·làcia mal intencionada. En tot cas, es tractaria d'un bilingüisme del tot desigual a nivell social i d'un bilingüisme unilateral a nivell individual. La nostra situació no és de bilingüisme, sinó que, com que es produeix un procés de substitució de l'idioma històric del país pel castellà, hauríem de parlar de conflicte lingüístic: un idioma en desplaça un altre en determinats àmbits, usos i funcions. Ara com ara, la tendència encara juga a favor del castellà, la política de normalització lingüística ha de tenir l'objectiu d'invertir aquest procés. El català ha de ser la llengua d'ús social habitual, en tots els àmbits públics i en totes les funcions comunicatives. I quin ha de ser el paper del castellà: el de vehicle d'accés a la cultura espanyola i el d'eina de comunicació amb l'amplíssim món que el té com a llengua pròpia.

És evident que s'ha de practicar una discriminació positiva a favor del català. És del tot legítima i democràtica. D'entrada seria un acte de justícia necessari si es volen compensar els greuges històrics que ha patit. De l'altra, és una mesura imprescindible si volem compensar la situació desigual que té en els diversos àmbits públics. Cada territori ha de donar preeminència a la llengua que li és pròpia. Així es fa per tot arreu. La llengua històrica pròpia del país ha de ser la llengua base i la que produeix cohesió social. Les altres han de tenir un paper de complementàries. La preeminència de la llengua

pròpia és un fet del tot natural. Fins i tot els estats que tenen una llengua molt poderosa, la protegeixen i la defensen. No dubtem que si el dia de demà l'Estat espanyol veiés que a la Costa del Sol, per exemple, tots els rètols eren en anglès o en alemany reaccionaria adoptant mesures a favor de la presència del castellà. Hi ha hagut un fet recent molt significatiu: la defensa de la "ñ" de l'alfabet castellà, que s'ha arribat a convertir en una qüestió d'honor per a l'Estat espanyol. I això per què? Perquè la "ñ" és un element d'identitat lingüística, i per tant política. Que les institucions i les lleis tractin de manera preferent la llengua pròpia del territori és un fet generalitzat i inqüestionable. És ben clar que aquells que no accepten aquest fet tan evident és perquè juguen a favor de la llengua novvinguda.

-Hi ha una conflictivitat lingüística real a les nostres illes o tan sols són conflictes interessats?

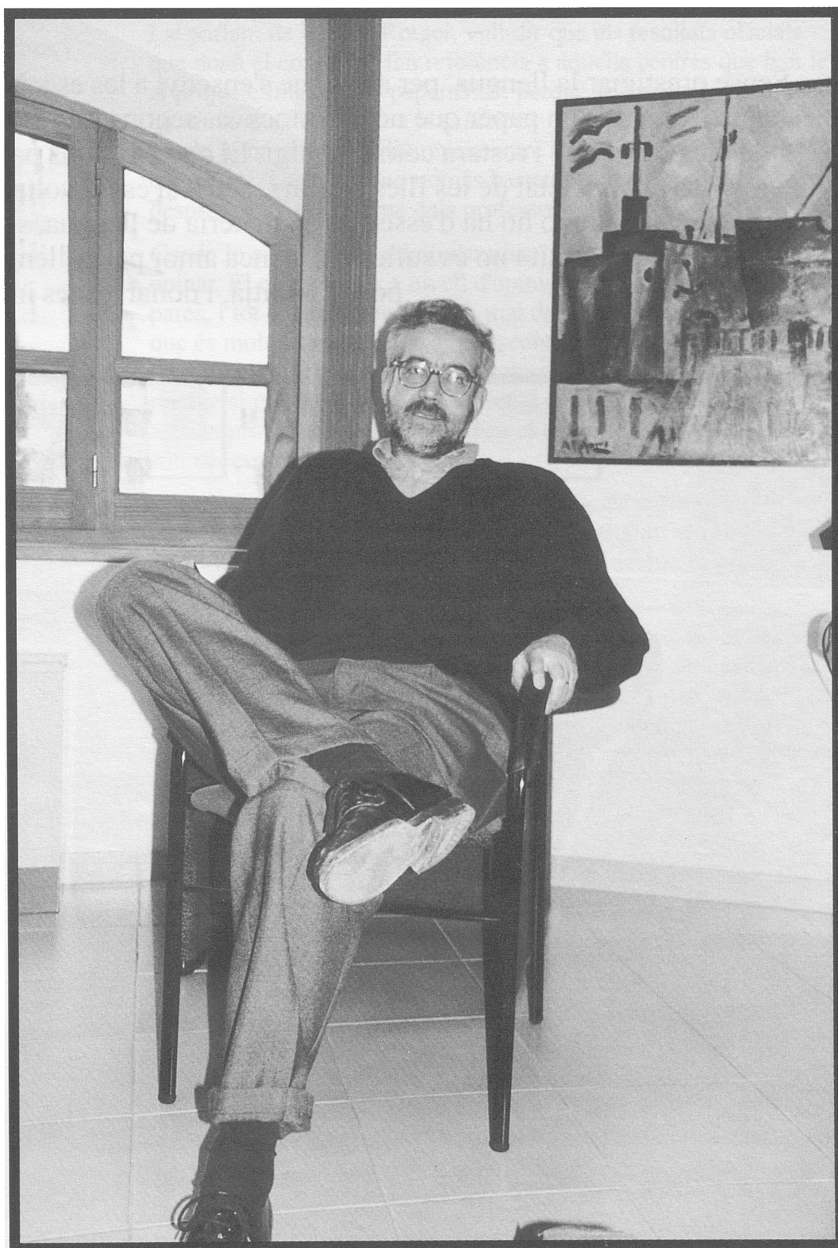
-Hi ha determinades veus i petits grups organitzats que insisteixen en la presentació d'un conflicte entre el català i el mallorquí. Evidentment a aquest conflicte no se'l creuen ni tan sols els que el pregonen. És una maniobra malintencionada que té l'objectiu d'amagar el conflicte real: el català i el castellà en disputa per determinats espais d'ús, per tenir una presència predominant en els diversos àmbits públics. Els conflictes lingüístics mai no són eterns. Hi ha molts d'exemples relativament recents que assenyalen quins són els dos únics desenllaços possibles: o bé l'idioma històric del territori acaba essent substituït o bé s'aconsegueix la seva normalització total. La normalització del català forçosament implica la reculada del castellà en els diversos àmbits públics i en les diferents situacions comunicatives. Reculada de l'ús, no del coneixement del castellà, la pràctica del qual s'ha de mantenir en una funció de complementarietat i en els casos que abans ja he assenyalat.

Seria molt greu que a Mallorca es pogués generar una conflictivitat social entre grups lingüístics diferents. Per evitar-ho, és necessari que hi hagi polítiques d'integració lingüística. Si volem tenir una societat cohesionada, integrada i vertebrada, l'hem de construir a partir de la generalització a tota la ciutadania del coneixement i ús de la llengua i de la cultura pròpies del país. Així és com es fa a tot arreu. Dins la Mallorca del segle XXI hi haurà un increment de cada vegada més gran de grups que originàriament tenien unes altres llengües i cultures. És evident que la cohesió del país no es podrà forjar a partir d'una amalgama de llengües i cultures. Han de ser la llengua i la cultura catalanes, que són les històriques i clarament majoritàries dins el nostre territori, les que han de donar cohesió a la societat. I això és perfectament compaginable amb uns ciutadans que en un percentatge significatiu siguin políglotes de veritat. Fins ara les institucions públiques i les entitats civils han treballat molt poc en el sentit integrador que hauria convingut. I no m'estic referint tan sols a la integració lingüística. I ja sé que no serà fàcil que la gent d'origen immigratori s'incorpori a la llengua catalana. Sols ho farà si prèviament s'integra socialment, dins els àmbits que se situen fora dels ghettos urbanístics on una gran part d'ells viuen. També és necessari que els mallorquins i mallorquines facem una permanent pedagogia integradora amb les persones originàriament castellanones amb què ens relacionam. Si cada vegada que un catalanoparlant

parla amb un castellanoparlant prescindeix de la seva llengua, difícilment hi podrà haver integració lingüística. Aquesta, a més a més, ha de ser propiciada pel sistema educatiu i pels mitjans de comunicació. La meua experiència em fa pensar que la immensa majoria de la població d'origen immigratori veu que és una cosa lògica que la gent que viu a Mallorca sàpiga usar i usi la llengua pròpia de l'illa.

-En resum i per acabar, com veu el futur? És optimista?

-El veig molt incert. És evident que a hores d'ara hi ha més nuclis de ciutadans i d'entitats cíviques partidaris de manera conscient i activa de la normalitat lingüística que no hi havia hagut en cap altre moment històric passat. Però també és ben cert que mai no hi havia hagut sectors tan nombrosos que funcionassin en castellà amb naturalitat com hi ha ara, ni tampoc tanta pressió eficaç a favor del castellà. Són uns temps d'incertesa, de futur molt difícil. Els pròxims vint anys segurament serà quan el desenllaç de l'actual conflicte lingüístic es decantarà cap a la substitució o cap a la normalització. Dependrà dels poders públics i de les actituds dels ciutadans.

Taula Rodona entre **Catalina Capó** (presidenta a Balears de la Confederación Nacional de Padres de Alumnos -CONCAPA-), **Andreu Crespí** (diputat del Parlament balear pel PSOE, ex-director provincial del Ministeri d'Educació i Ciència), **Simó Gornés** (conseller de Cultura del Consell Insular de Menorca) i **Pere Polo** (secretari general de STEI).

Qüestió d'amor propi

"D'acord amb les expectatives que una societat crea a l'entorn del seu idioma pot descobrir-se quin serà el futur d'aquest".

(Ninyoles)

Sense prestigiar la llengua, per molt que s'ensenyi a les escoles i malgrat els esforços del professorat que ha hagut d'assumir un paper que no li pertocava -segons s'ha afirmat a aquesta taula rodona-, el català no serà llengua vehicular i restarà com a vestigi. El que passa als patis de les escoles no és sinó un reflex del que passa a la societat de les Illes Balears, aquesta és tal volta la principal conclusió d'aquesta conversa: l'ensenyament no ho ha d'esser tot en matèria de llengua, sense el suport de tota la societat, el paper de l'escola queda diluït i no és suficient, manca amor per la llengua i un punt d'amor propi, l'escola només pot posar el mitjà, i donar-ne les instruccions d'ús.

Crespi: Sí, és cert que a Menorca la situació general és la millor de les tres Illes, per moltes raons entre les quals hi figura l'estabilitat del professorat, és la zona on l'ensenyament és més normalitzat, en conjunt és l'illa que està millor i Eivissa amb diferència és la que té una situació pitjor.

Però jo volia dir dues coses de caràcter genèric, que incideixen en el tema de l'escola, en primer lloc que els professors no han de fer política lingüística, i en el nostre cas els centres han hagut de definir política en substitució d'una no existent i això és una mala situació. Els ciutadans elegeixen un Parlament perquè faci unes normes i no cada una de les escoles, perquè els sistemes educatius no funcionen així enlloc del món.

Per tant, què passa?, que tenim en matèria lingüística un mandat claríssim que diu que els al·lots en acabar el seu sistema educatiu han de conèixer per igual ambdues llengües: el castellà i el català, i ara ve el gestor, el Govern, i diu, jo aquest mandat l'interpreto i creo els instruments per fer complir això en els diferents models d'escola que hi pugui haver i a les diferents situacions sociolingüístiques, evidentment no és el mateix Montuïri o Ciutadella que Son Ferrer o Son Gotleu, perquè són àmbits sociolingüístics diferents: i a Son Gotleu fer les classes en mallorquí és immersió i a Montuïri és un fet normal perquè el context social és diferent.

I l'Ordre que hauria de fer que la llengua sigui el vehicle lingüístic a l'escola, no una assignatura, que això ja està contemplat des dels anys vuitanta, hauria d'haver creat d'una manera preceptiva models, enlloc d'esser vaga i imprecisa, que res no diu.

El que ha passat és que quan la inspecció del Ministeri ha hagut de fer una avaluació del seu compliment, en el seu informe explica i diu que "dels centres que han fet un projecte lingüístic, dels que l'han fet, que és un percentatge del total, només el 54% dels públics i el 19% dels privats concertats, contenen propostes metodològiques amb un bagatge didàctic". Perquè realment no es pot fer ensenyament en català sense criteris pedagògics i les escoles han mancat d'un suport per part de l'administració que havia fet l'Ordre, més preceptiu i més orientador, i és clar, ara la situació és molt dolenta, i per això proposam que es retiri l'Ordre i se'n faci una més aclaridora.

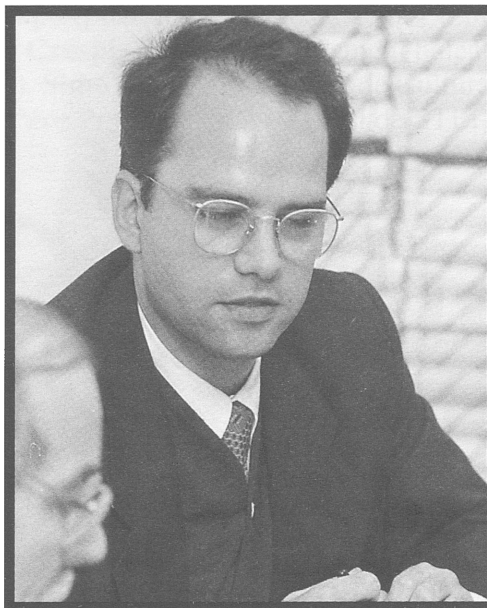
Polo: Quan va sortir, el STEI en va fer una anàlisi i endemés vàrem fer propostes i en vista que no ens feren gens de cas en demanàrem la retirada, sobretot del punt quatre que permet les escoles triar fins i tot fer l'ensenyament només en castellà, la qual cosa va en contra de l'Estatut d'Autonomia.

Gornés: Però l'esperit del punt quatre era per no imposar la llengua d'una manera traumàtica, via imposició, de manera precipitada, d'aquesta manera l'assumpció per part dels centres escolars era més pausada i coherent amb la zona de cada centre.

Polo: El que el STEI va criticar amb més força va ésser precisament aquest deixar la pilota a la teulada del professorat, perquè fos ell el que decidís una qüestió que no li pertoca, i això crea problemes, de fet n'ha creat, als centres.

Capó: Però això està bé perquè donaren opció als centres, llibertat perquè poguessin fer el que volguessin.

Crespi: Però, com és que no dona aquesta llibertat en matemàtiques, per exemple?

Simó Gornés

Capó: És distint. No es pot comparar, perquè en aquest cas són els mestres que han de centrar el programa.

Crespi: Què ha fet Catalunya amb el que anomena projecte curricular?, doncs ha donat un grau de llibertat a l'escola per "jugar", sempre, emperò, amb unes regles, dins un marc, i sobretot el que ha fet ha estat mostrar projectes perquè el professorat pugui triar, però mai no s'ha donat una porta oberta perquè cadascú faci el que vulgui. I en el nostre cas la inspecció ha detectat uns resultats dolents i el motiu és un vici d'origen: donar al professorat una feina que no és la seva, els professors no han estat elegits, i no han de generar dins la pròpia comunitat de l'escola conflictes d'aquesta mena.

Al claustre pot haver-hi opinions polítiques diferents i el claustre no és el parlament, és un col·lectiu de professionals amb unes funcions que no són fer política... i això no ho contempla

l'Ordre. A mi més que l'article quatre el que em preocupa és el fet que no existeix un marc clar en el si del qual debatre, amb disposicions clares, que evitin casos com el de Sant Lluís on hi hagué una guerra oberta entre pares i professors.

COMPETÈNCIES EDUCATIVES

Gornés: El fet de no tenir les competències en Educació també influeix, i aquí no n'hem parlat.

Crespi: Jo discrep, no té res a veure.

Gornés: Pens que sí, endemés, si els centres escolars tenen capacitat per elaborar els projectes lingüístics és perquè els centres coneixen millor la realitat sociolingüística i poden aportar solucions més adients, a cada cas concret. El paper dels mestres és importantíssim.

També hem de parlar de les noves actuacions, com per exemple la constitució del Consell Assessor de la Llengua.

Polo: Bé, però encara no és una realitat, són paraules.

Gornés: S'espera un informe del consell consultiu.

ONA: S'ha d'establir un marge de confiança.

Polo: I també vull dir que és molt fàcil dir "la Conselleria no ha fet...", el Ministeri ha de fer... hi ha una base que és culpa d'ambdues administracions. Quan una cosa interessa que vagi endavant mai no falten doblers si hi ha un interès real, i vull denunciar que la llengua i l'ensenyament mai no han tengut prioritat.

ONA: Però hi ha hagut realment un punt d'inflexió?

MATERIAL DIDÀCTIC

Gornés: Jo ho ben crec, tant institucional com de cara a la societat i vull afegir que és fonamental l'elaboració de material didàctic en les modalitats pròpies de cada illa, per no perdre part de la riquesa lèxica de la llengua.

S'han de concretar aspectes de la llengua catalana que encara són punt de discussió, encara hi ha guerres fins i tot ortogràfiques d'hac o no hac.

Polo: Aquí ja no hi podem ni entrar! És necessari tenir clara la unitat de la llengua... i entrar en aquestes batalles seria anar en contra del que hem avançat, seria tornar anys enrera.

Gornés: Jo no discuteix, òbviament, la unitat de la llengua, però vull dir que al carrer hi ha aquest debat i només l'educació farà que se superi.

Polo: Sols esmentar-ho és perillós. I vull referir-me a això del material didàctic: qualsevol diria que se l'han inventat ara el material didàctic!, quan hi ha centres, aquells on els professors de veritat treballen per la llengua que s'han fet ells tot solets el material didàctic, evidentment amb la modalitat d'aquí. Diferent és el cas de les escoles que no treballen la llengua, perquè aquestes sí compren els llibres a l'editorial ics, i clar, tenen una modalitat de llengua que és la del Principat perquè les editorials són a Catalunya.

ONA: Des de les associacions de pares què se n'opina?

Capó: Els pares volen que s'ensenyi la modalitat pròpia de cada illa, sens dubte, i això dels llibres és ben cert.

Gornés: Però això és una qüestió de lèxic, i no és difícil ensenyar als al·lots les diferents paraules, ho hem de saber tot.

Polo: Però això no té res a veure amb la llengua, és una qüestió totalment secundària que no fa falta ni discutir. És ben evident que no s'ha de fer dir als infants un "gos", però això només ho fan les escoles que no tenen cap preocupació per la llengua, les que la treballen diuen totes un "ca".

L'ESFORÇ DELS PROFESSORS

ONA: Però hi ha material suficient editat?

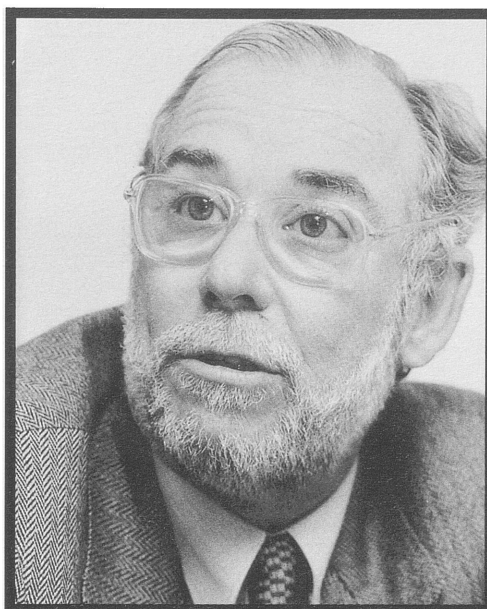
Crespi: De cap manera. Però si fins i tot hi ha escoles que expliquen la Generalitat i no diuen res del Parlament!, i això també és culpa de la Conselleria de Cultura que té la capacitat d'autorització de llibres de text en català, saps si la Conselleria hagués ordenat a través del Ministeri d'Educació que els inspectors vigilassin això! En principi és clar que a les editorials els convé més fer una sola edició, però si se'ls obligàs canviarien aquestes pàgines, com és natural. Jo amb tot respecte al meu col·lega parlamentari pens que la seva versió és aquella de "demà comença el futur". És veritat que en el discurs d'investidura el president Soler no només parlà d'educació sinó d'altres àmbits igualment importants com són ara l'administració..., però bé, ja hauriem de començar... Els professors han hagut de fer un gran esforç en les seves hores lliures per aprendre català, no així els funcionaris de la Comunitat Autònoma on per accedir-hi, fins avui no era necessari saber-ne de català i ara amb la proposició no de llei que s'ha fet per modificar la Llei de la funció pública se n'haurà de saber llegir i/o escriure. Què vol dir i/o?... Tot això demostra una poca, freda i tímida marxa cap endavant en el tema de la normalització a l'administració.

Gornés: Però s'estableixen uns terminis per adaptar-se.

Crespi: De terminis no se'n parla enlloc a la Llei de la funció pública.

Gornés: La intenció és de posar un termini de dos o tres anys perquè els funcionaris puguin adaptar-s'hi.

Crespi: Però els mestres no en tenen de terminis. Endemés ja va

Andreu Crespi

bé si es donen uns terminis als que hi són... però els que hi han d'entrar?, si no compleixen la Llei de normalització lingüística, per què?

Capó: Però la gent la parla bé i molta no l'escriu perquè no l'ha après a l'escola, és el meu cas, però per estar de cara al públic pot funcionar.

LA "NOSTRA" LLENGUA OFICIAL

Crespi: Però vostè no és funcionària, i això seria inconstitucional, discriminació per raó de llengua.

Gornés: La llengua ha d'esser un mèrit i no un requisit.

Crespi: Però així incompliríem el paper potenciador de l'administració pública, a partir d'ara es valorarà com a requisit.

Capó: Jo trob que hauria d'esser un mèrit.

Crespi: La llengua oficial d'aquesta comunitat autònoma és el català, com pot esser un mèrit?

Capó: I el castellà.

Crespi: La nostra llengua oficial és la catalana, l'altra que també és oficial no és la nostra, és oficial perquè ho és de l'Estat.

ONA: Però el fet de saber i poder utilitzar la llengua catalana, no tant a l'administració sinó a la vida normal dels ciutadans, és avui un mèrit o ha d'esser una obligació?

Gornés: Jo trob que no s'ha de discriminar ningú per raó de llengua, per no saber català.

Crespi: I per no saber castellà?

Gornés: Tampoc.

LA LLENGUA, MONEDA DE CANVI

Polo: La nova situació política de tot l'Estat afavoreix la llengua catalana i pot donar-li un impuls, però això té una cara negativa i és el fet que això que dic demostra que el tema de la llengua es contempla com una qüestió intercanviable i política quan és qualque cosa més.

Quant al professorat, hi vull insistir dient que el fet que es recicli en horari lectiu és una antiga reivindicació del STEI. Endemés així ha estat a altres comunitats autònomes amb llengua pròpia.

Crespi: A Catalunya i al País Basc hi va haver dos grans acords per finançar la normalització lingüística, a Catalunya des del temps de la UCD es rebé un finançament addicional del qual una part anà a Educació.

ONA: Si acceptam que les coses han canviat d'un temps a aquesta part, podem enfocar la qüestió de cara al futur, hi ha hagut realment un punt i a part?, creuen que hi ha unes noves expectatives que abans no hi eren?

Crespi: A les declaracions sí, però molts han mort a l'intent perquè les coses fossin d'una altra manera.

Gornés: Jo crec que sí i que endemés el traspàs de competències en matèria d'educació donarà un gran impuls a aquests temes. D'altra banda hem de pensar que el president Soler no hagués iniciat el tema lingüístic, que pot provocar conflictes, si no tengués una claríssima intenció de dur-lo endavant. Per què hauria d'haver encetat el tema si no hi ha un interès real?

1928 Antoni M. Alcover Escriu Rondaies

Després de tota una vida dedicada a la investigació, l'any 1928, per motius de salut mossèn Alcover delegà Francesc de Borja Moll per a la redacció del *Diccionari català-valencià-balear*. I fins a la seva mort, que va tenir lloc quatre anys després, dedicà bona part de les seves il·lusions a les rondaies, sabedor que constituïen una aportació cabdal a la nostra cultura.

L'obra d'Antoni Maria Alcover no s'ha esborrat de la memòria col·lectiva, per bé que el pas del temps ho envelleix tot. O quasi tot. Aleshores Banca March ja era al vostre servei. I ha continuat fent camí al vostre pas.

1 9 2 6 **70** 1 9 9 6
Anys

 BANCA MARCH

TREBALLAM PER MERÈIXER LA VOSTRA CONFIANÇA

ONA: *I si defugim de les lleis i anam a la realitat concreta de les escoles i dels al·lots, quina és la situació real? Quin és el grau d'acceptació de tot això per part dels joves, el català és una assignatura que s'ha d'aprendre o és qualche cosa més a les escoles?*

Polo: La situació als patis de les escoles, naturalment, no és diferent que la del carrer, una escola és una mostra de la societat.

Capó: Els al·lots com tota la societat necessita d'un canvi de mentalitat, i a partir de l'escola precisament anar jugant aquest paper. Són quaranta anys que duim enrera.

Catalina Capó

PRESTIGIAR LA LLENGUA

Polo: Més altres deu en els quals no s'ha fet res. Els mitjans de comunicació, les botigues, el món del consum. No s'ha fet que la llengua sigui una cosa valorada i acceptada. Això no passa a l'estranger, aquí giram la llengua per manco de res. No estimam la nostra llengua.

Gornés: És per educació, per una qüestió de caràcter i de manera d'esser, som una terra receptora i acollim els que vénen, i feim intents d'aproximació.

Polo: És perquè donam poc valor a la llengua. I els al·lots senten dir als pares, "per què heu d'aprendre català?", més valdria que us ensenyassin anglès.

Crespi: No és educació, que ja estaria bé, és que no tenim un sentiment de poble, una entitat en la qual creguem profundament per conformar una realitat històrica i política.

I això no és només un tema de l'escola que ha estat puntera i que ha arribat al seu límit, si no hi ha un reconeixement extern, a poc més podem arribar.

El nin encara que l'apregui a l'escola parlarà en català tant que "això" és una cosa important... i nosaltres som víctimes de la pròpia falta de fermesa en les conviccions.

A Catalunya, no puc evitar la comparació, conèixer la llengua permet progressar dins la societat, i per això el grau d'interès que puguin tenir els immigrants és més alt que aquí.

Capó: És veritat que els mallorquins si ens adreçam a qualcú en mallorquí i no ens entén, rectificam, i encara demanam perdó!, és una cosa molt arrelada, i increïble.

Gornés: El que sí és cert és que hi ha hagut una progressió molt important.

Crespi: És ben cert que va creixent.

ONA: *No és ans al contrari que la societat mallorquina es valencianitza?*

Crespi: La situació lingüística de les tres comunitats: Balears, València i Principat és molt diferent. I la que té més problemes, València, és la que ha hagut de filar més prim (a València fins i tot hi ha una zona on el català ha desaparegut totalment i ja no és oficial).

Però tot i això a les escoles tenen un "projecte lingüístic" i l'entenen com a un tractament conjunt de totes les llengües que

s'imparteixen dins els centres, és a dir, castellana, valenciana, anglesa i alemanya, i això és molt important perquè si es consideren conjuntament es poden economitza recursos i millorar l'aprenentatge de les llengües perquè quan s'aprèn castellà i català és evident que hi ha coses comunes perquè ambdues són llengües romàniques, i per tant a l'hora d'estructurar es pot fer conjuntament, i aquí des de la política s'hauria de fer això, a així em referia quan deia que no hi pot haver projecte lingüístic sense criteris pedagògics.

ONA: *Quina és la proposta de*

futur, la situació pot millorar?

Gornés: La voluntat del Govern és aquesta i el nou tarannà obre expectatives de futur i crec que el Consell també serà una eina eficaç i molt important per dur endavant tot això.

Crespi: Hem de donar un marge al president Soler, la modificació de la Llei de la funció pública és una passa, ho hem de reconèixer, encara que l'haguéssim volgut més decidida. Ara s'ha de modificar l'Ordre i delimitar-la.

Polo: Jo també ho vull creure tot això, per als pessimistes no hi ha camí, però de moment hem de "creure", i jo som escèptic. I també vul demanar, per poder esser optimista, concreció perquè no basten paraules i declaracions d'intencions, hi ha d'haver concreció política i recursos. Volem un decret de mínims amb el seu corresponent finançament perquè no basten decrets també hi ha d'haver preparació del professorat, etc....

Capó: Sobretot d'anglès.

Polo: I de català, ja hi tornam a esser!

Crespi: Evidentment tota modificació implica més recursos humans i per tant més doblers i endemés fan falta períodes prudencials per preparar aquesta gent.

EL MULTILINGÜISME QUE VE

ONA: *Té sentit parlar de la dicotomia català-castella a una societat com la nostra en la qual es camina cap a un multilingüisme, perquè en el marc de la Comunitat Europea també aquests ciutadans tenen els seus drets i de fet ja demanen escoles i mitjans en les seves llengües respectives. El català arribarà a temps per poder resistir aquestes llengües que econòmicament són poderoses?*

Gornés: La influència de les llengües poderoses és absolutament inevitable; del que es tracta és de poder partir d'una realitat lingüística pròpia forta i estable per poder fer front a la nova realitat. Com més llengües se sàpiguen, més capacitat de conèixer la realitat tendrem, i en aquest sentit benvingudes siguin totes les llengües que facin falta però això no ha d'implacar pèrdua d'identitat.

Polo: La idea que totes les llengües s'han de tractar conjuntament és molt bona.

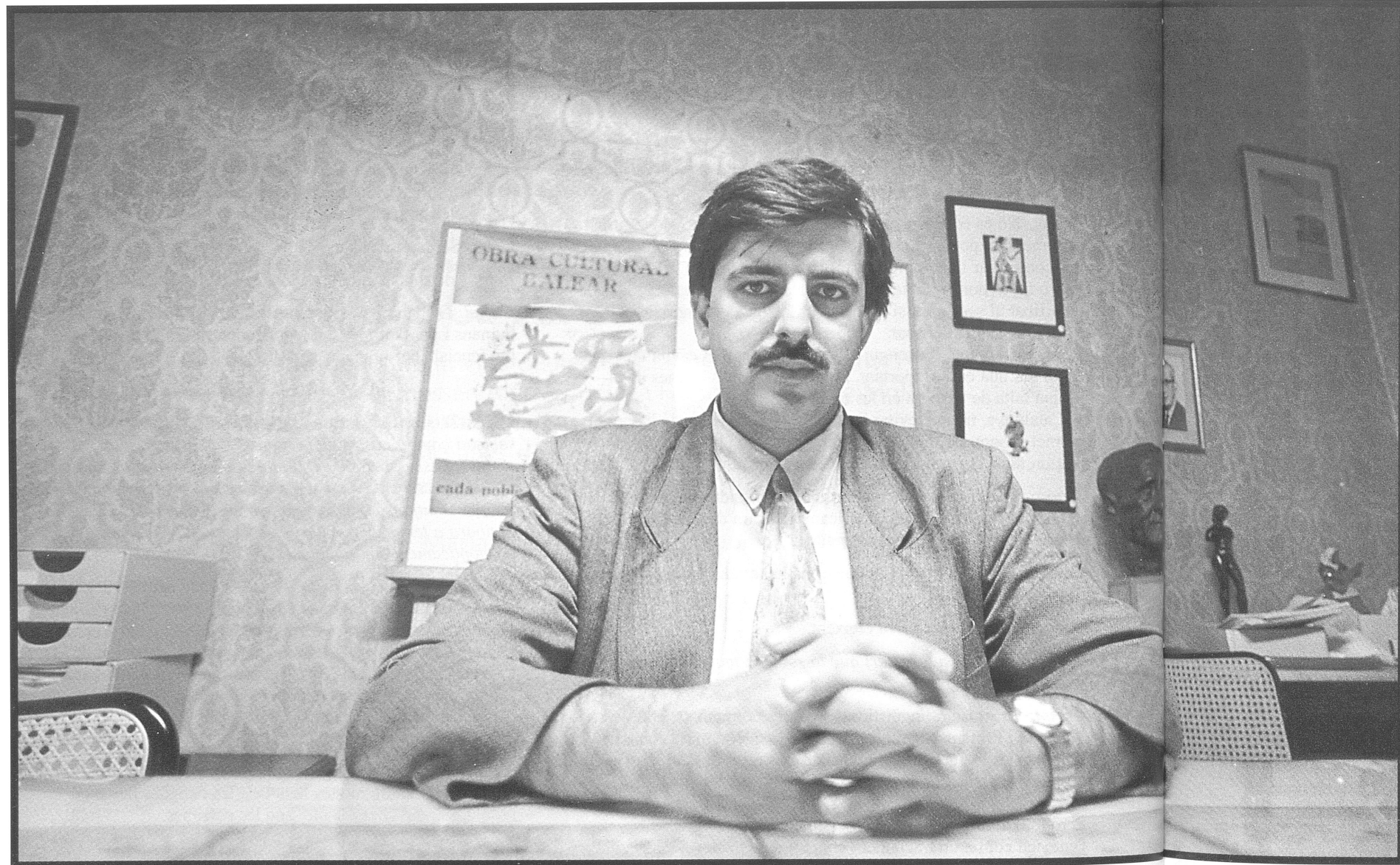
Es poden aprendre moltes llengües, les llengües no tenen problemes, qui té problemes són les persones.

Mans a l'obra

Entrevista a Antoni Mir

per Gina Garcías

Des del 1982 dedica el seu temps professional i el seu temps militant a l'Obra Cultural Balear, organització a la qual entrà per oferir un projecte de classes de català als barris de Palma i que des del 91 el reté com a president. Durant aquest temps Antoni Mir ha fet de l'OCB una organització de múltiples cares: la d'una ONG de defensa de la cultura i de la llengua, la de "lobby" polític, la d'empresa de gestió mediàtica, conjugant un difícil equilibri que se sustenta en la força dels 5.000 socis de l'entitat i en l'ampla resposta social a les seves convocatòries reivindicatives. Antoni Mir viu de l'Obra i per a l'Obra, controla els comptes, planifica les campanyes, encapçala les negociacions amb les institucions, projecta les relacions exteriors i va adaptant als nous temps i amb els pols molt ferm l'organització que uns quants voluntariosos varen crear l'any 1964 per resistir la devastació cultural del franquisme. La preparació de la "Segona Diada per a la Llengua i l'Autogovern" consumeix ara les seves forces i l'impedeix complir de moment el seu propòsit de deixar de fumar.

-Quins són els objectius de la segona Diada per la Llengua i l'Autogovern, que se celebra el 18 de maig a Palma?

-Tindrà dos eixos, per la llengua i per l'autogovern. El 29 d'abril es compleixen deu anys des que es va aprovar la Llei de normalització lingüística. Han passat tretze anys des que tenim Estatut d'Autonomia i quasi vint de la Constitució, és un bon moment per fer balanç. Vint anys de període democràtic són molts i en canvi les realitzacions en política lingüística i en redreçament nacional de les Balears són molt poques. Aquests anys han tengut una caracterització essencialment vinculada a l'etapa Cañellas i sembla que ara, a partir del programa de la investidura del president Cristòfol Soler i de la constitució d'un "bloc de progrés" al Consell de Mallorca, iniciam una nova etapa, en la qual tenim també un moviment cívic que va demostrar la seva força l'any passat amb la "cadena humana" del 6 de maig. És un moviment que es manté viu, amb força, i que és present. La Diada de l'any passat va demostrar que hi ha un amplíssim sector social que està disposat a sortir al carrer per defensar la llengua catalana, pròpia d'aquí. Fa deu anys, aquesta Diada no hagués estat tan massiva. La seva força es deu, possiblement, a la maduració de la consciència de país per part de la població i a la normalització de l'ús de la llengua catalana a una part important dels centres escolars i als instituts, com a llengua vehicular de l'ensenyament. Sempre, tot sigui dit, a iniciativa dels mestres i dels pares. Podem imaginar què seria si tots els centres escolars usassin amb normalitat el català com a llengua vehicular!... Dit això, l'eix de la llengua és una reivindicació d'aquesta Diada perquè encara hi ha poques realitzacions i perquè creim que la gravetat en què encara es troba la llengua catalana a Mallorca necessita d'una gran participació popular, i d'un gran impuls polític. En conseqüència

Antoni Mir va néixer a Palma el 1956. Té tres fills. Llicenciat en filologia catalana i hispànica, va exercir de professor de català a l'Escola de Treball Social, alhora que participava al moviment polític antifranquista militant a l'Organització d'Esquerra Comunista, que va arribar a dirigir com a secretari general a les Balears.

L'any 82 es va incorporar a l'equip de l'Obra Cultural Balear amb un projecte de classes de català per a castellanoparlants. Nomenat director-executiu de l'OCB, va ser elegit secretari general i després president de l'entitat el 1991, càrrec que li va ser renovat el 95 i que encara manté.

També és fundador i directiu de l'empresa Voltor, que gestiona la recepció dels mitjans de comunicació audiovisuals en català emesos des de Catalunya i des del País Valencià.

necessitam, la llengua necessita, encara, la mobilització popular, tant per donar suport a les iniciatives institucionals favorables com per ajudar la capilarització social d'aquestes iniciatives. La societat també té qualque cosa a aportar per contribuir a la normalitat lingüística, i també, per què no?, per continuar reclamant aquelles passes que es torben o que no s'han dut a terme.

PER L'AUTOGOVERN

-Com es configura la reivindicació per l'autogovern?

-Aquest és el segon eix de la Diada. L'any 1977 hi va haver una de les manifestacions més massives i que més recordam en favor de l'autogovern. Aquella manifestació forma part dels mites, de la memòria històrica del nostre poble. Després hi va haver el 91, en què la "Plataforma cívica per l'autogovern", va llançar l'eslògan "volem comandar a ca nostra" que plantejava un tema que està pendent i és el reconeixement dels drets que pertanyen a les Balears com a comunitat històrica i en conseqüència aconseguir el sostre màxim d'autogovern, el mateix que tenen altres comunitats històriques, si aquest és el desig del poble. Ara, en el context del resultat de les darreres eleccions generals del 3 de març, aquesta mobilització és més necessària que mai. Som en uns moments en què l'Estat de les Autonomies és inacabat i es completarà en qualsevol moment. Les Balears no hi poden deixar de comptar en aquest desenvolupament autonòmic, aquí no hi val badar. Les Balears tenen un pes demogràfic reduït i un pes informatiu, mediàtic, polític, mínim, de forma que sense una gran unitat social, política i institucional, sense fer sentir aquesta veu de les Balears a fora, difícilment comptarem en el disseny del mapa autonòmic que ve. Per tant el segon eix de la Diada és reclamar aquells drets que ens corresponen com a comunitat històrica i reclamar la reforma de l'Estatut.

"L'AGGIORNAMENTO" DEL PP

-Li va sorprendre l'actitud del president Soler sobre els temes lingüístics, en relació a la que el govern del Partit Popular ha mantingut fins a la seva investidura? Pensa que ara és possible que el Partit Popular assumeixi i dugui a bon port les reivindicacions ciutadanes en favor de la llengua i de l'autogovern?

-Són dues preguntes diferents. Els dos temes formaren part dels discursos de candidatura i d'investidura del president Soler, i també del seu discurs d'octubre sobre l'Estat de la Comunitat. Soler considera les Balears una comunitat històrica i als seus discursos es compromet amb el desenvolupament autonòmic, amb l'aplicació dels principis de l'Estatut i de la Llei de normalització lingüística. I això és nou, en relació a tota l'etapa Cañellas, que va suposar una deixadesa sistemàtica i conscient d'aquests temes.

-A vostè li va sorprendre el canvi?

-Em va sorprendre. Jo crec que ningú no s'ho esperava. Però com a representant d'una entitat cívica no em correspon fer judicis d'intencions sobre ningú, tot i que personalment els puguí fer.

-Jo l'estic entrevistant a vostè, no només al president de l'OCB.

-Bé. Per a mi l'important és el discurs d'investidura del president. Jo crec que ell és sincer. També és cert que el Partit Popular necessitava un "aggiornamento". No pot estar sempre al marge de la ciutadania i de la llei, que obliga els poders públics. Em sembla positiva la maduració del Partit Popular. Esperam que els fets l'acompanyin. Ara, si tornam a la seva pregunta, jo crec que Soler va sorprendre tothom, i una vegada passada la sorpresa, jo crec que tothom se'n va alegrar.

A L'ESCOLA

-Que li semblen les darreres dades sobre la incorporació de l'ús del català a l'ensenyament, que diuen que el 74% de les escoles ensenyen en català al manco una matèria?

-L'Obra Cultural les ha d'estudiar més detingudament. El conseller d'Educació i Cultura acaba de fer-les públiques i de moment només puc dir que en principi em semblen unes dades maquillades, perquè no van al bessó del problema. No diuen en cap moment quants d'alumnes més aprenen en català. Quants més i quants a la privada. La nostra impressió, pendent de corroborar per l'estudi que nosaltres farem, és que hi ha hagut l'augment habitual de cada any, tal vegada un poc superior perquè la mobilització que fem l'any passat obligà els poders públics a ésser més actius, però poca cosa més. Aquests avanços són totalment insuficients. Aquí el que fa falta és una normativa clara, que digui a quantes àrees de l'ensenyament s'ha d'implantar el català i en quants d'anys.

-L'anomenada "Ordre Rotger" va returar la incorporació del català a les escoles?

-El conseller de Cultura no pot dir, "d'aquí a dos anys, el que no hagi incorporat el català a l'ensenyament estarà fora de la llei". No pot dir, "d'aquí a dos anys m'enfadaré si qualcú no ho ha fet". Amb aquesta ordre, que vuit entitats ciutadanes hem recorregut i que és pendent de sentència, el conseller va renunciar a aplicar la Llei de la llengua i va traspasar als centres escolars la responsabilitat d'avançar o de no avançar. I va obrir una porta a la legalització de fer tot l'ensenyament en castellà, que és inconstitucional, tal com va demostrar una posterior sentència del Tribunal Constitucional, que sanciona favorablement un model únic de l'escola i impedeix l'existència de dobles xarxes, que a la pràctica el que fan és fomentar l'escissió social en dues comunitats per raons de llengua. Per tant el Constitucional avala models de normalitat lingüística on hi ha una única xarxa escolar. El conseller el que ha de fer és legislar i donar seguretat jurídica a les escoles, als alumnes i als pares. El Govern balear té un gran deute amb tota la població mentre no fixi clarament quina és la progressió de l'ús del català com a llengua de tots els centres escolars. Aquesta regulació és pendent i esper que el Govern no es torbi massa mesos a fer-la. L'objectiu no pot ser altre que en sortir de l'escola tothom conegui suficientment la llengua catalana, perquè la castellana ja se suposa.

UN LLOC PER AL CASTELLÀ

-Vostè com es va alfabetitzar en català?

-Ho tenc molt fresc. Com tots els al·lots de la meua època, anava a una escola en castellà, però la llengua de ca meua era el català. Jo tenc dos records molt concrets, d'una banda els llibres de Maria Antònia Salvà que, a part de les rondalles, varen ser els primers llibres que vaig llegir, i d'altra, al pare

Capó, que fa poc que és mort. Va ser un dels socis fundadors de l'entitat, i quan jo tenia tretze anys un dia va entrar al col·legi de Sant Felip Neri, on jo estudiava, amb el Promptuari d'ortografia del Francesc de B. Moll i ens va començar a fer classes de mallorquí patrocinades per l'Obra Cultural Balear, segons vaig saber després. Les lectures de Maria Antònia Salvà, (uns llibres que, com a família de nissaga llucmajorera, teníem a ca nostra), les classes del pare Capó, el París-Mach, el 68 i els Beatles, tot plegat, varen fer que a partir dels tretze anys jo veiés amb tanta naturalitat que el català era la meua llengua, i des de llavors vaig procurar ésser conseqüent. Des dels tretze anys escric en català, fins i tot feia els exàmens en aquesta llengua.

EL MULTILINGÜISME

-Quin lloc ocupa el castellà en el món dels seus afectes?

-És una llengua que en la meua vida té una funció, en la mesura que la conec, i en conseqüència llegeix molt en castellà. Els mitjans informatius fan que inevitablement cada dia la tenguí present. Em sembla una equivocació tenir actituds negatives sobre cap llengua. Estam immersos en una societat multilingüe. La Comunitat Europea, però també la revolució tecnològica, ens ha de preparar per tenir una població formada en el multilingüisme. Això no té res a veure amb la plena normalització del català, que reivindicam, ni amb què els meus sentiments estiguin vinculats amb la meua llengua, que és la catalana. Tot i que puc entendre que hi hagi altres persones, que viuen aquí, que comparteixin aquests sentiments amb el castellà. El fet essencial és el model de societat que volem, que és un model on obligadament han de conviure llengües diferents. El model que fixa l'Estatut d'Autonomia és el d'una societat bilingüe, però no només els mallorquins hem de ser bilingües, també els castellanoparlants han de ser-ho. El gran repte és que tota la població castellanoparlant i estrangera resident sàpiga, usi i estimi el català.

EL DESENCÍS

-Jo a vostè el vaig conèixer més roig i menys nacionalista. Era quan tenia vint anys.

-Alerta, alerta... Jo vaig participar en un moviment impulsat pel desig de canvi social, a una època marcada per la Dictadura, però els meus primers sentiments sempre han estat nacionalistes. Ara bé, al començament dels setanta no hi havia aquí cap força nacionalista i aleshores a través del moviment estudiantil vaig entrar en relació amb organitzacions que es proposaven essencialment ideals de transformació social global...

-I a un moment determinat el nacionalisme partidista va ocupar el lloc del desig de canvi social, no tan sols com un ideal sinó també com a ocupació vital.

-Jo vaig dedicar una dècada llarga de la meua vida a la lluita per les llibertats, quan bona part del moviment era encapçalat pel lema "llibertat, amnistia, Estatut d'Autonomia". El que va passar és que bona part de nosaltres va patir el desencís del procés democràtic... i de la mateixa manera que molts dels que militàvem a partits d'esquerra treballàvem també a entitats de la societat civil, quan arribà l'any 77, la Constitució i les llibertats democràtiques, molts d'aquells activistes de les entitats cíviques passaren a dedicar-se exclusivament a la

política. Això va provocar una gran buidada de les entitats ciutadanes i, a la vegada, en aquell procés de transició política intensa molts patírem un cert desencís. Alguns tornàrem a les entitats cíviques l'any 82, quan per exemple Ignasi Ribas va ser president de l'Obra Cultural Balear, érem gent que pensàvem que val la pena mantenir els valors d'aquell període i dedicàrem els esforços a enfortir aquestes entitats. Jo, per exemple, vaig començar a treballar aquí amb els cursos de català per a castellanoparlants, una activitat molt concreta que crec que ha donat resultats tangibles. Després, el propi encadenament dels fets ha fet que jo arribi a esser a la presidència una temporada.

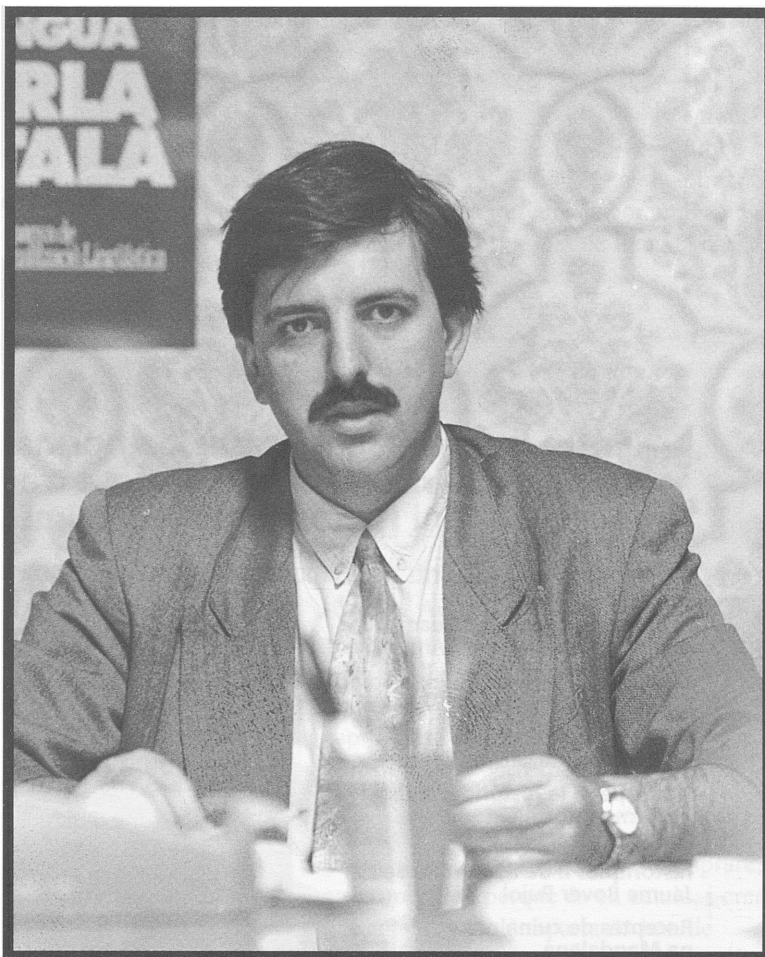
OBRA TRIDIMENSIONAL

-I en aquest moment, vostè com veu l'Obra Cultural, com un grup de pressió, com una "ONG", com una empresa de gestió?, tot a la vegada?

-Tot a la vegada. Efectivament, és una "Organització no governamental" -tot i que jo sigui reaci a aquest terme, perquè significaria que si a les organitzacions de la societat civils se les diu ONG, a les organitzacions governamentals se les hauria de dir "Organitzacions no cíviques"- però bé, és un terme de prestigi creixent, que explica l'agilitat i l'eficàcia de les organitzacions de la societat civil en relació a l'Estat. Per tant, l'OCB és una ONG de la llengua, la cultura i el patrimoni. També és un grup de pressió, evidentment, per a la presa de decisions a favor de la nostra llengua i de la nostra cultura, i també és una entitat de gestió. És més, els darrers deu anys hem fet molta feina per professionalitzar i dotar d'eficàcia la gestió de l'entitat. Crec que això reforça la nostra credibilitat, la nostra força, la consecució dels objectius que propugnam, des de la incorporació del català a l'escola fins a la confecció d'una revista local. Però l'OCB també és un símbol, per a milers de mallorquins, perquè ja són trenta-dos anys de defensa de la llengua...

-I el dia que els poders públics assumeixin realment els trets culturals i lingüístics que reivindica l'OCB, i exerceixin com a pròpies les tasques de gestió que ara fa subsidiàriament l'OCB: classes de català, iniciatives de mitjans de comunicació, etc., quina serà la funció de l'Obra?

-Aquesta pregunta se l'ha feta no només l'OCB, sinó entitats com l'Omnium Cultural, quan es varen fer els Estatuts d'Autonomia, les lleis de normalització lingüística, etc. Per sort no varen prendre la decisió de tancar-la perquè això hagués obligat a refer-la immediatament. És cert que l'OCB ha fet feines de suplència, però això no és negatiu. Així, quan les institucions han assumit les classes de mallorquí que a l'any 62 feia l'OCB a les escoles, ens hem dedicat a altres coses... hem fet cursos de reciclatge o per a funcionaris... Posteriorment aquests cursos els ha fet l'Institut per a la Funció Pública i nosaltres ens hem dedicat a altres feines. Potser ara ha arribat el moment que renovem tota l'oferta i puguem fer cursos per a professionals dels mitjans de comunicació, per al sector del comerç... L'OCB té una agilitat que no té l'administració pública i mentre anem fent camí farem una tasca positiva. Ara bé, jo crec que una societat moderna no és només l'Estat i l'individu. La societat civil és la que conforma i estructura i dóna qualitat de vida al conjunt social. La societat moderna ha d'aspirar a tenir molta "societat civil". Per tant, jo ni em

planteig la reflexió sobre si l'OCB deixarà de ser necessària. Perquè crec que sempre es pot fer qualche cosa més. Per tant, sempre serà necessària. El que sí em preocuparia és que no sapiguéssim donar resposta a una necessitat social, que ens anquilosàssim, perquè el dia que no sapiguem interpretar bé el que la gent vol per avançar no funcionarem.

-I tenen la suficient força com per mantenir alhora la democràcia interna, ser un grup de pressió i també una empresa de gestió al servei de les institucions que a la vegada volen vigilar? No és un triangle difícil?

-Aquest és el repte. I jo crec que els resultats acompanyen.

ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

-Quina és la seva actitud davant els mitjans de comunicació? Per què han dirigit especialment les seves crítiques al centre de TVE quan durant molts d'any ha estat l'únic mitjà de comunicació en català a les Balears?

-TVE va fer una gran tasca. Durant un temps rebíem les emissions de Sant Cugat. Després un dia, d'estrangis, es va tallar aquesta recepció. TVE, com a ens estatal, hauria de permetre que es rebès a les Balears tota la programació que fa en català. Dificultats tècniques no n'hi ha. L'Estatut de RTVE permet fer hores d'emissió conjunta als tres països de parla catalana, cosa que tampoc no fa, i a les Balears, l'Informatiu Balear ha fet una tasca molt bona, quant al model de llengua, però insuficient. TVE és una empresa centralista, que hagués pogut fer moltes més coses de les que ha fet a les Balears. Els mitjans audiovisuals tenen una gran importància a aquest final

Més ibres en català

Entre les diverses accions de normalització lingüística que impulsa el Consell Insular de Mallorca a través de la Comissió de Cultura i Patrimoni Històric, hi ha l'estímul a l'edició de llibres en català.

Relació de títols adquirits pel CIM dins la convocatòria de suport genèric a la producció editorial en llengua catalana.

El procés autonòmic Balear
de Roberto Mosquera i Antoni Nadal

Teatre de la Revolta de Joan Soler,
Miquel Mestre i Llorenç Moyà

**L'esquerra mallorquina i el
Franquisme** de David Ginard

Notes per a la història d'Ariany
de Ramon Rosselló

**El sexe a Mallorca notes
històriques II** de Ramon Rosselló i
Jaume Bover Pujol

**Receptes de cuina per a
na Magdalena**
de Margalida Bordoy Sansó

Binissalem, imatges d'ahir
de Jeroni Salom

**Cent anys de mestres d'aixa a
Mallorca Tom I** de Joan Palmer Grua

**Cent anys de mestres d'aixa a
Mallorca Tom II** de Joan Palmer Grua

**Aportació al cançoner popular de
Mallorca Tom I** d'Antoni Gili Ferrer

Padrins i repadrins a les Balears
de Maria Antònia Carbonero

**De Mallorca al Senegal. Viatge al
país del Noon i dels Wòlof**
de Bartomeu Prohens Perelló

Deu contes ecològics
de Miquel Àngel Lladó Ribas

**40 excursions a peu per les
muntanyes de Lluc**
de Bartomeu Roig Roig

Història de son Macià
de Tomàs Garau Febrer

Jeroni Alomar Poquet
de Nicolau Pons Llinàs

L'olor del cerol
de Miquel A. Marquès Sintes

**Caterina Floreta.
Una bruixa del segle XVII**
de Bartomeu Prohens Perelló

La nissaga d'un xueta
de Llorenç Cortès

**Història de Banyalbufar.
Segles XIII-XVI**
de Ramon Rosselló i Jaume Albertí

Bous, llunes i dimonis
de Tano Aguiló

Memòria xueta de Miquel Segura

Les illes inoblidables
de Miquel Segura

Morts d'immortalitat d'Antoni Serra

El sagrament universal
de Sebastià Mesquida

**Història del pensament a
Mallorca Volum II**
de Sebastià Trias Mercant

Simfonia en blau major
de Pere Orpí

Els aucells de Menorca
d'Enric Ramos

Allunyeu-vos dels professors
de Carles Hèctor Hernández

Breu blues d'Andreu Ribas

Diàstole i quatre poemes d'amor
de Gabriel Florit

Potser el cor d'Antoni Xumet

La reina de Sabà
de Miquel Rayó Ferrer

El meu Llorenç Villalonga
de Jaume Pomar

Història del desencís
de Miquel López Crespí

**Canvi de perruqueria i altres
misèries** de Xesca Ensenyat

Àmbit humà de Jean Serra

La faula de Guillem de Torroella
de Ramon Díaz Villalonga

Odi d'Hèctor Hernández Vicens

La simfonia dels adéus
de Pere Morey

El mite del comte Arnau
de Maria de la Pau Janer

Mil preguntes de català fàcil
de Ramon Cavaller

Murades de sensacions
d'Antònia Arbona

El color del diumenge
de Jaume Mateu Martí

Fotobiografia de Marià Villangómez
de Francesc Amengual i Jean Serra

Urbanitat de disseny
d'Antoni Pol Marcús

Tant si plou com si fa sol
de Sebastià Marí.

Aquests títols es troben a disposició del públic a totes les biblioteques de la Xarxa del CIM

**Consell Insular
de Mallorca**

Comissió de Cultura i Patrimoni Històric - Artístic

de segle. Rebem les televisions autonòmiques de Catalunya i València i les quatre emissores de ràdio. Hi ha dues televisions insulars, Canal 37 i Canal 4, que emeten des de Palma i que haurien d'arribar a totes les Illes, a més d'altres que es puguin crear. Jo estic especialment satisfet de la recepció del Canal 9 de València, no només pel fet lingüístic sinó per la interrelació que suposa entre Catalunya i el País Valencià. I ens queixam que no hi ha una reciprocitat justa d'aquestes emissores en relació a l'audiència que tenen a les Balears, i que els repercuteix positivament fins i tot en les taxes publicitàries. Nosaltres els reclamem que a la seva programació les Balears hi comptin.

-És necessària una televisió autonòmica pròpia?

-Les Balears és l'única comunitat amb llengua pròpia que no té televisió autonòmica. Si no hi ha disponibilitat per fer-ne una al manco s'hauria d'arribar a un acord amb qualque televisió

estàndard que inclou, lògicament, la nostra modalitat lingüística. El dèficit de les televisions locals en aquest camp és evident, i no cal insistir-hi. Per tant, esper i desig que amb la legalització i la concessió de llicències per part de la Comunitat, que és d'esperar que es produeixi enguany, hi hagi també una major tensió i atenció al tema lingüístic. Per a nosaltres aquest és un tema decisiu, perquè els mitjans de comunicació són, avui en dia, els que estableixen el model de llengua d'ús al carrer.

EL DIARI BALEARES

-Què esperen de la conversió del "Balears" en un diari en català?

-Jo crec que el "Diari Balears", com més ambiciós sigui, informativament parlant, el nostre suport serà major.

-Es diu que l'Obra Cultural té una participació al projecte.

-Quina? Ai!, el que m'han dit que es diu arriba a ser increïble. És un remor al qual no s'ha de donar credibilitat. No tenim cap participació econòmica ni de cap tipus. És una iniciativa del grup Serra i a ell li correspon tot el mèrit.

-Vostè el comprarà habitualment?

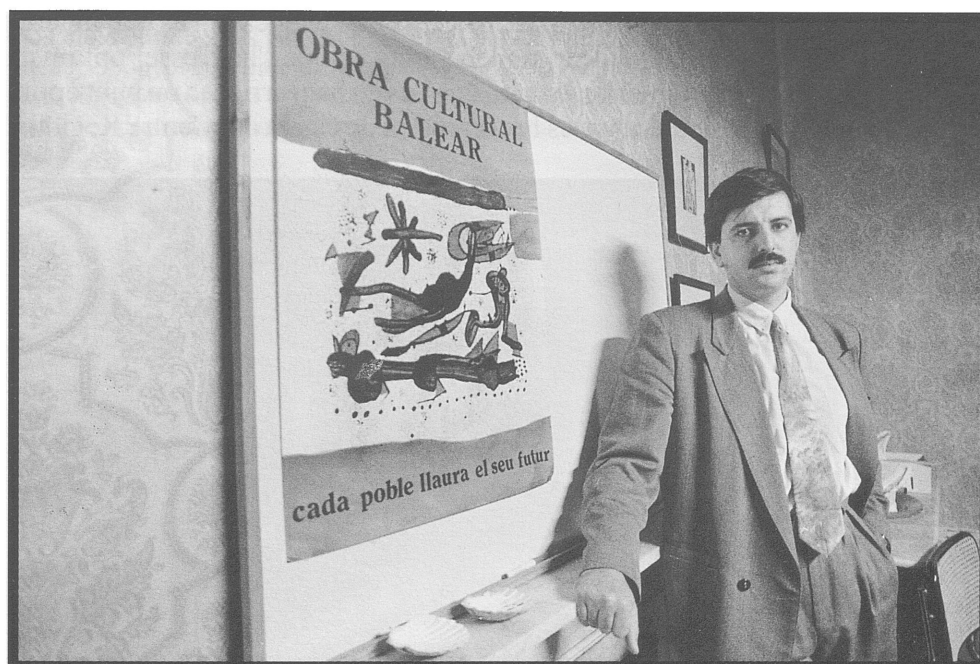
-Dependrà del producte. Jo el compraré, en primer lloc perquè és en català, i crec que tots els catalanoparlants han de consumir productes en català, i en segon lloc perquè confio que serà un producte de qualitat.

-Hem parlat de la normalització del català a l'ensenyament, als mitjans de comunicació, quin és el tercer camp de la vida col·lectiva on la normalització lingüística ja no pot esperar més?

-Hem d'aconseguir l'ús social de la llengua. Ens fa falta una ràdio, a ser possible institucional, en català. El decret que reguli la implantació del català a l'escola. I també s'ha de normalitzar la llengua a l'administració pública, i implantar-la entre la població. Fan falta campanyes d'estímul de l'ús del català al carrer, al comerç, a la sanitat, al món esportiu... Creació de consciència i actituds lingüístiques per una banda i incorporació planificada, ambiciosa i sistemàtica als àmbits de vida social.

-Sembla que els estudiants, els joves mallorquins estan molt sensibilitzats pels temes lingüístics.

-És un fenomen esperançador. És la millor aigua beneïda d'aquesta terra que una part significativa de la joventut es mobilitzi per la llengua, que és la columna vertebral del nostre poble. Hi ha hagut una influència molt positiva de l'escola, el professorat ha fet una tasca molt important, que ha contribuït de forma pausada però contínua, perquè avui hi hagi noves generacions molt àmplies, que amb naturalitat i amb frescor expressen les reivindicacions lingüístiques i nacionalistes, i que són la nostra esperança de futur. Tan de bo que cada vegada siguem més.

pública per a l'emissió d'unes hores de programació pròpia. Però bé, això forma part del debat del passat, perquè com mai no hi ha hagut voluntat política per fer-la, ara no dedicam al tema excessives energies. Una altra possibilitat és la llei de televisions locals, d'una banda, i la llei del cable. Nosaltres reclamam, en els dos casos, que la Comunitat Autònoma, que té potestat pròpia, defineixi els continguts lingüístics, els criteris ètics, les hores de producció pròpia, el percentatge de publicitat, en definitiva, el model de televisió que encara no existeix a les Balears.

LES TELEVISIONS LOCALS

-Vostès volen, ara, consolidar una xarxa de televisions locals perquè facin la funció de televisió autonòmica, tot i que no utilitzen un model lingüístic estàndard?

-Les televisions locals poden cobrir, en una primera etapa, el buit de la televisió autonòmica, qui ho dubta? Quant al model de llengua, jo crec que s'ha de diferenciar el criteri d'ús segons els programes. La parla col·loquial es pot emprar perfectament als programes de tertúlia, fets al carrer. Ara bé, el model de llengua dels conductors dels informatius ha de ser la llengua

Cap a la normalització social

Entrevista a Neus Picó

per Antoni Oliver

Neus Picó està convençuda que una llengua és un ens viu i que el principal problema que té el català és que no crea argot. Considera també que malament anam si els lingüistes han d'idear models polítics i que s'ha d'esser optimista respecte al futur de l'idioma perquè s'ha avançat respecte a anys anterior, encara que l'ús no hagi arribat a un punt òptim i, encara més, ha retrocedit en alguns medis socials. Des de fa uns anys és la correctora de català del Centre Regional de Televisió Espanyola a Balears. Ha de prendre decisions ràpides i donar solucions pràctiques. Prepara un llibre d'estil a mitjans audiovisuals i té clar que les darreres polèmiques sobre català "heavy o light" són absurdes i fa una aposta decidida pel català modern, per la llengua viva.

MODEL LINGÜÍSTIC

-Quins models de política lingüística li semblen els adequats?

-Per parlar d'això ho pot fer Aina Moll i gent molt més autoritzada, però bé, per exemple, el model nostre espanyol, per dir-ho de qualche manera, si acomplís estrictament la llei, que així com està fixada deixa molt clar que les llengües oficials de les comunitats autònomes són les pròpies d'aquelles comunitats autònomes, funcionaria. Jo crec, de fet, que el nostre marc legal, partint ja de la Constitució, és un peix que es mossega la cua. Des del moment que quant a les llengües d'àmbit comunitari només hi ha el dret de conèixer-les i no l'obligació d'usar-les -queda ben clar a la Constitució-, això ja marca una distinció, és a dir, les llengües ja no estan al mateix nivell. El català i el castellà, en aquest cas, ja no estarien al mateix nivell, encara que teòricament s'ha volgut vendre així. Ara bé, jo crec que de tota manera estam a un moment especialment delicat, perquè per primera vegada els poders polítics, pareix ésser, han pres consciència que aquest tema és responsabilitat seva. Em refereix a Balears. Aleshores, jo crec que estam just al límit: tant pot tombar per una banda com per altra. A mi em pareix, en certa manera, un error haver fet bandera del tema lingüístic i cultural i el que em pareix impresentable és el mercadeig amb la llengua i la cultura. Crec que això haurien d'esser temes suprapolítics, a pesar que al cap i a la fi tot es redueix a política, però que aquest hauria de quedar al marge. És a dir, ens hauriem de dedicar a debatre altres coses. Si realment tenguéssim una situació normalitzada ja no ens hauriem de dedicar a parlar d'aquestes coses. Particularment, m'estimaria més parlar de música, cinema, etcètera. Des del moment que hem de parlar d'aquest tema vol dir que qualche cosa no funciona, encara. Quan els lingüistes ens hem de dedicar a fer divagacions polítiques sobre l'idioma en lloc d'ensenyar o descriure el sistema lingüístic, malament.

-Com veu la política de normalització aquí, a Balears?

-El terme normalització lingüística no sé fins a quin punt és adequat. No és la llengua en si, en aquest cas la catalana, la que és anormal, el que no és normal és la situació político-social. Per tant no sé si hauriem de parlar ja ara de normalització social. Fa un parell d'anys que hi va haver una màxima "La llengua, feina de tots", que em sembla encertadíssima. Evidentment, la normalització l'ha de fer seva la societat: els poders polítics, la societat civil, la societat en general. No val això que per una banda es col·loquen uns senyors que teoritzen i per l'altra la massa que no acaba de tenir clar què, ni per què, ni com. I sobretot fins ara una porta a l'esperança crec que és que per primera vegada els poders polítics d'aquí, de Balears, hagin fet una petita passa, si més no de voluntat.

-El model espanyol li sembla que pot propiciar l'ús normal de la llengua catalana, gallega i basca; o prefereix el model suís o el model belga?

-Brussel·les és una ciutat absolutament biligüe. Fins i tot vas a un hotel i et trobes els potets de confitura en dues llengües. El model espanyol és enfora d'altres països europeus que viuen situacions semblants a la nostra. Jo crec, de totes maneres, que hem de mirar un poc enrera, pensar que quaranta anys de

dictadura aturaren el que podia ésser un procés més integrador, com ha passat a altres llocs. De totes maneres, alerta, no hem d'esser excessivament optimistes amb els models d'altres països, perquè una vegada que els veus, que hi ets, te n'adones que també tenen els seus problemes. No només és Espanya que té problemes lingüístics. De totes maneres, la solució, no hi ha dubte, que és la cultura i l'educació. El factor educacional és importantíssim. És a dir, que els ninets de Madrid, Valladolid, Toledo, estudiïn a l'escola que a més del castellà a Espanya hi ha altres llengües que són tan dignes com l'espanyola, i que a més a més són oficials a les seves corresponents comunitats autònomes. El dia que tinguem això assumit, serà una gran lliçó de tolerància, i és per aquí per on s'ha d'anar. Jo a vegades qued aborronada quan sent qualche tertulià de Madrid opinar sobre el tema català concretament, a nosaltres ja ni ens esmenten, perquè les Balears tenim poc pes, ho hem de reconèixer, no llevam la son, així com els catalans sí. Jo quan sent parlar de conflicte lingüístic a Catalunya se'm posa la pell de gallina, perquè realment és inexistent. Perquè precisament a Catalunya crec que s'ha sabut donar una lliçó de tolerància. En canvi crec que a Balears la situació és molt més crispada, crec que hi ha més conflicte social a Balears que no a Catalunya, en canvi no se'n parla mai. És una qüestió de pes. No té molt de pes Balears dins l'Estat espanyol.

-Llavors, seria bo o dolent el model lingüístic espanyol?

-El model espanyol podria ésser bo sempre i quan s'arribàs a aquesta tolerància a la qual encara no ha arribat, sobretot una coneixença profunda de quina és la realitat cultural i lingüística d'Espanya. Pocs anys enrera sentíem aberracions tals com: "el català és una dialecte del castellano". Amb generacions i generacions que s'han format en aquestes doctrines, clar, encara se senten a dir barbaritats com aquesta.

-Seria factible el model espanyol, o efectiu de cara a arribar a un bilingüisme perfecte?

-Jo crec que el bilingüisme perfecte no existeix. Jo crec que ja hem de partir d'aquí. És molt difícil aconseguir-lo. De tota manera jo em donaria per satisfeta si arribàssim a aquell famós bilingüisme passiu, aquell del que ha parlat tants d'anys Moll. Que tothom es pugui expressar en la llengua que vulgui i que això no li representi cap dificultat ni cap problema. Jo crec que encara no hem arribat ni a això, ni al respecte mutu, bilingüisme al cinquanta per

Neus Picó va néixer a Palma l'any 1968. Llicenciada en filologia catalana per la Universitat de les Illes Balears (UIB) el 1991. En l'actualitat és correctora del Centre Regional de TVE a Balears i treballa en un llibre d'estils de mitjans audiovisuals. Ha col·laborat també a Radio Nacional de España a Balears en el programa "Magatzem" i en el diari en català "Bon dia" que es publicava com a suplement del "Balears".

cent. Comença el conflicte quan jo entenc el teu idioma però tu no entens el meu. Jo ja no puc expressar el meu dret de parlar en la meua llengua. La que sempre queda malmenada és la llengua catalana. Per tant jo crec que s'hauria d'anar un poc més cap endavant. Igual la base és bona, però el procés és llarg i hem d'avançar una mica més, fins i tot fer unes modificacions de tipus general.

-Quin nivell d'ús del català hi ha als mitjans de comunicació?

-La situació de la llengua catalana que, en definitiva, es tradueix en l'ús real, és mínim aquí a Balears. Jo crec que aquí, tant a emissores de ràdio com a televisió i premsa, és mínima la presència del català. Ara pareix que hi ha una certa iniciativa, fins i tot de premsa que en principi pareix que és un experiment, però veurem com va. Qualsevol iniciativa d'aquest tipus, ben vinguda sigui. Per exemple, TV3 ha estat fonamental per a la normalització lingüística.

El percentatge de mitjans en català a Balears no el conec, però en tot cas és mínim. Jo no tenc el total de mitjans, però de premsa escrita em sembla que cap no és en català; revistes, hi ha la premsa forana, que fan una gran feina des de ja fa anys. Però si llevam això, queda molt poc. Qualque emissora de ràdio local, que en general solen ésser en català i després, llevant les emissions de ràdio els responsables de RTVE haurien de pensar què fan amb els centres regionals. La gent demanda cada vegada més informació local. Tenen personal i infraestructura suficient per donar una cobertura molt més àmplia. També hi ha l'argument lingüístic, és un servei públic i, a més a més, en la nostra llengua.

-Quin model lingüístic emprat als mitjans li sembla el correcte?

-Jo puc parlar del model de RTVE a Balears, del qual en som i me'n sent responsable, juntament amb tots els meus companys de redacció que aporten els seus coneixements. Intentam crear un model sempre tenint en compte quin és el nostre destinatari i quins són els nostres receptors. Tenim molt clar que s'ha de seguir un model estàndard, no podem parlar igual a un informatiu de televisió que a una conversa de cafè. Això, sembla que la gent no ho acaba de tenir clar, basta veure els nostres polítics. Surten a la tribuna i parlen ben igual que parlarien a una reunió de cafetí. Dissortadament aquí, l'evolució de la llengua ha estat, per ics circumstàncies, especial, no ha evolucionat d'una manera normal. No hi ha hagut diversos registres. A vegades això a la gent li xoca i diu que no és la seva llengua quan ens senten parlar en el registre formal. Sense crear molta estridència amb la llengua col·loquial intentam crear un model estàndard. Jo som molt conscient que és un estàndard bastant local. És a dir, donar prioritat absoluta a les formes pròpies d'aquí. Ja no en parlem del lèxic. Nosaltres no diríem mai gos o gat, tot i que a vegades hem d'anar molt alerta, perquè com que som un mitjà d'àmbit balear no només mallorquí, per exemple a Eivissa es diu got i no tassó. Aquesta feina la faciliten molt els nostres corresponents que utilitzen el seu lèxic propi. Després, intentam sempre que la paraula sigui correcta utilitzar la pròpia de Balears. Evitar formes que creïn estridència en els receptors.

MITJANS DE COMUNICACIÓ

-A la premsa escrita hi hauria un model semblant?

-Jo sempre dic una cosa; que he tengut el gran privilegi de poder fer feina amb llenguatge oral, això dóna unes possibilitats impressionants, perquè el llenguatge oral és la part més viva de l'idioma. El llenguatge informatiu ja té una sèrie de clixés. Les decisions que has de prendre i les solucions han

d'ésser molt immediates. El model que feim servir nosaltres i el de la premsa escrita podria ésser pràcticament el mateix, si parlam d'una premsa escrita d'àmbit local, de comunitat autònoma. S'ha de fer servir un llenguatge estàndard que tendria una gran divulgació. Nosaltres respectam les modalitats, he parlat abans del lèxic, però també les desinències verbals, no deim mai "penso", "parlo", deim pens, parl. Si respectar les modalitats vol dir, per exemple, usar l'article salat, no hem pareixeria la forma més adequada, perquè contribuiria al confusionisme. Un exemple que és boníssim és que quan ens diuen: "vosaltres ho feis en català", respondre que no es qüestiona el català de trona que feien servir els capellans i era un llenguatge d'estàndard". El professor Grimalt diu això: "els capellans no varen tenir mai problemes". De tota manera un senyor de Bunyola em cercava les pessigolles per allò de català o mallorquí. És un tema que ja vols donar per superat i em deia que si feim l'informatiu en català i tot això i jo li vaig dir "en sabeu ben poc vos, perquè l'informatiu el feim en pollencí". Va quedar molt descol·locat. Anem a Pollença i a Sóller, ja no parlen igual que a Palma.

-Hi ha altres experiències, com la del diari "Avui".

-En podem parlar dels models de Catalunya. Com més he escoltat Catalunya Ràdio, he mirat TV3 i he llegit l'Avui, tot i que a Catalunya han contribuït molt a la normalització, manco he pensat que hagin fet servir el millor model. Entre altres coses perquè han agafat un model que parteix del barceloní, és molt localista. A mi m'hagués agradat molt més, com a espectadora potencial de TV3, veure un model d'estàndard composicional on hi entrassin realment formes de tots els territoris de parla catalana. La llengua de per si no ha de rebutjar res.

-També tenen raó quan diuen que a Barcelona són tres milions.

-Bé, però no estaria malament que introduïssin gent de parlars diversos. Això acabaria de donar una idea més clara de la unitat lingüística i, alhora, de la diversitat dialectal del català. Donaria molta riquesa.

-Hi ha un model encara pitjor, en aquest aspecte, que és el de Canal 9.

-Crec que és un model que no és lingüístic, és polític i entram dins un terreny molt més llenegadís. Evidentment Canal 9 ha fet un exercici mastodòntic per intentar llevar qualsevol cosa que es pogués assemblar al català. Són els paladins de demostrar que són dues llengües distintes. El model, ara per ara, és la contracció. Si ells diuen això, nosaltres allò. Curiosament, fan servir paraules antiquíssimes que nosaltres també feim servir. Ells sempre diuen l'oratge per a informació del temps, que, possiblement, seria la paraula correcta que hauríem de dir per tot. Et trobes amb autèntiques joies lingüístiques, però jo crec que ho duen una mica enfora. Duen més passes enrera que nosaltres. Per exemple la denominació de l'idioma, això va ésser una gran batalla perduda, quan aquí no. Aquí jo sempre he cregut que vàrem estar a un pèl que passàs el mateix, però hi va haver un poc de vergonya intel·lectual. En el moment que es va redactar l'Estatut d'Autonomia aquest tema no estava excessivament clar. També hi havia el tema de quin nom li posam. Perquè, això de Balear em sembla que no ven, país balear no ven, som una comunitat autònoma, però fragmentada i cadascú va pel seu dret.

LLEI DE NORMALITZACIÓ

-La Llei de normalització lingüística, ha estat positiva o no s'ha avançat pràcticament gens?

-No es pot dir que no s'ha avançat gens. La implantació del català a les escoles crec que ha estat del més positiu de la Llei. Tot i que no s'ha avançat amb la intensitat que hauria estat òptima, potser no hauria estat prudent o que políticament no interessàs. D'entrada, des del moment que s'ha de fer una Llei de normalització lingüística, malament anam. És com quan s'ha de fer una llei de protecció de certs territoris. D'altra banda, ha estat un marc legal que ha permès fer una sèrie de coses. Crec que si miram els anys enrera la cosa ha millorat. Però tot és molt ambigu. En anar per dins Palma sents majoritàriament parlar en castellà. Tal vegada l'ús lingüístic ha fet passes enrera. El que importa és l'ús real avui. Quin és?

-Sembla que hi ha un retrocés en l'ús, especialment a Palma.

-Això és molt preocupant. No és la llengua vehicular de l'ensenyament.

-Hi ha un perill de llatinització?

-Exacte, això que se'n diu el "procés de llatinització del català". Ens salva, crec, la part forana. Hem tengut una mala política d'integració de la població immigrant. En aquest aspecte a Catalunya ho varen saber fer. A Catalunya un immigrant arribava i s'integrava. Allà no s'hagués atrevit mai a dir "hablame en cristiano" com aquí a vegades passa. La culpa no és de la gent que ve de fora. En primer lloc no han tengut la necessitat d'aprendre l'idioma català i tampoc no els han posat els mitjans perquè s'integrassin. Al contrari, els primers que arribaren ja s'encarregaren ben bé de tancar-los a reduïdes d'extraradi, que es fessin entre ells. No s'ha afavorit la integració. Això a la llarga és molt perillós. Aquí es viu un autèntic problema d'enfrontament social, i va per aquí. S'han creat dues societats paral·leles. A l'hora de conviure, això malmena tots els principis de convivència. La generació de mon pare, per exemple, va patir no poder aprendre català a l'escola, però en el pati parlaven en català. Ara estudien català a les aules i en el pati es relacionen en castellà, s'ha produït aquest canvi. Una llengua s'ha de fer necessària, sinó els parlants no s'inclinaran per aquesta llengua. També s'han d'explotar molt els elements de prestigi lingüístic.

-Crec que han estat positives, a Catalunya les polítiques d'immersió lingüística?

-Crec que han estat fonamentals, no crec que sigui perjudicial ni res, al contrari. Tu dones les eines a aquests infants que viuen en aquell país, perquè s'expressin en aquella llengua, la qual cosa no vol dir que tinguin un desconeixement de la seva llengua que és la castellana ni vol dir que el castellà a Catalunya estigui en perill, en absolut, perquè l'ensenyen a totes les escoles, fins i tot a les que fan l'ensenyament en català, tenen assignatura de castellà i tota la informació a fora de l'escola és en castellà, el bombardeig és en castellà, pràcticament. Vas al cinema en castellà, llegeixes un diari en castellà. La salut del castellà està més que garantida. El castellà és una llengua com una altra i li ha tocat fer un paper. No és contra la llengua que hem d'anar, sinó contra les polítiques. És una llengua que no em sap gens de greu dominar, qualsevol llengua enriqueix. No vull entrar mai en desqualificacions de cap llengua. Nosaltres no intentam imposar cap llengua, no intentam imposar el català, intentam salvar una cosa que és nostra, que forma part del nostre patrimoni, el millor que podem tenir.

-El tema de fer necessària la llengua és fonamental.

-Llavors diuen que l'imposes.

-Per exemple, en el comerç.

-Sí, les parts més vives de la societat són les que han de prendre consciència, jo sempre que em referesc a l'escola és com a element formatiu de cara al futur. El que importa és això, el català al comerç, a l'economia, a la societat, on la normalització és pràcticament inexistent. Precisament això em fa pensar que a Balears la normalització lingüística ha fracassat. Ha arribat a uns àmbits importantíssims, però no basta. També depèn de polítiques empresarials concretes. Qui en té la culpa? No ho sé. Si hi hagués una política més ferma, alerta. El que deies del comerç. Encara el que hi ha són anècdotes. Hi ha una gran superfície que té els retols en català, però més petits. Per exemple posar "juguetes" i més petit "joguines" en lloc de posar "juguetes" i la gent s'acaba de suïcidat col·lectivament. La cosa va així. Les grans superfícies posen els retols en català per llevar-se un problema.

-És clar per on ha d'anar el tema. Que s'empri el català a la Universitat, al cap i a la fi no t'importància.

-Home, és un reducte on teoritzaran i pus. Desgraciadament la nostra Universitat és molt jove i no té tampoc un pes social.

-Anem a veure, com resol els casos pràctics, amb la immediatesa que és necessària.

-La Universitat ens presta un servei d'assessorament i és el màxim òrgan en temes lingüístics, és el primer suport que tenim en la tasca de normalització. El servei de lexicografia presta un gran servei.

-Quins dubtes o problemes ha de resoldre quotidianament?

-Els redactors de Televisió Espanyola tots escriuen en català. Aleshores la meua feina és, simplement, corregir aquests textos que han estat escrits en català. Qualque pic es dona el cas de haver de fer qualque traducció, però molt poques vegades. Els dubtes o equivocacions més corrents varien molt d'una persona a l'altra. Normalment es donen problemes sintàctics, problemes lèxics, pocs. Tots són catalonaparlants i escriuen bastant bé.

Depèn també de les meves fixacions. A mi em faran més aviat un gol lèxic que sintàctic i té una raó. Realment quan la sintaxi, que és un escaló de l'idioma, trontolla, aquí sí que està ferit de mort l'idioma.

-El que passa és que es va a la sintaxi castellana moltes vegades.

-Sí, això es dona i també molts de calcs lingüístics on és difícil de trobar el substitut adequat. S'ha de pensar en català i canviar l'estructura. Quant a casos pràctics, per exemple, com es diu "manteros", idò manters i "trileros", trilers, a vegades ho hem de fer així.

-Els al·lots que ara estudien a l'escola tendran aquestes dificultats?

-Vull pensar que no. Tal vegada escriguin bé, però a l'hora de parlar, Déu n'hi do. Fonèticaments en sents de tot color. Duen "tenc anar", no saben fer les dobles eles. Estudien català, però es nota tant que la seva estructura mental és castellana, que això és el perill. La gent no llegeix en català i això es tradueix que no saben redactar, no se saben expressar i no saben sintetitzar.

Una societat que ha perdut la batalla de la lectura i l'han guanyada els mitjans audiovisuals crec que ho té malament. Ens haurem de replantejar un canvi del model educatiu, és a dir, si el suport llibre ja no és atractiu anar a un altre suport, però la qüestió és que l'alumne ha de llegir. Molt poques vegades es fan classes de llenguatge oral. Les classes de llengua i literatura, normalment es redueixen a aprendre la sintaxi, la teoria de l'idioma.

-Què li sembla la polèmica entre català "light" i "heavy"?

-Crec que és una polèmica molt absurda. De fet va sortir un

altre llibre que es deia "Ni heavy ni light, català modern". Em va semblar molt bo i, de fet, és això. La llengua és un ens viu que evoluciona. D'acord que l'evolució del català, per circumstàncies històriques no ha estat normal. Així i tot, el que no podem fer és aferrar-nos a aquelles formes lingüístiques que ja no diu ningú. El professor Grimalt fa una revisió de les rondalles mallorquines i en fa una certa depuració lèxica, llavors, com poden pretendre dir segons quines paraules que ja han quedat absolutament arcaïtzades? Per exemple Biel Mesquida en el seu darrer llibre empra un català molt viu.

-Sí, com Xesca Ensenyat a "Una moda fresqueta". Per cert que diu que va tenir dificultats, perquè, per exemple com es diu en català "porro"?

-Ara tocam el tema fonamental. Perquè quan una llengua no crea argot, està ferida, és la primera mostra que no evoluciona normalment. Quan una llengua importa l'argot, en el nostre cas del castellà, i de l'anglès, malament anam. Perquè aquí tothom diu "tío", "xupa", què feim, perquè, no ens enganem, és com realment parla la gent. El català no crea argot i dissortadament, el català, des del segle XVII o XVI, pràcticament, no crea llenguatge nou. Basta veure les paraules antigues, són diferents les castellanques de les catalanes, mentre que a partir

d'un determinat moment la paraula és la mateixa "forqueta", "tenedor" perquè forqueta des de l'edat mitjana en tenim, ara cotxe, coche. No té sentit crear una batalla excessiva, que d'aquí va néixer el tema dels "heavys" i "lights". Anem a fomentar l'ús i això és el que tenim, hem de partir del que tenim. És una desgràcia, sí, però és el que tenim. Intentar ressuscitar tota una sèrie de paraules mortes és perdre energies. S'ha de mirar endavant.

-Quim Monzó, per exemple, sí té un català bastant modern.

-Sí, i una literatura bastant moderna, especialment inspirada en l'americana. Sergi Pàmies, també, són autors més moderns.

La Clau d'ONA

PER ENTENDRE EL PRESENT, PER OBRIR EL FUTUR

El castellà guanya terreny a pesar de l'escola

(pàg. X)

Dues noves mancomunitats de municipis en fase de gestació avançada

(pàgs. IV i V)

Set experiències pilot per fomentar l'ús social del català

(pàgs. II i III)

Set experiències pilot per fomentar l'ús social del català

El conveni signat entre el Govern balear i set municipis de les Illes és la primera passa important que ha donat el president Soler després d'haver creat la Direcció General de Política Lingüística i d'haver afirmat que els poders públics són responsables de fomentar l'ús de la llengua pròpia de les Illes a tots els nivells. La següent passa serà la constitució del Consell Assessor de la Llengua.

ONA

"Els poders públics són els responsables que l'ús de la llengua pròpia sigui habitual a tots els àmbits". "Les institucions representatives dels ciutadans han d'adoptar les mesures necessàries per aconseguir aquest coneixement i, a la vegada, per fer que la sensibilitat social doni suport a aquest esforç. Per tant, aconseguir que la nostra llengua s'usi amb normalitat al carrer, en els llibres, en els escrits administratius, en les escoles, en els rètols comercials o en qualsevol manifestació de la comunicació quotidiana és feina de tots. Però en aquest repartiment, les institucions tenim obligacions clares i específiques. Aquest és el mandat precís del nostre Estatut d'Autonomia". Amb aquestes paraules el president Soler subratllà la importància de la signatura d'un conveni amb set ajuntaments de les Illes per tal de fomentar l'ús social del català, un Pla pilot que és la primera passa important donada des de la creació de la Direcció General de Política Lingüística.

DELS PLANS ALS FETS

Va ser al Consolat de la Mar a un acte realitzat amb un acurat protocol per demostrar davant l'opinió pública la importància que es volia donar a l'esdeveniment. Hi eren presents els set batlles signants (Alaior, Alcúdia, Campos, Pollença, Porreres, Sencelles i Sant Josep. El conseller d'Educació i Cultura, que era al costat del president, afirmà que l'objectiu immediat del Pla era "passar dels plans als fets", és a dir, fer realitat l'ús progressiu del català tant als àmbits oficials i administratius com entre els ciutadans. En total es destinaran seixanta milions per desenvolupar els projectes que presenten els ajuntaments i que poden anar des de la retolació de carrers i botigues fins al foment de l'ús de la llengua i coneixement de la cultura, l'art, la història i tot allò que signifiqui enriquir el patrimoni cultural de cada municipi.

El Pla és pilot i, per tant, se'n desprèn que més endavant els èxits obtinguts seran traslladats a altres municipis fins abastar el conjunt de la societat balear. De fet, varen ser vint-i-cinc els ajuntament que s'oferiren per signar els convenis, d'entre els quals es va fer la selecció. Amb els devuit que resten s'establiran acords de col·laboració per tal de no retardar els projectes que puguin ésser interessants per assolir l'objectiu d'arribar al major grau de normalització lingüística.

AMB LA CONSTITUCIÓ I L'ESTATUT

El conveni es fonamenta en un marc legal molt precís per fer front a qualsevol contestació tant interna del propi Partit Popular, alguns dirigents del qual no combreguen amb la política lingüística del president Soler, com d'aquells sectors de la

NOU PUNTS PER A LA NORMALITZACIÓ

El conveni signat entre el Govern balear i set ajuntament de les Illes conté nou punts d'actuació bàsics que permeten assegurar, segons les parts compromeses, un camí de normalització a tots els àmbits municipals.

1. Fomentar l'ús social de la llengua entre les entitats i organitzacions locals de caràcter cívica, social, esportiu, cultural o recreatiu del municipi.
2. Fomentar el coneixement i la difusió dels valors de la llengua, la cultura, la història, l'art, la cultura popular, la ciència i, en general, de tots aquells aspectes que contribueixen a enriquir el patrimoni cultural dels ciutadans.
3. Fomentar el coneixement, l'ús i la presència de la llengua en tots els àmbits interns de l'ajuntament, com són, entre d'altres: retolació, anuncis, avisos i comunicacions, formació lingüística del personal, definició del perfil lingüístic dels llocs de treball.
4. Donar suport i facilitar l'assessorament a les iniciatives provinents dels sectors econòmics i socials encaminades a fomentar l'ús de la llengua.
5. Promoure de manera coordinada la difusió progressiva de la comunicació externa de l'ajuntament en la llengua pròpia de les Illes Balears.
6. Fomentar la retolació i senyalització toponímica del municipi segons les formes pròpies de les Illes Balears.
7. Organitzar els cursos adients per contribuir a la formació lingüística de la població adulta del municipi.
8. Realitzar propostes de promoció de l'ús de la llengua amb especial cura de la difusió de les modalitats insulars.
9. Dur a terme altres activitats concordants amb els objectius del Pla que puguin plantejar-se durant el període de vigència de l'acord.

societat balear oposats a l'ús normal del català. En concret es fa referència a l'article 3 de la Constitució Espanyola i també a l'article 3 de l'Estatut d'Autonomia on s'estableix el dret dels ciutadans de les Illes Balears al coneixement i a l'ús de "la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears". També es recull l'article 14 de l'esmentat Estatut on es diu que "la protecció i l'estudi de les modalitats insulars és un objectiu que és responsabilitat dels poders públics".

A aquesta passa en seguiran d'altres, entre les quals destaca la pròxima constitució de l'anomenat Consell Assessor de la Llengua que el director general de Política Lingüística presenta (veure entrevista en aquest mateix número d'ONA) com una petita Reial Acadèmia que permetrà reflexionar conjuntament sobre la política lingüística i els mitjans que es posin al seu abast. Des de la Presidència del Govern es pretén que aquesta sigui una política consensuada no només entre els partits polítics que formen el ventall parlamentari sinó, sobretot, entre

les institucions públiques i la societat. Tornant a les paraules del president Soler durant la signatura del conveni amb els ajuntaments "els municipis no imposaran una política lingüística, sinó que facilitaran i donaran suport a les iniciatives sensibles al coneixement, la promoció i l'ús de la llengua"

TEMPS PER A L'ESPERANÇA

Per als sectors que tradicionalment s'han oposat a la política lingüística del Govern balear, és a dir, a l'anterior absència d'una política que afavorís l'ús normal del català a les Illes Balears, les primeres accions del nou executiu han obert un

parèntesi ple d'esperança, encara que es critica la no adopció de mesures més concretes, tant a l'administració com a l'escola, per fer que els drets dels catalanoparlants siguin respectats amb plenitud. L'Obra Cultural Balear ha convocat diferents actes públics per reivindicar una presa de postura més ferma, si bé des de l'entitat s'ha volgut tenir esment a no plantejar cap atac al Govern sinó ans al contrari, facilitar el suport que Cristòfol Soler necessita per dur endavant les seves propostes. Queden enrera, per ara, les mobilitzacions de fa un any contra l'anomenada "Ordre Rotger" per donar pas a la col·laboració des de l'exigència -com va dir el mateix president- de complir un mandat constitucional.

El castellà guanya terreny a pesar de l'escola

Segons una recent enquesta més de la meitat dels joves de Mallorca utilitzen el castellà com a llengua de relació amb els seus amics, a pesar que només un dos per cent confessa no saber català. D'altra banda la polèmica "Ordre Rotger" ha celebrat el primer any de vigència amb valoracions contraposades. El Govern creu que és positiva i que fomenta la tolerància mentre que l'oposició insisteix en la necessitat de la seva derogació i substitució.

ONA

El 6 de maig de 1995 entre quinze i vint mil persones formaren la cadena humana més grossa que mai no s'ha vist a Mallorca, per reclamar la retirada de "l'Ordre Rotger" i exigir mesures concretes a favor de l'ús normal del català tant a l'escola com a l'administració i al carrer. Dos mesos abans, altres tres mil estudiants ja s'havien manifestat contra l'esmentada Ordre que posa en mans dels centres escolars l'elaboració dels projectes lingüístics i, per tant, el grau d'implantació del català a l'escola, la qual cosa significa, també, la possibilitat que determinats centres puguin decidir fer tots els plans d'ensenyament en castellà amb clara vulneració de l'esperit estatutari. Un any després, el conseller Bartomeu Rotger ha pogut fer balanç de l'aplicació de l'Ordre en un ambient molt més serè a causa del canvi radical registrat al Govern respecte a l'ús de la llengua pròpia de les Illes.

En qualsevol cas el balanç d'allò que ha significat l'aplicació de l'Ordre Rotger és agredolç perquè al costat de la predisposició dels ensenyants a redactar els projectes lingüístics de centre - el setanta per cent ho han fet, segons les dades facilitades per la Conselleria i la Direcció Provincial del MEC - i per sotmetre's als cursos de reciclatge, cal constatar la resistència d'un sector minoritari a desenvolupar qualsevol tipus d'ensenyament del català. 43.000 alumnes no universitaris de les Illes no reben cap classe en català, la qual cosa suposa el 31 per cent de les escoles públiques i el 60 per cent de les privades. D'altra banda mentre oficialment es diu que el 74 per cent dels centres ha elaborat el corresponent projecte lingüístic, l'ex-director provincial d'Educació i actual diputat pel PSOE, Andreu Crespí, rebaixa aquesta quantitat a només el 54 per cent, perquè el 20 restant no ha fet cap plantejament pedagògicament correcte segons -va dir- criteris de la inspecció escolar.

L'ORDRE SERÀ MODIFICADA

El Govern ha anunciat canvis a l'Ordre Rotger al mateix temps que reivindica les competències en matèria educativa -les Illes Balears continuen essent l'única Comunitat Autònoma amb llengua pròpia que no té les competències en Educació -per tal de marcar unes regles de joc que no donin opció a oposar-se als criteris bàsics de normalització lingüística que vol impulsar l'administració autonòmica, però segons el conseller és necessari continuar treballant des de la llibertat i des de la tolerància". Davant la petició de Crespí de "derogació immediata" de l'Ordre per "ineficàç i inservible", Bartomeu Rotger contesta que el que s'ha de fer és corregir les llacunes detectades i, en qualsevol cas, es pot estudiar "canviar el Decret per adaptar-lo a la nova situació".

ELS JOVES PARLEN EN CASTELLÀ

El fet, però, és que si malgrat tot s'ha avançat en l'ensenyament del català i en català a les escoles, no passa el mateix amb l'ús que després en fan els alumnes a ca seva o en les relacions amb els amics. El setanta per cent dels centres escolars ja imparteixen qualche assignatura en català, un vint per cent més que al curs anterior, però mentrestant més del cinquanta per cent dels joves d'entre 14 i 18 anys de Mallorca confessen que utilitzen el castellà com a llengua de relació social. Una enquesta elaborada pel catedràtic de llengua catalana, Joan Melià, demostrava que només un dos per cent diu no saber parlar en català, però més d'un quinze per cent de fills de pares mallorquins declaren que parlen castellà en família, un percentatge que sobrepassa el setanta-cinc per cent quan es tracta de fills de matrimonis mixtes.

UNA SITUACIÓ D'EMERGÈNCIA

La situació preocupa. Per al president de l'Obra Cultural Balear, Antoni Mir, els resultats d'aquesta enquesta són "preocupants i posen la llengua catalana en una situació d'emergència". A la manca de conscienciació dels mallorquins sobre l'ús de la seva llengua s'ha de sumar el fort contingent d'immigració que pateix la societat balear en el seu conjunt. A les darreres eleccions, per exemple, es va poder constatar que les Balears eren la comunitat autònoma de tot l'Estat amb major nombre de votants nascuts a fora. Un de cada dos electors va néixer a una altra comunitat, percentatge al qual s'haurien de sumar els fills d'immigrants que no s'han integrat lingüísticament. Una situació que s'agreuja des del punt de vista lingüístic si tenim present que durant la darrera dècada els corrents migratoris han causat un augment de població que se situa en una mitjana de deu mil persones més cada any.

Pollença és un dels set pobles que el passat mes de març signà el conveni amb la Conselleria de Cultura per formar part del Pla pilot per a la normalització lingüística de la nostra comunitat. Per a Miquel Oliver, batle pel PSOE, aquest acord suposarà, sens dubte, un impuls econòmic a una tasca que es duu a terme, ja des de la passada legislatura, al municipi que, segons ell, té la dificultat de comptar amb una zona costanera on tot tipus d'integració és sempre més difícil.

-Quina és la situació lingüística del municipi?

-A Pollença com a altres municipis costaners hi ha una clara diferenciació entre el que és el Moll i el poble, l'interior, on la situació és molt més bona i els recursos que s'hi han de dedicar són menors i els resultats més constatables.

Si ens referim al poble crec que hem d'esser optimistes, hi ha un equilibri, la gent que ve de fora s'integra, la qual cosa passa per la integració també lingüística, les escoles imparteixen ensenyament en català sense cap tipus de trauma. Ara bé, si ens referim al Moll la cosa canvia, és on hem de dedicar més esforços, quant a cursos de català per a castellanoparlants, retolació, etc...

-Què suposarà la signatura del conveni amb la Conselleria de Cultura per a Pollença?

-En principi vull dir que tot i esser important aquesta nova etapa no suposa cap tipus de ruptura amb el que s'ha fet fins ara, a l'Ajuntament ja fa anys que hi ha una normalitzadora, i duim a terme publicacions en català, cursos de català a tots els nivells amb col·laboració amb l'Obra Cultural Balear, etc.. endemés per entrar a l'Ajuntament el català és requisit ja fa estona que el català a aquesta casa és una prova eliminatòria. Tot i això vull dir que la signatura del conveni suposarà un impuls, sobretot perquè significa dedicar-hi recursos.

i en el tema de la normalització no basta parlar-ne, s'hi han de dedicar esforços i doblers i també reconèixer que és un procés lent els resultats del qual no es poden veure d'un dia per l'altre.

-Quin va esser el projecte que presentaren a la Conselleria i pel qual han estat triats com a municipi pilot?

-Bé ara ho deia, en realitat la nostra proposta no difereix gaire del que hem fet fins ara, en aquest cas sembla que la política de la Conselleria ha estat donar suport al que ja estava en marxa, als que ja havien demostrat una trajectòria en el tema de la normalització.

-Quines són les principals actuacions municipals quant a normalització de la llengua que s'han fet fins ara?

-Al marge de les que ja he comentat també hem fet diverses publicacions, en la major part dels casos es tracta de llibrets de terminologies específiques, ara per exemple: un vocabulari per a bars i restaurants o un altre que férem anteriorment per a tallers mecànics. No són publicacions molt ambicioses des d'un punt de vista bibliogràfic, però sí des del punt de vista pràctic. Al Moll tenim molts de restaurants, doncs anem a proporcionar-los des de l'Ajuntament una eina que els serveixi per normalitzar les cartes i els rètols. Això és pràctic i té resultats més eficaços que editar una gran biografia d' un personatge que ningú per ventura no llegirà, hem de partir de la realitat que tenim i intentar incidir-hi, no podem anar a cercar ideals que estan lluny de la nostra situació sociolingüística. Aquests llibrets es reparteixen entre els col·lectius implicats perquè puguin fer-ne ús sense necessitat d' anar-los a cercar.

-I l'Ajuntament ha constatat si la resposta a aquest tipus d'actuació és positiva?

-Jo crec que sí, ja he dit que és un procés lent però també és cert que ara el conveni pot accelerar-lo, sobretot pel que fa a la possibilitat de fer coses: retolació de carrers i de tots els camins de muntanya, ben transitats al nostre municipi, nous llibrets de s'adrecin a col·lectius que tenen importància al municipi etc..., jo som optimista, al Moll es comencen a veure cartes de restaurants en català.

-Quines són les principals consultes lingüístiques que es reben a l'Ajuntament?

-Tenim un Servei d'assessorament lingüístic que principalment treballa per a la normalització de tota la documentació del consistori, però això no vol dir que no tinguem també una projecció cap a fora, sobretot són les impremtes que demanen correcció de la feina que els encomanen els particulars, això és molt positiu, perquè vol dir que hi ha una demanda en català i també perquè si es fa així hi ha una garantia que el que s'imprimeix és lingüísticament correcte.

debat

NACIONALISTA

L'opinió del director:
Una classe dirigent esgotada, un país viu. Miquel Sellarès

Presentació

Editorial:
La realitat nacional de les Illes
Recuperar la il·lusió i la confiança

L'Opinió Catalana:
Catalunya després del 19-N
Josep Gisbert, Pere Martí, Antoni Ribas i Vicenc Villatoro

Referents d'una nació:
Climent Garau, coherència i dignitat. Tomeu Martí

Cròniques nacionalistes:
L'Obra Cultural Balear: l'any de les meravelles. Salvador Cardús
Fèlix Cucurull, un combat a tres fronts. Josep Ferrer
Raimon Obiols al Teatre Lliure.
"La Brigada Social".
Sonar Debat Nacionalista

Entrevista:
Damià Pons: El redreçament nacional de les Illes
Tomeu Martí

Tema a debat:
El redreçament nacional de les Illes

El nacionalisme a les Illes després del franquisme

Hem de fer possible allò que creiem necessari

El centre nacionalista de les Illes

Realitat lingüística i polítiques culturals a les Balears

El paper del PSOE en el redreçament nacional de les Illes

Generació "I"

Tomeu Martí

Menorca i el redreçament nacional

Eivissa i Formentera i el redreçament nacional de les Illes

Generació Llibertat:
Entrevista a Pere Muñoz
Pere Martí

Referèndum al Quebec

Llibres

Hemeroteca

Les Balears i la Unió Europea, una integració positiva

Un informe elaborat per la CAEB qualifica els deu anys d'integració d'Espanya a la Unió Europea com de molt positius per a les Illes Balears a pesar del declivi de la indústria i del sector agrari. Cara al futur, el president de la patronal aposta per la convergència, inclosa la moneda única, a pesar d'algunes opinions turístiques segons les quals romandre fora de l'euro permetria una major flexibilitat per fer els preus competitiu.

ONA

El president de la CAEB s'ha mostrat absolutament a favor de la convergència espanyola amb la resta de països de la Unió Europea. En la seva opinió els desavantatges que pot significar la creació de la moneda única, l'euro, són molt inferiors a les possibilitats de desenvolupament, d'estabilització i d'increment de renda a nivell europeu, encara que això suposi per a l'empresariat de les Illes haver-se de plantejar seriosament un increment de la competitivitat. Josep Oliver va fer aquestes manifestacions en fer públic a un informe dirigit a la CEOE sobre el "deu anys d'integració de les Balears a la Unió Europea", un informe on es mostren els pros i contres d'aquesta dècada d'obertura econòmica que en el cas de les Illes es decanten a favor dels beneficis: "Si analitzam el creixement econòmic de les Balears al llarg dels deu anys de pertinença a Europa s'observa que sempre ha estat superior a la mitjana europea - diu l'informe - si exceptuem el període de crisi 90-92. Això vol dir que s'ha produït a les Balears un procés de convergència real amb Europa".

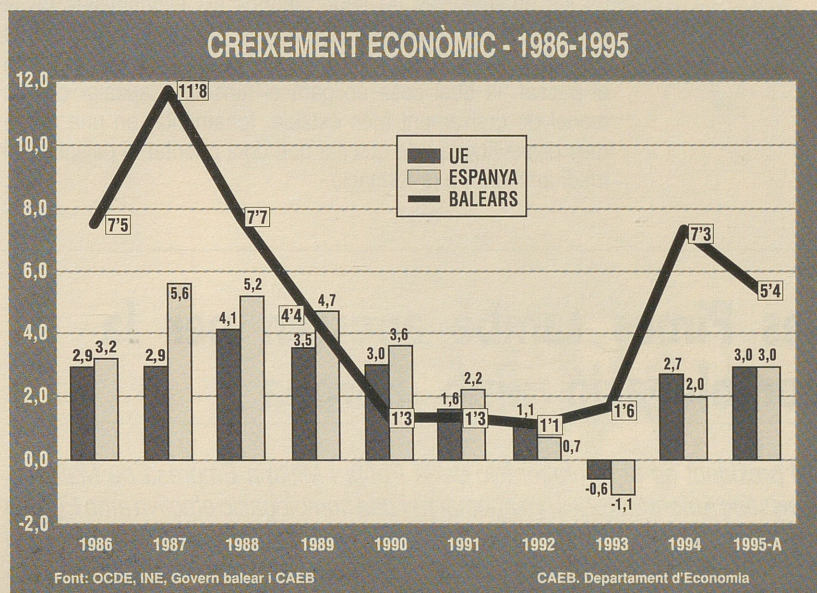
No és estrany. L'esmentat informe ho reconeix quan afirma que "la forta dependència de l'economia balear del turisme implica que el creixement de la regió hagi anat sempre lligat, fins i tot abans de l'ingrés d'Espanya a la Comunitat Europea, a la salut de l'economia europea i, molt especialment, a la dels principals països emissors de turistes, Alemanya i el Regne Unit". Les Illes reflecteixen de forma pràcticament immediata tant les crisis com les recuperacions dels països locomotors, mentre que a altres comunitats autònomes els efectes es veuen de manera més retardada. La conclusió també és, per tant, immediata: "per mor d'aquesta dependència d'Europa, a les Illes ens interessa que l'economia europea creixi de forma sostinguda i constant".

DIVERSIFICAR I MILLORAR L'OFERTA TURÍSTICA

Analitzant l'economia sector per sector, l'informe diu que la integració ha estat positiva per al turisme atès que ha significat no només un apropament entre els diferents països sinó que també ha simplificat les relacions, ha eliminat moltes traves burocràtiques i ha creat un marc econòmic i jurídic estable. Aquesta nova situació ha permès incrementar l'afluència de turistes de sol i platja i també intensificar l'anomenat turisme residencial. Les inversions estrangeres en el mercat immobiliari són en aquests moments un important motor per a la construcció en particular i per a l'economia en general. En aquest sentit l'informe subratlla "el creixent fenomen de treballadors comunitaris que passen a gaudir de la seva jubilació a les nostres illes, rebent còmodament la seva pensió mitjançant entitats financeres ubicades a les Balears, i que és aquesta una font d'entrada de divises cada vegada més apreciable.

INDÚSTRIA I AGRICULTURA EN DECLIVI

El sector de serveis ha estat, lògicament, el més afavorit, marcant una tendència que, sens dubte, ja ha capgirat el futur de les Balears. Tal volta per això la integració amb Europa podria fer veure que hi ha llacunes importants en els altres sectors econòmics: l'industrial i l'agricultura. Quan al sector secundari l'obertura de mercats, amb el trencament dels proteccionistes, ha significat un procés d'ajustament molt dur per tal de cercar una major competitivitat. "La indústria balear - diu l'informe de la patronal - s'ha vist obligada a apostar per un

model d'oferta competitiva a les seves branques tradicionalment exportadores (calçat, pell, bijuteria), fonamentada en productes de major preu, millor disseny i de més qualitat, mentre que altres subsectors, com el tèxtil o la confecció han vist desaparèixer pràcticament la seva presència a les Balears durant la dècada dels vuitanta". L'increment de la competència ha estat la causa primordial del declivi industrial, encara que la CAEB reconeix que també s'ha produït com a conseqüència del desplaçament d'inversions cap a sectors vinculats al turisme la rendibilitat immediata dels quals era superior.

Una crisi que ha estat molt intensa, sobretot, al sector primari que en aquest moment gairebé no arriba ni a un 1'8 per cent del PIB balear. El pes específic de l'agricultura ha anat minvant constantment al llarg de la dècada sense que les ajudes comunitàries hagin estat de gran ajuda per al manteniment de les explotacions. Segons la patronal "és necessari dur endavant actuacions dirigides a protegir el sector primari mitjançant la creació de zones d'activitat agroalimentària i la preservació del medi rural".

BALEARS: UN ESCÀS FINANÇAMENT EUROPEU

A pesar de tot, la pertinença a la Unió Europea ha tingut uns efectes molt positius gràcies, sobretot, a l'esforç de la iniciativa privada, atès que la comunitat autònoma balear, pel fet de ser la de major renda per càpita d'Espanya, s'ha vist pràcticament exclosa dels fons estructurals europeus, la qual cosa és -a judici de la CAEB- una política errònia perquè s'ha pogut comprovar com el rendiment que es pot treure del finançament europeu és aquí molt elevat. La qualificació de la zona del Raiguer com a Objectiu-2 ha permès, per exemple, que un finançament de mil milions de pessetes significàs una inversió

d'onze mil milions, la qual cosa "dóna una idea de l'enorme dinamisme de la iniciativa privada a les Balears".

Aquest fet duu la CAEB a reflexionar sobre el finançament europeu i a demanar, a través de la CEOE, que es pressioni perquè els repartiments dels fons comunitaris no es facin tot atenent només a criteris de renda o de riquesa regional, sinó tenint present l'efecte multiplicador que tenen les ajudes pel que fa a la generació d'ocupació i de producció".

PERSPECTIVES DE FUTUR I PRIORITATS

El document elaborat per la CAEB finalitza amb una avaluació de les perspectives de futur. Segons els economistes de la patronal "la moneda única suposarà acabar amb la possibilitat d'efectuar devaluacions competitives" com les que s'han fet en el passat, la qual cosa obligarà el turisme a apostar per un model de creixement més estable, fonamentat en una oferta més diversificada i de qualitat que doni prioritat al paisatge, al medi ambient i a la formació.

La CAEB demana, en aquest sentit, una política d'infraestructures per part de l'administració que contribueixi a millorar l'oferta turística (millora d'accessos a zones turístiques, modernització de ports, aeroports, carreteres, etc). Igualment els empresaris consideren fonamental continuar avançant en el procés de liberalització del transport aeri i de les telecomunicacions. "És de vital importància per a un territori insular com les Balears -s'hi diu- disposar d'un sistema de comunicacions modern i econòmic per pal·liar els desavantatges derivats de la insularitat".

REIVINDICAR EL RÈGIM ESPECIAL

Justament per això l'informe finalitza amb la reivindicació d'un "règim econòmic i fiscal especial per a les Balears orientat a reduir els costos addicionals derivats de la insularitat que han de suportar les empreses de les Illes i a atreure inversions que diversifiquin la nostra estructura sectorial, tal i com ja el gaudeixen altres territoris insulars de la Unió Europea".

Les Pimes també aposten per la homologació amb Europa

El president de la Confederació de la Petita i Mitjana Empresa de Mallorca, l'eivissenc Antoni Marquès, va apostar per una homologació efectiva amb Europa davant l'Assemblea General de la patronal. Per assolir-la creu imprescindible una política de consens per tal de superar l'actual model econòmic balear que -va dir- ha tocat sostre.

ONA

"Posam missions per una major definició de la nostra política turística regional i per un decidit canvi de sentit a la política industrial, canvis i definicions per a la consecució de les quals reclamam una major participació en el debat previ". El president de la Confederació de la Petita i Mitjana Empresa de les Balears, que agrupa les tres pimes insulars (13.000 empreses afiliades en el conjunt) va sentenciar d'aquesta manera el seu discurs de cloenda davant l'Assemblea General que es va celebrar el passat dia denou a Can Tàpara, el centre social de Sa Nostra. Antoni Marquès va reclamar del Govern balear un reconeixement de la representativitat de la seva organització empresarial i va mostrar-se disposat a una ampla col·laboració.

CANVIS EN EL MODEL ECONÒMIC

Segons el president de la Confederació, el model econòmic balear ha tocat sostre. Creu que la societat de les Illes continuarà a l'avantguarda turística, però que "tots plegats, des del Govern fins al més modest bar de platja, hem d'optar per la qualitat, hem de lluitar per la modernització dels serveis i de les infraestructures, hem d'esforçar-nos per la plena homologació amb els usos i costums de l'Europa més avançada (...) perquè sense això no podem parlar de futur i és inútil prometre rebaixar els índex d'atur (...) si les Balears superen la mitjana comunitària en nivell de vida és raonable que el turista ens exigeixi un notable alt en la qualitat de la nostra oferta, tant hotelera com complementària".

Una qualitat, va dir el president de les pimes, que també ha d'arribar a la producció industrial i al comerç. "El govern ha d'escoltar més la indústria, perquè la inacabable successió de fallides, suspensions de pagaments o simples tancaments ens diuen ben a les clares que passa quelque cosa greu, que quelque cosa falla (...) d'aquí el nostre suport a allò que va dir el president Soler a "Informatiu PIME-Mallorca" sobre la falta de coordinació entre els departaments responsables dels plans de reindustrialització i els plans comunitaris Objectiu-2 i 5-B. Les pimes sol·liciten una major coordinació i, també, la renovació del Pla de modernització del comerç i la posada en marxa de la Llei d'equipaments comercials. En aquest sentit, les grans superfícies comercials continuen essent la bèstia negra del petit comerç i per això Antoni Marquès demana "limitar els abusos dels hípers i grans magatzems, obsessionats com estan per espremer mercats a costa del petit i mitjà comerç".

SATISFACCIÓ PELS RESULTATS ELECTORALS

En un altre ordre de coses els petits empresaris varen aprovar en assemblea fer una crida als sindicats per "millorar les relacions entre les patronals i sindicats mitjançant una simplificació pactada de la normativa laboral per dinamitzar un mercat de treball que és excessivament rígid per a les empreses i perillosament precari per als treballadors (...) la prioritat de patronals i sindicats ha d'esser la creació de llocs de feina i no la defensa de regulacions i normes obsoletes pensades per a altres temps".

Finalment l'Assemblea de les pimes se'n va fer ressò dels resultats electorals del tres de març. Antoni Marquès va afirmar en el discurs de cloenda que "José María Aznar té davant l'oportunitat històrica de consolidar el rellevant paper de les nacionalitats històriques a la política espanyola i, al seu costat, tornar el protagonisme a l'economia productiva, a l'economia en la qual es desenvolupa la petita i mitjana empresa (...) diàleg, acords puntuals, pactes sòlids, mesures de govern capaces de crear condicions de treball favorables a les pimes... tot és a l'abast del Partit Popular i de les minories nacionalistes de la perifèria espanyola (...), tot això ens agrada a l'empresariat de la Pime de les Balears".

Cas Calvià: Bordoy "tira de la manta"

G.G.

Els dos casos més importants de presumpta corrupció que actualment investiguen els Tribunals de les Balears apunten directament l'ex-president del govern autonòmic i del Partit Popular, Gabriel Cañellas. Mentre el Tribunal Superior de Justícia continua la instrucció del cas del Túnel de Sóller, -que investiga la presumpta corrupció del PP i del Govern balear en la concessió de les obres del Túnel a Antoni Quart l'any 89- el Jutjat d'Instrucció número 3 de Palma ha reobert el "Cas Calvià" que fa tres anys condemnà dos dirigents del PP, Andreu Bordoy i Miquel Deià, i l'empresari Guillem Ginard, a penes d'arrestament i a cent milions de pessetes de multa a cada un per haver intentat subornar el regidor socialista José Miguel Campos perquè entregàs la batlia al PP donant suport a una moció de censura contra la batlesa socialista Margarita Nájera.

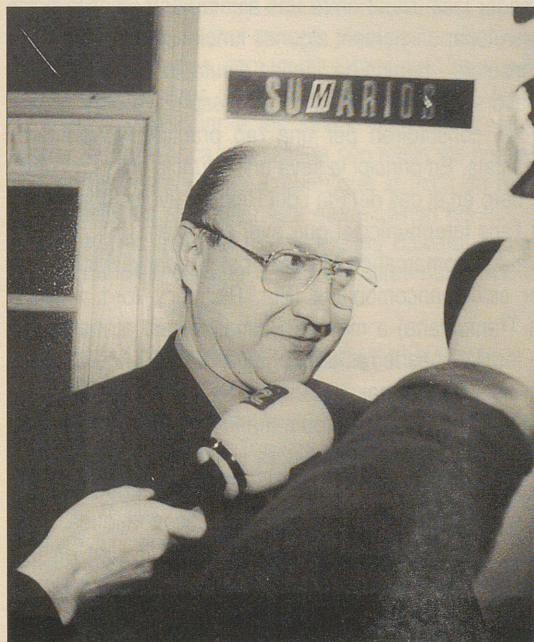
Andreu Bordoy va decidir "tirar de la manta" quan faltava només una setmana per a les eleccions generals del 3 de març, i denuncià davant el jutge que Eduardo Vellibre, regidor i president del PP de Calvià, havia incomplert el seu compromís escrit d'entregar-li els 100 milions de pessetes amb els quals havia de pagar la multa judicial. A la primera envestida, Bordoy aconseguí que Vellibre, abandonat per la direcció del Partit Popular, dimitís de tots els seus càrrecs polítics, inclosa l'acta de regidor amb la qual, cinc anys abans, somniava arribar a la batlia.

Just passades les eleccions, Bordoy es revelà imparable. A la seva primera declaració davant el jutge José Castro, afirmà que l'intent de suborn a José Miguel Campos es gestà al despatx del conseller de Presidència Francesc Gilet, amb el vist-i-plau de Gabriel Cañellas. Bordoy assegurà que Gilet sempre parlava en nom de Cañellas i que ell sempre parlà a José Miguel Campos en nom del PP, i assegurà també que una persona molt pròxima a Gabriel Cañellas, amb interessos urbanístics a Calvià, era la que havia d'aportar els 100 milions de pessetes necessaris per fer efectiu el suborn.

Les confessions d'Andreu Bordoy acrediten un dels

paràgrafs de la sentència de l'Audiència de les Balears que, en condemnar l'intent de suborn, ja manifestava que era evident que per darrera els tres condemnats hi havia d'haver forçosament altres persones més poderoses que la instrucció del cas no havia pogut identificar. La sentència redactada pel magistrat Guillem Vidal -avui president del Tribunal Superior de Catalunya- ja deixava una porta oberta a la profundització del cas, que ara ha reprès el jutge José Castro, i que apunta directament l'ex-president del PP i del Govern balear, Gabriel Cañellas.

Des del seu bufet d'advocat situat a una oficina sense cap placa identificativa al carrer Puigdorfil de Palma, Gabriel Cañellas nega davant els mitjans informatius totes les imputacions, i darrera les càmeres assegura que, en qualsevol cas, tot hauria ja prescrit, segons la interpretació que ell mateix fa del nou Codi Penal. Tal vegada és aquesta convicció la que el duu a no esforçar-se a cercar més arguments que la manca de proves que arrossegarien els seus acusadors, i ni tan sols es preocupa de donar empar ni a Gilet, ni a Vellibre ni, molt manco, a Bordoy. "No som jo qui ha de cercar qui menteix", ha dit. Contractat com a assessor de Banesto, i en negociacions per presidir a les Balears l'empresa Gran Tibidabo, Cañellas assegura que totes les imputacions que l'acosen no fan més que augmentar l'estima i el suport que rep. De moment.

Andreu Bordoy. Cas Calvià.

27 ABRIL - 5 MAYO '96

el mejor bordo...

Palma de Mallorca

XIII SALON NAUTICO FLOTANTE
BALEARES
NAUTICA
96
INTERNACIONAL

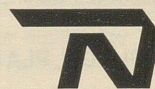
...en el mejor
Mediterraneo

Muelle Viejo • Puerto de Palma
Horari: de 10.00h a 20.00h

FIRES
FEDERACION
DE BALEARES

GOVERN BALEAR

patrocina

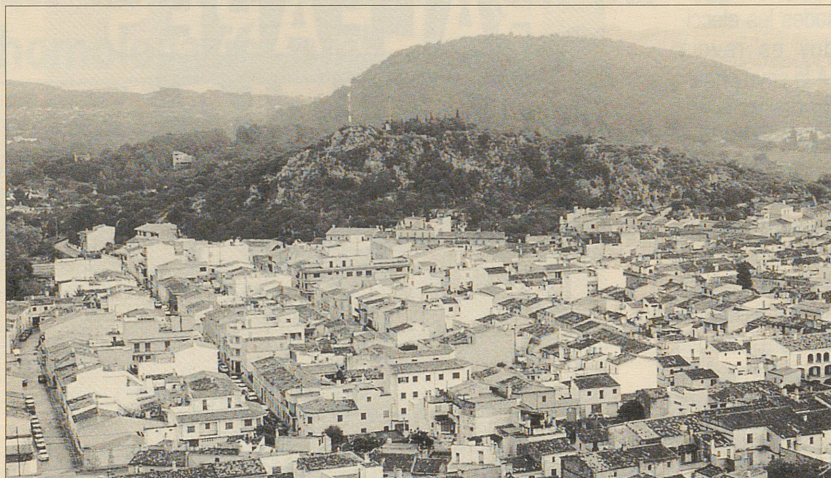
Nationale-Nederlanden

Dues noves mancomunitats de municipis en fase de gestació avançada

Els bons resultats obtinguts per les mancomunitats del Pla i del Raiguer han animat altres municipis mallorquins a mancomunar-se. El projecte més avançat és el del Nord, tots els municipis banyats per les badies de Pollença i Alcúdia, a més de Sa Pobla. Coordinar serveis i reforçar el poder polític dels ajuntaments en són els objectius bàsics.

S.V

El passat dia 18 de març sis batles de Mallorca es reuniren a les oficines municipals de la platja de Muro per posar sobre la taula els acords de ple dels respectius ajuntaments segons els quals es podia donar llum verda a la constitució de la Mancomunitat del Nord. La formaran els municipis d'Alcúdia, Artà, Muro, Pollença, Santa Margalida i Sa Pobla, tots ells situats entorn de les badies d'Alcúdia i de Pollença a excepció feta de Sa Pobla que finalment, després d'haver

Pollença.

festejat amb la Mancomunitat del Raiguer, s'ha tombat cap allà on els poblers tenen més interessos: la costa. És la primera mancomunitat que té el seu principal punt de mira en el turisme i, per tant, un escaló molt important de cara a la vertebració del poder local de Mallorca en mancomunitats de municipis.

LES AJUDES COMUNITÀRIES COM A FONTS

Però la Mancomunitat del Nord no és l'única que és a punt de constituir-se. També els municipis del Llevant, és a dir, Manacor, Son Servera, Capdepera, Sant Llorenç i Felanitx, a iniciativa dels batles d'aquest dos darrers ajuntaments, podrien formar una agrupació. La possibilitat de sumar un conjunt superior als cinquanta mil habitants permetria no només articular serveis comuns amb un important estalvi de costos sinó, sobretot, accedir a ajudes de la Unió Europea a les quals no poden aspirar de manera aïllada. Tal com passa en el cas anterior, l'interès primordial és l'articulació d'un poder municipal entorn d'importants zones turístiques.

L'EIXAMPLE DEL PLA I DEL RAIGUER

Els batles del Nord han decidit iniciar el procés de constitució i redactar els estatuts que s'inspiraran en els que ja vigeixen a les

mancomunitats del Pla i del Raiguer. Els estatuts hauran de ser ratificats a una assemblea general formada per tots els regidors del sis municipis, presidida pel de major nombre d'habitants que és Pollença. Això no obstant, els batles han decidit no esperar les formalitats per posar-se mans a la feina i ja s'han començat a convocar reunions de regidors per àrees de serveis per tal de tractar qüestions comunes relacionades amb el medi ambient, el turisme, la policia local i l'economia. Una demostració d'aquest sentit pràctic és l'objectiu ja definit per a aquest estiu per combatre conjuntament alguns dels principals problemes turístics, com són la plaga del tiqueters de platja i els renous nocturns.

COMARCALITZAR MALLORCA

Aquest procés de mancomunització de municipis fa que ens trobem davant un intent de comarcaltzació inèdit a Mallorca. Fa anys, just després de la mort de Franco, que alguns geògrafs reunits entorn de la SMOT (Societat Mallorquina d'Ordenació del Territori) proposaren una divisió comarcal de l'illa que anàs més enfora de les divisions judicials o religioses, tot seguint el model català. Aquesta visió d'una Mallorca articulada mitjançant un poder local situat entre uns ajuntaments, massa petits per desenvolupar eficaçment algunes funcions essencials, i els consells insulars - hereus de l'antiga diputació - no va ser ben rebuda llavors i, això no obstant, poc després, a principis del vuitanta, es constituïren per una raó pràctica les primeres mancomunitats. En principi la seva única funció era la recollida de fums, però en el cas del Pla i del Raiguer evolucionaren fins a formar l'ens intermunicipal que avui coneixem.

El nou mapa comarcal de Mallorca pot quedar dividit a partir d'ara per cinc mancomunitats (Pla, Raiguer, Nord, Llevant-Migjorn i Tramuntana) a més de Palma, restant al marge -de moment- les antigues terres del Paríatge (Calvià i Andratx) i els dels municipis de Llucmajor, Campos, Ses Salines i Santanyí, que podrien formar la seva pròpia mancomunitat del Migjorn o incorporar-se a la del Llevant. No es tracta de cap divisió que segueixi uns antecedents històrics encara que sí obeeix a unes determinades característiques socials o econòmiques, amb excepcions que el temps anirà corregint o articulant en uns objectius comuns. Són els casos de Sa Pobla, en relació a la futura Mancomunitat del Nord, o el de Búger en el Raiguer, municipis agrícoles que han decidit treballar al costat de zones turístiques o industrials de les quals són veïns.

UN MODEL SENSE IMPOSICIONS

D'aquesta manera allò que en un principi s'havia plantejat com a estudi de laboratori esdevé, a poc a poc, una realitat per la via de la racionalitat pràctica. És molt probable, per tant, que en un futur immediat puguem assistir a altres models d'integració supramunicipal, sense que això representi necessàriament la constitució de mancomunitats. En qualsevol cas és molt probable que la projectada del Llevant s'estengui cap al sud. Tampoc no es pot deixar de banda la urgència de definir un marc d'actuacions comunes entorn de l'àrea metropolitana de Palma, a pesar que Marratxí forma part de la Mancomunitat del Raiguer, que Llucmajor s'inclina cap al Migjorn i que Calvià té suficient entitat per ell mateix a més de poder integrar Andratx, municipi amb el qual ja comparteix alguns serveis, en una futura mancomunitat.

- CONJUNTURA -

Després d'un nou hivern històric

La tendència cap a la desestacionalització del turisme s'ha confirmat enguany amb noves xifres històriques, encara que -evidentment- són molt llunyanes a les que es registren a l'estiu. A pesar d'això, i a pesar de la precarietat dels contractes laborals, l'ocupació del passat mes de febrer ha estat la més alta mai no vista a les Balears. Serveis i Construcció tornen a empènyer l'economia, però també la indústria sembla sortir de la recessió.

ONA

La pelegrinació anual del sector turístic a Berlín per esser present a la ITB va serenar els ànims, després que la conjuntura econòmica desfavorable que travessa Alemanya fes tèmer una davallada en aquest mercat, sobretot un cop s'havia fet conèixer que les vendes en el mercat britànic van molt endarrerides i que, finalment, cal esperar un descens de l'ordre del deu per cent de turistes anglesos en relació a l'any passat. El turisme alemany, per contra, no sembla que es ressenteixi de la crisi, a pesar que hi hagi més de quatre milions d'aturats a Alemanya, entre d'altres coses perquè, com va dir el president Soler a Berlín, "no pareix que els altres trenta milions que sí tenen feina estiguin disposats a renunciar a les seves vacances d'estiu". Ans al contrari, amb la boca mig callada són molts els hotelers que es freguen les mans perquè creuen que la mica de recessió que poden patir els alemanys farà que s'animin les mitges distàncies, entre les quals s'hi compten, les Balears, contra les llargues distàncies, és a dir, El Carib i altres destinacions de sol i platja.

CAMPANYA DE XOC EN EL MERCAT ESPANYOL

A pesar de tot, a instàncies dels majoristes de viatges espanyols, la Conselleria de Turisme durà a terme una campanya de xoc en el mercat nacional per intentar cobrir les places que deixaran buides els britànics els mesos de juliol i agost. Els hotelers han passat alguns nervis perquè s'han avesat en els darrers anys a penjar el cartell de complet durant l'estiu, però ja s'ha advertit per part del Govern balear que ja no es pot aspirar a augmentar l'oferta turística durant la temporada alta. El que s'ha d'intentar és ampliar la temporada cap als mesos de l'hivern, la qual cosa és ara més possible que mai. La progressiva liberalització del transport aeri i la desestacionalització de les vacances al mercat laboral alemany fa que cada vegada hi hagi més turistes que en lloc de decidir-se exclusivament pel sol i la platja cerquin a les Balears altres al·licients.

INVERSIÓ EN EL SECTOR DE LA CONSTRUCCIÓ - 1995

	1994	1995	94/95
Mallorca	74.439	79.690	+7%
Menorca	6.486	10.871	+56 %
Eivissa-Formentera	8.357	11.539	+38 %
Les Balears	88.783	102.102	+14 %

Font: Associació de Constructors de les Balears

INCREMENT PROGRESSIU A L'HIVERN

La millor prova d'aquesta tendència la tenim a les dades de trànsit aeri pels aeroports. En el primer trimestre d'enguany el nombre de passatgers que han entrat o sortit de les Balears s'ha incrementat en prop de dos-cents mil -especialment destacables són els vuitanta mil del mes de febrer- la qual cosa ha fet que enguany s'hagin obert més hotels durant l'hivern i que l'ocupació també hagi estat significativament superior (veure enquesta de GADESO). Unes xifres que s'han vist subratllades per l'important increment registrat a la Setmana Santa. Només Son Sant Joan ha comptabilitzat 400.000

passatgers, un deu per cent més que l'any passat. Més del setanta per cent de la planta hotelera ha obert abans d'hora i l'ocupació ha arribat al noranta per cent.

ALLOTJAMENTS TURÍSTICS DE MALLORCA (NOVEMBRE)

CATEGORIES	% D'ESTABLIMENTS OBERTS	OCUPACIÓ
hotel *****	100 %	53 %
hotel ****	41 %	63 %
hotel ***	28 %	68 %
hotel **	12 %	68 %
hotel *	8 %	36 %
apartaments	16 %	58 %
TOTAL	20 %	65 %

TOTAL ALLOTJAMENTS: 1.377 (265.710 places)

Font: GADESO/IBATUR

NOVA MARCA HISTÒRICA D'OCUPACIONS

Aquesta bona conjuntura ha permès que el mes de febrer s'hagi pogut tancar amb un 6'9 més de cotitzants a la Seguretat Social, percentatge que traduït a llocs de feina significa que n'hi havia 11.406 més que en el mateix mes de l'any passat. És el major increment registrat des de 1989 i la suma total -177.665 assalariats- la més alta de tota la història durant l'hivern.

Les gràfiques facilitades per la Conselleria d'Economia permeten estudiar l'evolució de l'ocupació del mes de febrer al llarg dels deu darrers anys. El sector Serveis continua imparable marcant noves distàncies respecte dels altres, encara que destaca la petita remuntada de la indústria que per primera vegada des de 1990 crea llocs de feina, encara que només siguin 328, en lloc de destruir-ne. També destaca la construcció, que recupera una part del terreny perdut, amb símptomes d'entrar en un procés de creixement més suportable que durant el "boom" dels vuitanta, mentre que l'agricultura continua estancada a la cua del desenvolupament econòmic de les Illes.

Evidentment aquesta recuperació de l'ocupació també ha

significat un descens important de l'atur, tot i que els sindicats i el mateix conseller d'Economia continuen insistint que els contractes laborals que se signen no són els més favorables per garantir-ne l'estabilitat. L'atur al mes de febrer era de 37.651, un 12'9 per cent de la població activa, una xifra elevada però comparable -digué el conseller Matas- amb la mitjana europea i que, sobretot, és la més baixa de la darrera dècada.

CONSTRUCCIÓ: MÉS DE CENT MIL MILIONS D'INVERSIÓ

L'Associació de Constructors de les Balears, amb motiu de la seva assemblea anual, facilità les grans xifres del sector corresponents a 1995, any en què la inversió va superar els 102.000 milions de pessetes, un 14 per cent més que l'any anterior. Per illes el major percentatge es va donar a Menorca, amb un 56 per cent d'increment, a Eivissa i Formentera amb un 38 i, finalment, a Mallorca amb un 7 per cent.

La reforma dels allotjaments turístics -27.000 milions en els dos darrers exercicis- la construcció d'habitatges (73.000 milions només enguay) i les inversions públiques (18.000 milions, quasi un 40 per cent més que el 1994) varen esser els artífexs d'una tornada a la reactivació del sector que ocupa més de vint mil treballadors de les Illes.

ESGOTADES LES SUBVENCIONS DEL RAIGUER

Les ajudes del programa comunitari Objectiu-2 per a la revitalització del Raiguer s'han esgotat. Eren prop de mil milions procedents de la Unió Europea que, amb les ajudes afegides de la Comunitat Autònoma, han significat una inversió

per a la comarca que s'acosta als 12.000 milions, la qual cosa -segons les gerents del CDER, Magdalena Martorell i Antònia Ordinas- demostra l'èxit de la iniciativa i el dinamisme d'uns empresaris que han apostat amb milers de milions de la seva butxaca per la recuperació econòmica de la zona.

En dotze mesos de funcionament el CDER (Consorti per al Desenvolupament Econòmic del Raiguer) ha tramitat 800 projectes i ha satisfet 2.000 consultes sobre possibles inversions a la comarca. Com a dada curiosa, la inversió generada al Raiguer per l'Objectiu-2 quadruplica els pressuposts municipals dels onze municipis que formen la Mancomunitat.

SA NOSTRA: 3.850 MILIONS DE BENEFICIS

La principal entitat financera de les Balears, Sa Nostra, va tancar l'exercici de l'any passat amb uns beneficis de 3.850 milions de pessetes, un deu per cent més que el 1994, dels quals 2.835 són nets després d'imposts. El balanç va ser presentat el passat 15 de març per Joan Forcades, en la seva darrera compareixença davant els mitjans de comunicació com a president.

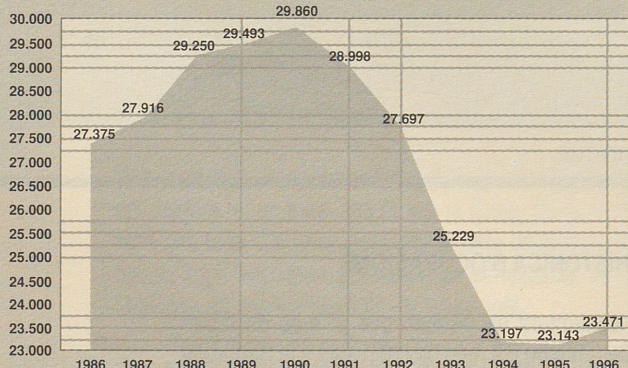
Joan Forcades destacà que el volum global de la inversió creditícia pujava a finals d'any a 259.322 milions de pessetes. I, per la seva banda, el director general de Sa Nostra, Pere Batle, remarcà el fet que la Caixa d'Estalvis de les Balears és ja a la 22 posició del rànking de Caixes d'Estalvis espanyoles, la qual cosa constitueix un indubtable èxit atesa la dimensió del mercat balear en el qual es desenvolupa l'entitat.

Sa Nostra compta amb uns recursos propis xifrats en 25.500 milions.

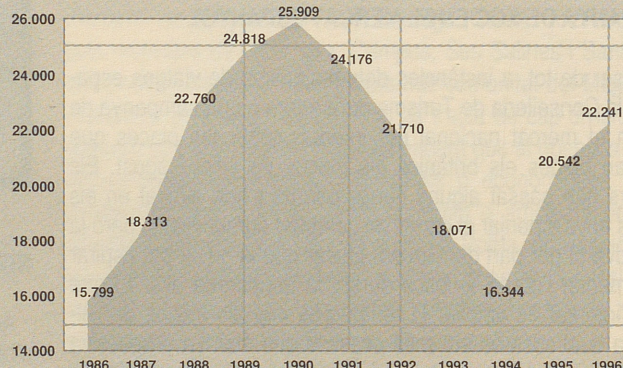
CONJUNTURA LABORAL - FEBRER 1996

Font: Conselleria d'Economia i Hisenda

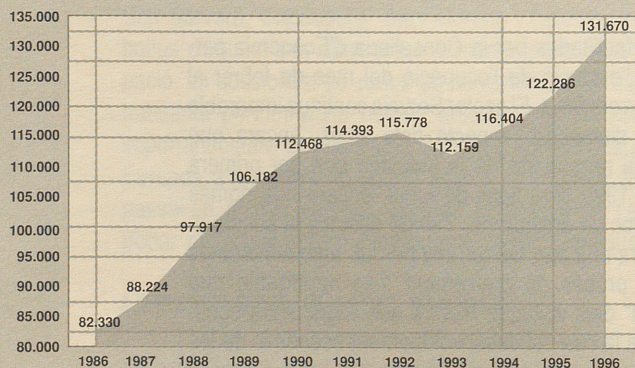
ASSALARIATS OCUPATS A LA INDÚSTRIA

ASSALARIATS OCUPATS A LA CONSTRUCCIÓ

ASSALARIATS OCUPATS ALS SERVEIS

TREBALLADORS AUTÒNOMS

